

การติดตามพวงมณฑลแบบธรรม

โดย

นายอัครเดช ชัยบรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ปีการศึกษา 2555
ณ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

การติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม

โดย
นายอัศรเดช สือบริรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

THE FAIR DEBT COLLECTION

BY

MR. AKKARADECH SURBORIRAKSA

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS
GRADUATE SCHOOL OF LAW
ASSUMPTION UNIVERSITY**

NOVEMBER 2012

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : การติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม
(THE FAIR DEBT COLLECTION)
ชื่อผู้เขียน : นายอัศรเดช สือบริษัท
ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขากฎหมายธุรกิจ)
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

1. รองศาสตราจารย์ ธีรพงศ์ โปษะบุตร ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์ กรรมการ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

..... ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ธีรพงศ์ โปษะบุตร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ลาวัลย์ หอนพรัตน์)

..... กรรมการ
(นายวุฒิพงษ์ เวชยานนท์)

..... กรรมการ
(ดร.คิสพล จันศิริ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ธีรพงศ์ โปษะบุตร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์)

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : การติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม
 ชื่อผู้เขียน : นายอัครเดช สือบริรักษ์
 ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขากฎหมายธุรกิจ)
 ปีการศึกษา : 2555
 คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. รองศาสตราจารย์อรรถพงษ์ โปษะบุตร ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์ กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม อันเกิดจากการที่ธนาคาร สถาบันการเงิน และผู้ประกอบการที่ไม่ใช่ธนาคารต่างๆ ให้เจ้าหน้าที่ใช้สิทธิเรียกร้องหนี้ได้ เมื่อเกิดการผิดนัดชำระหนี้กล่าวคือ แม้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นจะมีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะติดตามทวงถามเพื่อให้ได้รับการชำระหนี้คืน การทวงหนี้เป็นกระบวนการและวิธีการติดตามทวงถามซึ่งก็ต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ปัญหาที่พบคือ เจ้าหน้าที่หรือผู้รับจ้างติดตามทวงถามหนี้ได้ใช้วิธีการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรมมากขึ้น

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายที่มีอยู่นั้น เจ้าหน้าที่มีสิทธิโดยชอบธรรมในอันที่จะใช้มาตรการต่างๆ ในการติดตามทวงถามหนี้ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ และการนำเอาประมวลกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญามาบังคับใช้นั้นยังมีปัญหาอยู่ในการทวงหนี้ก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าเป็นการกระทำที่อาจผิดประมวลกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาได้ จึงเป็นการยากที่จะนำเอากฎหมายทั่วไปมาปรับใช้ในกรณีนี้ เว้นแต่การกระทำผิดทางอาญาที่ร้ายแรงจะสามารถระบุได้อย่างชัดเจน ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพ ทั้งทางแพ่งและทางอาญาเนื่องมาจากตัวผู้เสียหายเองไม่ได้ให้ความร่วมมือ เนื่องจากความกลัว ความอับอายที่ต้องขึ้นศาล ไม่มีทุนทรัพย์ในการสู้คดี และความยุ่งยากในการหาพยานหลักฐาน เช่น การจะฟ้องคดีอาญากับผู้ติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่นั้นยากมากเพราะ ไม่มีข้อมูลเพียงพอจะระบุได้ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายต่างๆ ที่มีอยู่นี้จึงยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองดูแลลูกหนี้หรือประชาชนทั่วไปจากการติดตามทวงถามหนี้ จึงมีความจำเป็นและสมควรที่จะต้องมีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวนี้เป็นการเฉพาะเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ที่เหมาะสมไม่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของลูกหนี้หรือผู้อื่น

จากกรณีปัญหาดังกล่าว จึงเห็นสมควรให้มีการออกพระราชบัญญัติติดตามทวงถามหนี้ที่เป็น
ธรรมเพื่อควบคุมดูแลเจ้าหนี้และผู้รับจ้างติดตามทวงถามหนี้ให้ติดตามทวงถามหนี้ภายใต้กรอบของ
กฎหมาย และให้ความคุ้มครองดูแลลูกหนี้หรือประชาชนทั่วไป

Thesis Title	:	The Fair Debt Collection	
Author Name	:	Mr. Akkaradech Surboriraksa	
Degree	:	Master of Laws (Business Law)	
Academic Year	:	2012	
Advisory Committee	:		
		1. Assoc. Prof. Nattapong Posakabutra	Chairperson
		2. Asst.Prof.Dr.Poom Moolsilpa	Member

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to study the problem of unfair debt collection which occurs when banks, financial institutes, and other non-banking business allow creditors to have the right to claim a debt after a debtor has defaulted in payment. In other words, even these creditors have the legal right to pursue with the debt collection, but the procedure and the way of collecting debt must be under the law. The problem is that the creditors or the debt collectors use more the incorrect and unfair methods these days.

The study finds that problems related to the rights of creditor and debtor which protected by the existing law are that a creditor have the legal right to use instrumentality to pursue with debt collection to make a debtor pay for the debt, also the way they enforce the of civil law and criminal law is still the problem. It is still unclear that debt collection is an illegal action in civil and criminal code. Thus, it would be difficult to apply general laws to these cases, unless, the action can clearly be identified as gross illegal act under criminal law. The problem with the law execution is its lack of efficiency in both civil and criminal law since the victim himself does not cooperate with the law because of his fear and embarrassment to go to court, his lack of financial ability to afford legal procedure, and the complication in finding the evidence. For example, filing a lawsuit against debt collector that is not the creditor in criminal case is very difficult because of insufficient information related to the person who committed the crime. All the legal actions and penalties that we have these days cannot protect debtor or other people from those debt collections. Therefore, it is necessary and suitable to have specific law to make rules, procedures,

and regulations clear and appropriate for collecting debt without violating the debtor or others' right and freedom.

According to the problem stated above, it is considered appropriate to establish the Fair Debt Collection Practices Act to control and monitor creditors and debt collector to make legal debt collections under the law and to protect debtors or other people.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ ก็เพราะความกรุณาของท่านรองศาสตราจารย์ ัญฐพงศ์ โปษกะบุตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มุลศิลป์ ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ทั้งได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และช่วยตรวจแก้ไขเนื้อหา ของวิทยานิพนธ์จนเรียบร้อยดี รวมทั้งท่านรองศาสตราจารย์ ลาวัลย์ หอนพรัตน์ ซึ่งเป็นประธาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความใส่ใจช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนมาโดย เสมอ ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เหล่านี้เป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ ผู้เขียนต้องกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์วุฒิพงษ์ เวชยานนท์ และท่านดร.ดิศพล จันศิริ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ ดิชมและรับเป็นธุระช่วยตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ และรับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ทั้งให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้เขียนมาโดยตลอด

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์อยู่บ้าง ผู้เขียนขอยกให้เป็นคุณความดีของ สถาบันการศึกษาและบรรดาครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมให้ความรู้แก่ผู้เขียนมาตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนกระทั่งอุดมศึกษา และที่ลืมเสียไม่ได้ก็คือ บิดามารดาพี่ๆและครอบครัวของผู้เขียนที่ทำให้ผู้เขียน ได้มีโอกาสด้านการศึกษาเป็นอย่างดีจนสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จได้ด้วยดีและ ขอขอบคุณท่านอาจารย์ ภัทระ เจริญมี ที่ช่วยแปลภาษาอังกฤษในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ สุดท้ายนี้ผู้เขียน ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ัญฐพงศ์ โปษกะบุตร ที่ได้ชักนำและส่งเสริมอีกทั้งยัง คอยดูแลเอาใจใส่จนกระทั่งสำเร็จจากสถาบันอันทรงเกียรติแห่งนี้ ผู้เขียนขอระลึกถึงบุญคุณอัน ใหญ่หลวงนี้ไว้ตลอดไป

อัครเดช สือบริรักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.4 สมมติฐานการศึกษา.....	6
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 หลักเกณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทวงหนี้.....	8
2.1 ความเป็นมาและหลักทฤษฎีในการติดตามทวงหนี้.....	8
2.2 ลักษณะการบังคับให้ชำระหนี้ในยุคสมัยโบราณของประเทศไทย.....	9
2.3 ความหมายของหนี้และองค์ประกอบแห่งหนี้.....	11
2.4 ผลของการเป็นหนี้.....	12
2.4.1 การไม่ชำระหนี้.....	12
2.4.2 กำหนดเวลาชำระ.....	13
2.4.3 ลูกหนี้ผิดนัด.....	15
2.5 แนวปฏิบัติในการทวงถามการชำระหนี้อย่างไม่เป็นธรรม.....	24
2.6 แนวปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย.....	25
2.7 หลักการติดตามทวงถามหนี้ของธนาคารพาณิชย์.....	29

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.8	สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม.....	33
2.9	แนวคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	42
2.10	กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการติดตามทวงถามหนี้ ในปัจจุบัน.....	47
บทที่ 3	กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการทวงหนี้ หลักการว่าด้วยการทวงหนี้ ภายใต้กฎหมายอเมริกา.....	57
3.1	ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์.....	57
3.2	ขอบเขตการใช้บังคับของรัฐบาลว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรม FDCPA...	60
3.2.1	ลูกหนี้และหนี้ของเขา.....	60
3.2.2	นิยามคำว่าเจ้าหนี้.....	62
3.2.3	นิยามของผู้ทวงหนี้.....	64
3.3	เงื่อนไขในการปฏิบัติการทวงหนี้ภายใต้บังคับ FDCPA.....	67
3.3.1	เงื่อนไขในการปฏิบัติในการติดต่อกับลูกหนี้.....	67
3.3.2	เงื่อนไขการปฏิบัติในการติดต่อกับบุคคลภายนอก.....	70
3.4	ข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในการทวงหนี้ภายใต้ FDCPA.....	71
3.4.1	การใช้ความรุนแรงหรือก่อความ.....	71
3.4.2	การเสนอข้อมูลที่ผิดหรือทำให้เข้าใจผิด.....	72
3.4.3	การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม.....	73
3.5	ความรับผิดชอบ.....	74
3.5.1	ความรับผิดชอบของผู้ทวงหนี้.....	74
3.5.2	ค่าเสียหาย.....	74
3.5.3	ค่าทนายความ.....	75
3.5.4	ข้อยกเว้น.....	75
3.5.5	อายุความ.....	75
3.6	การตรวจตรา ควบคุมดูแล.....	76

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.7	กฎหมายการติดตามทวงถามหนี้ของประเทศออสเตรเลีย.....	77
3.7.1	แนวคิดและที่มาของกฎหมายการติดตามทวงถามหนี้.....	77
3.7.2	ผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง.....	78
3.7.3	ข้อปฏิบัติและข้อห้ามในการติดตามทวงถามหนี้.....	79
3.7.4	ความรับผิดชอบ.....	82
3.8	กฎหมายการติดตามทวงถามหนี้ของประเทศนอร์เวย์.....	83
3.8.1	แนวคิดและที่มาของกฎหมาย.....	83
3.8.2	ผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง.....	83
3.8.3	ข้อปฏิบัติและข้อห้ามในการติดตามทวงถามหนี้.....	83
3.8.4	ความรับผิดชอบ.....	85
บทที่ 4	ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรม.....	87
4.1	เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายควบคุมการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม.....	87
4.2	ปัญหาเกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดรายละเอียดของกฎหมายควบคุมติดตามการทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม.....	89
4.3	ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่จะได้รับความคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม.....	94
บทที่ 5	บทสรุปและเสนอแนะ.....	96
5.1	บทสรุป.....	96
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	97
บรรณานุกรม		100

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก.....	102
ก. ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม.....	103
ข. รายงานสรุปผลการศึกษาเรื่อง “ปัญหาในการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม”.....	114
ค. แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้.....	125
ประวัติผู้เขียน	132

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่ระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันของประเทศไทยเป็นระบบแบบเสรีนิยม เมื่อมีการเจริญเติบโต มีการพัฒนาระบบในภาคธุรกิจ โดยการกระตุ้นจากภาครัฐทั้งในรูปของนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมให้มีการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กลงมาขึ้น และการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจโดยการจ่ายเม็ดเงินอัดฉีดเข้าไปในระบบเศรษฐกิจทำให้มีจำนวนของผู้ประกอบการธุรกิจสถาบันทางการเงิน ครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงจำนวนกระแสเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้น อันจะนำไปสู่อัตราการจับจ่ายใช้สอยของประชากรในประเทศเพิ่มสูงขึ้นและการขยายตัวทางภาคธุรกิจที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจากการที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมมีการเจริญเติบโตและพัฒนาไปอย่างมากตามทิศทางของระบบเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ทำให้เมื่อมีความต้องการทำธุรกิจเพิ่มสูงขึ้นจึงนำไปสู่การกู้เงินมาลงทุนประกอบธุรกิจ หรือเมื่อมีความต้องการให้ธุรกิจที่มีอยู่ขยายตัวขึ้นมีความมั่นคงมากขึ้นก็ต้องมีการชักจูงให้ผู้ประกอบการธุรกิจอีกฝ่ายหนึ่งประกอบธุรกิจร่วมกันมากขึ้นจึงนำไปสู่การให้เครดิตทางธุรกิจ หรือเมื่อมีอัตราการจับจ่ายใช้สอยของประชากรในประเทศเพิ่มสูงขึ้น ความต้องการเม็ดเงินมาหมุนเวียนในการจับจ่ายใช้สอยในครัวเรือนจึงสูงขึ้นตามไปด้วยอันจะนำไปสู่การขอกู้เงินการขอเครดิตทางการเงินจากธนาคาร หรือสถาบันทางการเงิน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่ชี้ให้เห็นว่า ในปัจจุบันมีการกู้ยืมเงินในระบบเศรษฐกิจไม่ว่าจะในรูปแบบของการกู้ยืมเงินกันระหว่างบุคคลธรรมดาด้วยกัน การกู้ยืมเงินกันระหว่างบุคคลธรรมดากับนิติบุคคล หรือการกู้ยืมเงินกันระหว่างนิติบุคคลด้วยกันเพิ่มมากขึ้น

แต่ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่า การตกเป็นลูกหนี้ในการกู้เงินหรือตกเป็นลูกหนี้ในนิติสัมพันธ์ใดๆ ที่มีหนี้ที่ต้องชำระแก่อีกฝ่ายหนึ่งนั้นเป็นสิ่งที่เลวร้ายแต่อย่างใด ในทางตรงข้ามกลับจะก่อให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะการตกเป็นลูกหนี้กู้ยืมเงินจะทำให้เศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตเพราะการกู้ยืมเงินนั้นจะส่งผลให้จำนวนเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจมีการหมุนเวียนเปลี่ยนมือส่งผลให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวอันจะเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ และเป็นการเพิ่มกำลังการซื้อให้กับครัวเรือนและเป็นการเพิ่มตำแหน่งงานในสังคม นอกจากนี้ การตกเป็นลูกหนี้ยังเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่างเช่น การซื้อสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ผู้ซื้อทุกคนล้วนย่อมต้องตกเป็นลูกหนี้ในการที่จะต้องชำระราคาแก่ผู้ขาย หรือในเรื่องการลงทุนประกอบธุรกิจก็เช่นเดียวกันที่ผู้ลงทุนจำนวนมากมักจะกู้เงินมาลงทุนเพราะต้องใช้เงินทุนจำนวนมากในการลงทุนประกอบธุรกิจประกอบกับผู้ประกอบธุรกิจไม่ต้องการที่จะแบกรับภาระความเสี่ยงเองกับทรัพย์สินของตนซึ่งในความเป็นจริงแล้ว

บุคคลที่ตกเป็นลูกหนี้มีหนี้สินที่ต้องชำระหนี้ได้หมายความว่าพวกเขาเหล่านั้นจะเป็นบุคคลที่ขาดความน่าเชื่อถือทางการเงินตลอดไป อาทิเช่น บุคคลที่ต้องกู้ยืมเงินมาเพื่อลงทุนประกอบธุรกิจ แม้จะตกเป็นหนี้ที่ต้องผ่อนชำระดอกเบี้ยทุกๆ เดือน แต่เมื่อพวกเขาเหล่านั้นประกอบธุรกิจจนสามารถดำเนินธุรกิจไปได้อย่างประสบความสำเร็จแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็จะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ร่ำรวยจนอาจกลายเป็นเจ้าหนี้แก่บุคคลหลายๆ คนได้ สังเกตได้จากผู้ที่ประสบความสำเร็จในทางธุรกิจในปัจจุบันที่ล้วนแต่เคยตกเป็นลูกหนี้จำนวนมหาศาลมาแล้วทั้งนั้น ขณะเดียวกันนักธุรกิจขนาดใหญ่ก็จะมีลูกหนี้อยู่ตลอดไปเพราะนักธุรกิจที่ต้องการขยายขนาดธุรกิจหรือประเภทธุรกิจของตนให้ใหญ่มากขึ้นมีความจำเป็นต้องกู้เงินมาลงทุนอยู่ตลอดเวลามากกว่าที่จะรอให้ธุรกิจของตนมีกำไรก่อนถึงจะนำเงินนั้นไปลงทุน โดยทางภาคธุรกิจการเงินนั้น ธนาคารซึ่งเป็นแหล่งเงินกู้รายใหญ่กลับต้องเอาใจลูกค้าน้อยใหญ่ โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายใหญ่ที่กู้เงินไปทำโครงการธุรกิจที่สำคัญ ดังนั้น จึงต้องทำความเข้าใจว่าการที่บุคคลตกเป็นลูกหนี้ในปัจจุบันนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องเลวร้ายหรือเป็นเรื่องที่ไม่ดีหรือเป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคลนั้นเป็นคนชั่วร้ายหรือขาดความน่าเชื่อถือทางการเงินแต่อย่างใดการตกเป็นลูกหนี้นั้นหากหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ชำระหนี้ตามกำหนดเวลาจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาแต่อย่างใด แต่ในหลายกรณีด้วยกันที่เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ไม่ดำเนินการชำระหนี้ตามกำหนดเวลา อันทำให้เจ้าหนี้เกิดความเสียหายที่ไม่ได้รับชำระหนี้ โดยในขั้นตอนแรกเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามกำหนดระยะเวลา เจ้าหนี้จะดำเนินการติดตามทวงหนี้ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ทั้งนี้ เพราะเจ้าหนี้ส่วนใหญ่ส่วนใหญ่มองว่าการใช้มาตรการในการฟ้องร้องดำเนินคดีเพราะจะทำให้เสียเวลาค่าใช้จ่ายและยังเป็นการทำลายความสัมพันธ์กับลูกหนี้ในภายภาคหน้า โดยการติดตามทวงหนี้เจ้าหนี้อาจดำเนินการด้วยตนเอง หรือเจ้าหนี้อาจมีการแต่งตั้งตัวแทนให้ไปดำเนินการติดตามทวงหนี้หรือเจ้าหนี้อาจมีการว่าจ้างบริษัทรับทวงหนี้ให้ดำเนินการติดตามทวงหนี้ แต่การติดตามทวงหนี้จะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ หากเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ดำเนินการติดตามทวงหนี้โดยใช้วิธีการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งปัญหาจากการติดตามทวงหนี้เกิดขึ้นนี้เนื่องมาจากการที่ไม่ว่าผู้ติดตามทวงหนี้จะเป็นเจ้าหนี้ ตัวแทนของเจ้าหนี้หรือบริษัทรับทวงหนี้ก็ล้วนแต่มีความต้องการที่จะติดตามทวงหนี้ให้ได้กลับคืนมาในจำนวนที่มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่คำนึงถึงวิธีการในการติดตามทวงหนี้ว่าอาจไปกระทบถึงสิทธิเสรีภาพต่างๆ ของลูกหนี้มากนักน้อยเพียงใด เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้จึงดำเนินการติดตามทวงหนี้ นอกกรอบของกฎหมายจนในบางครั้งไปกระทบสิทธิเสรีภาพของลูกหนี้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้จนกลายเป็นการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยลักษณะของการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะเป็นการติดตามทวงหนี้โดยใช้วิธีการ ขั้นตอนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่มีอำนาจหรือไม่มีสิทธิหรือข้อแก้ตัวตามกฎหมายให้ทำได้หรือเป็นวิธีการ ขั้นตอนที่มีอำนาจทำได้แต่กระทำไปนอกกรอบของอำนาจไปกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการบังคับชำระหนี้เอง อาทิ กรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ดำเนินการยึดทรัพย์สินอื่นๆ ของลูกหนี้มาเพื่อบีบบังคับ

ให้ลูกหนี้นำเงินมาชำระหนี้หรือกรณีสัญญาเช่าเมื่อผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่าผู้ให้เช่าไปดำเนินการขนย้ายทรัพย์สินของผู้เช่าออกมาจากห้องเช่า รวมถึงกรณีการสืบเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับลูกหนี้ โดยใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อาทิ การบังคับข่มขู่ให้ลูกหนี้บอกว่ามีทรัพย์สินใดบ้างและตั้งอยู่ที่ใดบ้าง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการติดตามทวงหนี้ในบางลักษณะที่ต้องมีวิเคราะห์ผลทางกฎหมายว่าถือเป็นการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ กล่าวคือ เป็นการติดตามทวงหนี้ในลักษณะที่ไม่มีกฎหมายระบุว่าเป็นความผิดพึงต้องห้ามแต่มีลักษณะที่ไม่น่าจะกระทำได้ อาทิ กรณีของการสืบเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับลูกหนี้ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ตั้งทรัพย์สินหรือธุรกิจของลูกหนี้ เป็นต้น โดยในบางกรณีเจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทวงหนี้มักจะนำเรื่องที่ลูกหนี้เป็นหนี้และเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้แล้วลูกหนี้ไม่ดำเนินการชำระหนี้ไปแจ้งแก่บุคคลภายนอกในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับลูกหนี้หรือเพื่อบีบบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้โดยเร็ว ซึ่งการแจ้งดังกล่าวอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้ หรือลักษณะที่ไปดำเนินการติดตามทวงหนี้โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่ลูกหนี้ ไม่ว่าจะเป็นการไปติดตามทวงหนี้ในเวลา สถานที่ที่บุคคลโดยทั่วไปย่อมคาดหมายได้ว่า จะก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่ลูกหนี้ อาทิเช่น การไปติดตามทวงหนี้ในเวลายามวิกาล หรือในสถานที่ทำงานของลูกหนี้ หรือในสถานที่ที่ลูกหนี้กำลังติดต่อพบปะกับผู้คนเป็นจำนวนมาก หรือการติดตามทวงหนี้โดยมีการใช้วิธีการที่หลอกลวงของผู้ติดตามทวงหนี้ โดยไม่มีสิทธิหรือไม่มีอำนาจที่จะใช้วิธีการดังกล่าว คือ เป็นการหลอกลวงลูกหนี้เพื่อนำเงินมาชำระหนี้โดยใช้วิธีการที่ตนเองไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะกระทำได้ ไม่จะเป็นการหลอกลวงว่าหากลูกหนี้ไม่ดำเนินการชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตนจะนำเจ้าพนักงานตำรวจมายึดทรัพย์สินจับกุม กักขังลูกหนี้เพื่อดำเนินคดีอาญาในทันที เป็นต้น

พฤติการณ์การทวงหนี้นอกระบบที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่นอกระบบ บางรายอาจใช้วิธีการต่างๆ ในการติดตามทวงหนี้เพื่อให้ลูกหนี้เกิดความอับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียง เกิดความกลัว ข่มขู่ กรรโชก มีการประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พฤติกรรมการทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีดังนี้

1. ใช้ผู้มีอิทธิพล กลุ่มหรือแก๊งอันธพาลนอกกฎหมาย หรือบุคคลที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ใช้ชื่อเล่น ชื่อปลอม หรือผู้มีประวัติอาชญากรรม ติดตามทวงหนี้ กดดันให้ลูกหนี้หวาดกลัว จนไม่สามารถทำมาหากินได้ตามปกติ
2. การทวงหนี้ในที่สาธารณะหรือต่อหน้าผู้อื่นในลักษณะประจานหรือทวงกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงานญาติ ผู้บังคับบัญชา เป็นต้น
3. การทวงหนี้ด้วยการข่มขู่ กรรโชก หรือใช้อาวุธ เช่น ยิงปืนขึ้นฟ้า ปาระเบิดหน้าบ้านเพื่อข่มขู่ให้เกิดความเกรงกลัว

4. จ้างทีมงานทวงหนี้เป็นเยาวชนว่างงานไม่เรียนหนังสือ หรือเป็นบุคคลดึกดำบรรพ์ ใช้ จักรยานยนต์หรือพาหนะอื่นติดตามก่อกวน ให้เกิดความหวาดกลัว

5. โทรศัพท์ทวงหนี้ในเวลาดึก เข้ามืด หรือโทรทั้งวัน ใช้ถ้อยคำหยาบคาย คุกคาม คำทอ

6. เจ้าหนี้ในระบบที่พฤติกรรมเป็นองค์กรอาชญากรรม ในการติดตามทวงหนี้กับลูกหนี้ กับลูกหนี้ จะแสดงอำนาจด้วยการข่มขู่หวังผลให้ลูกหนี้รายอื่นหวาดกลัว มีการใช้กำลังประทุษร้าย ลูกหนี้หรือผู้เกี่ยวข้องที่ไม่ยอมชำระหนี้ เช่น มา ทรมาณ ทำร้ายร่างกาย เพื่อข่มขู่ให้ลูกหนี้อื่นเกิดความ หวาดกลัว

7. บังคับชำระหนี้ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี เช่น บังคับให้ลูกหนี้หรือ บุคคลในครอบครัวร่วมหลับนอน หรือให้ลูกหนี้ชดใช้หนี้ด้วยอวัยวะ เช่น ให้ลูกหนี้สละไตเปลี่ยน ถ่ายทางการแพทย์ให้ผู้ป่วยฝ่ายเจ้าหนี้แทนการชำระ หนี้ หรือบังคับให้กระทำความผิดกฎหมาย เช่น ค้ายา เสพติด หรือไปประกอบอาชญากรรมอื่น

8. แอบอ้างทหารหรือตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนแต่งกายเลียนแบบเป็นเจ้าหน้าที่ ของรัฐ เช่น แต่งชุดทหาร ตำรวจ หรือบางครั้งใช้จ้าวานเจ้าหน้าที่รัฐ (พวกประพุดินอกรีด) ติดตาม ทวงหนี้

9. ประจานให้ลูกหนี้เสื่อมเสียชื่อเสียงด้วยการเปิดเผยความลับ หรือจะนำเรื่องส่วนตัวมา เปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อสร้างความอับอายให้กับ ลูกหนี้

10. หลอกลวงลูกหนี้โดยอ้างข้อความอันเป็นเท็จ หรือแอบอ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ บุคคลในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนจัดทำเอกสารเท็จ ปลอมแปลงเอกสาร เช่น หมายศาล หมายจับ คำฟ้องคำพิพากษา หมายบังคับคดี หรือสัญญากู้ยืมใช้ในการติดตามทวงหนี้เพื่อให้ลูกหนี้หลงเชื่อ และหวาดกลัว

11. เจ้าหนี้หลอกลวงให้ลูกหนี้ทำสัญญาลงวันที่ย้อนหลัง ไปทำสัญญาประนีประนอมยอม ใน ศาลจนศาลพิพากษตามยอม เจ้าหนี้จึงมอบเงินกู้ให้ลูกหนี้น้อยกว่าที่ระบุไว้ในคำพิพากษา เมื่อลูกหนี้ ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็จะนำคำพิพากษามาบังคับคดีลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน เป็นเหตุให้ลูกหนี้ถูกบังคับ คดีหรือยึดอายัดทรัพย์สิน

12. การดำเนินคดีกับเจ้าหนี้ในระบบกระทำได้ยาก เพราะขาดหลักฐานในการพิสูจน์ ความผิด เนื่องจากมีพฤติกรรมปกปิด อำพราง วางแผนเอารัดเอาเปรียบมีการจัดพยานหลักฐานไว้ ฟ้องร้องดำเนินคดีกับลูกหนี้ ตลอดจนใช้ จ้างวาน ให้ผู้อื่นกระทำความผิดรวมทั้งลูกหนี้จะหวาดกลัวไม่กล้า แจ้งความร้องทุกข์

13. เมื่อมีการแจ้งความร้องทุกข์ ตำรวจและเจ้าหนี้ที่ดำเนินการ บางกรณีเมื่อเห็นข้อมูล หลักฐานที่เจ้าหนี้ที่นำมาแสดง จะรีบเชื่อว่าเจ้าหนี้เป็นฝ่ายถูก จึงไม่ให้การช่วยเหลือหรือไม่เห็นใน ทุกข์ร้อนของลูกหนี้ เป็นการสร้างความเคียดแค้นและความไม่เป็นธรรมให้ลูกหนี้เพิ่มยิ่งขึ้น

โดยเมื่อเจ้าหนี้ หรือผู้ติดตามทวงหนี้ทำการติดตามทวงหนี้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้วการคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ดังกล่าวการคุ้มครองในทางแพ่งนั้นลูกหนี้จะมีสิทธิเรียกร้องให้เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้รับผิดชอบในฐานละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 การคุ้มครองในทางอาญานั้นหากเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ทำการติดตามทวงหนี้อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้ และกระทำไปครบองค์ประกอบความผิดทางอาญาอาจต้องรับผิดทางอาญาในฐานนั้นๆ และการคุ้มครองโดยองค์กรวิชาชีพจะแยกเป็น

1. กรณีเจ้าหนี้ หรือผู้ติดตามทวงหนี้เป็นทนายความ¹ จะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสภาทนายความ โดยมีพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 51 มีหลักเกณฑ์ว่าทนายความต้องประพฤติตนตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ หากมีการฝ่าฝืนมีโทษตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 อันมี 3 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกิน 3 ปี หรือลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ โดยในส่วนของมรรยาททนายความนั้นมีข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วย มรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 มรรยาทต่อทนายความด้วยกัน ต่อประชาชนผู้มีอรรถคดี และอื่นๆ หมวด 4 ข้อ 18 ที่ว่า

“การประกอบอาชีพดำเนินธุรกิจหรือประพฤติดนอันเป็นการฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดีหรือเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ”

2. กรณีเจ้าหนี้ หรือผู้ติดตามทวงหนี้ไม่เป็นทนายความจะมีความรับผิดชอบในทางแพ่งและทางอาญาดังที่กล่าวไว้ข้างต้นเท่านั้น โดยผู้ที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 หมายถึงเฉพาะทนายความผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียน และออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความเท่านั้น ตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ทำให้ผู้ติดตามทวงหนี้ที่ไม่ใช่ทนายความไม่อยู่ภายใต้การควบคุมดังกล่าว

จากการติดตามทวงหนี้ และการคุ้มครองลูกหนี้ข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า ยังมีปัญหาบางประการที่ต้องทำการศึกษา ค้นคว้า โดยเฉพาะในลักษณะของการติดตามทวงหนี้บางประการที่ต้องทำการวิเคราะห์ถึงความชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงลักษณะของการติดตามทวงหนี้ที่ไม่มีกฎหมายระบุว่าเป็นความผิดพึงต้องห้าม แต่มีลักษณะที่ไม่น่าจะกระทำได้ว่าจะมีผลทางกฎหมายอย่างไร รวมถึงการคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ ที่จะคุ้มครองจากการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายครอบคลุมผู้ติดตามทวงหนี้ในทุกประเภท และครอบคลุมการติดตามทวงหนี้ในทุกลักษณะ ทั้งนี้เพราะเนื่องจากยังไม่มีมีการกำหนดข้อปฏิบัติหรือข้อห้ามปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ที่ชัดเจน อันจะทำให้ลูกหนี้ทราบถึงสิทธิเรียกร้องของตนจากการติดตามทวงหนี้ จึงจะทำการศึกษาค้นคว้าในกฎหมายไทย รวมถึงการคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ในกฎหมายต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางการใช้และตีความและการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อไป

¹ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 51.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงหลักการติดตามทวงหนี้ตามกฎหมายไทย รวมถึงการคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรม และผลทางกฎหมายของการติดตามทวงหนี้ในลักษณะต่างๆ
2. เพื่อศึกษาถึงการคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรมตามกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาถึงการใช้ และการตีความกฎหมายปัจจุบันและการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่ในการให้ความคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้
4. เพื่อวิเคราะห์หาบทสรุปและข้อเสนอแนะพร้อมแนวทางแก้ไข

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษาแนวคิด หลักการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรมตามกฎหมายไทย โดยจะศึกษาการติดตามทวงหนี้ของเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ในการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้ โดยจะศึกษาตามลักษณะของวัตถุแห่งหนี้และผลทางกฎหมายของการติดตามทวงหนี้ในลักษณะต่างๆ รวมถึงการคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรม โดยมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะศึกษาเฉพาะการคุ้มครองในทางแพ่ง การคุ้มครองในทางอาญา และการคุ้มครองโดยองค์การวิชาชีพ รวมทั้งข้อสังเกตต่างๆ ที่ศึกษาเปรียบเทียบกับ การคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ตามกฎหมายต่างประเทศ ตลอดจนถึงการใช้ และการตีความกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน และการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายที่เหมาะสมในการคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ที่ควรนำมาปรับใช้ในกฎหมายไทย

1.4 สมมุติฐานของการศึกษา

การติดตามทวงหนี้กับลูกหนี้ในปัจจุบันนี้ ก่อให้เกิดปัญหากับลูกหนี้เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรม และมาตรการที่มีอยู่ในกฎหมายไทยให้ความคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็มีไม่เพียงพอ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ความไม่เป็นธรรมจากการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอันจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติ สมควรมีกฎหมายออกมาควบคุมการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อที่จะควบคุมและลงโทษในทางแพ่ง ทาง

อาญา และในทางวิชาชีพกับการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันจะก่อให้เกิดความปดอภัย และเป็นธรรมกับลูกหนี้มากขึ้นต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้ทำการศึกษาและค้นคว้าแบบวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรูปแบบหนังสือ บทความ กฎหมาย คำพิพากษาของศาล ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาศึกษา และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงหลักการติดตามทวงหนี้ตามกฎหมายไทย รวมถึงการคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรม และผลทางกฎหมายของการติดตามทวงหนี้ในลักษณะต่างๆ
2. ทำให้ทราบถึงการคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรมตามกฎหมายต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงการใช้และการตีความกฎหมายปัจจุบันและการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่ในการให้ความคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้
4. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างผลงานทางวิชาการแก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

หลักเกณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทวงหนี้

ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงิน บริษัทเงินทุนต่างๆ นิยมให้สินเชื่อแก่ประชาชน เพราะต้องการผลประโยชน์ตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ยหรือค่าธรรมเนียม โดยการให้สินเชื่อบุคคลอาจให้ในรูปแบบของบัตรเครดิตเงินสด บัตรเครดิตที่ใช้ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค เมื่อลูกค้าได้รับสินเชื่อหรือใช้บัตรเครดิตต้องชำระตามกำหนดระยะเวลา แต่ถ้าไม่สามารถชำระหนี้ได้หรือเลือกชำระเฉพาะขั้นต่ำอาจทำให้ลูกหนี้เป็นหนี้จำนวนมากจนไม่มีความสามารถที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมด และกลายเป็นหนี้สินของลูกหนี้ ส่งผลให้เกิดปัญหาการติดตามทวงถามหนี้ไม่เป็นธรรม เช่น ผู้ติดตามหนี้ข่มขู่ คุกคาม หรือกระทำการใดๆ ให้ลูกหนี้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และชื่อเสียง ผู้เขียนจึงต้องการศึกษาถึงความหมายของหนี้ องค์ประกอบของหนี้ ผลของหนี้ การชำระหนี้และการไม่ชำระหนี้ รวมทั้ง หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความเป็นมาและหลักทฤษฎีในการติดตามทวงหนี้

การติดตามทวงถามซึ่งหนี้ในสมัยที่มีการก่อสงครามอยู่ตลอดเวลาจึงมีประเด็นที่ขัดแย้งกัน และนำไปเปรียบเทียบกันอยู่ 2 ประเด็นคือ

ประเด็นที่หนึ่ง เกี่ยวกับเรื่องกู้ยืมระหว่างผู้ให้กู้กับผู้กู้ การกู้ยืมเงินในสมัยก่อนนั้นเกิดจากการก่อความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในเชิงอำนาจของผู้มีพระคุณที่ให้กู้และผู้ยืมได้อำนาจคือผู้กู้ ซึ่งปัจจุบันจะเรียกว่า เจ้าหนี้และลูกหนี้ก็ย่อมได้ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างทรัพย์สิน ผู้กู้จึงมีการส่งลูกหลานไปให้ใช้งานด้วยความสมยอมหรือไม่ก็ตามเรียกภาษาชาวบ้านว่า ส่งลูกไปซัดดอก ศาสตราจารย์ ร. แลงการ์ด² จึงได้วิเคราะห์สัญญากู้ในสมัยนั้นว่าเป็นความผูกพันที่รวมเอาตัวและกองทรัพย์สินไว้ภายใต้อำนาจเจ้าหนี้โดยตลอดไป เพื่อเจ้าหนี้อาจเรียกร้องให้ตอบแทนบุญคุณได้ทุกเมื่อ จึงเห็นว่า การกู้เงินในสมัยนั้นหมายถึงการกู้ชีวิต เพราะผู้กู้จะต้องสละอิสรภาพในร่างกายยอมอยู่ได้บังคับบัญชาอำนาจของเจ้าหนี้ ฐานของผู้กู้ถือว่าใกล้เคียงกับความเป็นทาส ดังที่กล่าวประเด็นนี้ไม่มีการติดตามทวงถามซึ่งหนี้สินที่ยืมไปแต่ลูกหนี้รู้อยู่แล้วว่าหากไม่มีเงินจ่ายต้องมาเป็นทาสซัดดอกด้วยความสมยอมและยินดีจนกว่าจะหักลบกลบหนี้จนหมดไป

² ร. แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กฎหมายตราสามดวง) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517), หน้า 186.

ประเด็นที่สอง คือ เจ้าหนี้ในสมัยนั้นอาจจะมีในหลายลักษณะรูปแบบในเรื่องของการติดตามทวงถามให้ได้มาซึ่งหนี้สินนั้นๆ เมื่อเกิดการกู้ยืมระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้นั้น เจ้าหนี้ที่มีอำนาจมักใช้การบังคับข่มขู่ให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินต่างๆ อาจจะใช้ความยินยอมหรือไม่ยินยอมของลูกหนี้ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สิน สิ่งของพืชผลทางเกษตรหรือแม้กระทั่งบังคับเอาอวัยวะเพื่อนำมาเป็นไพร่หลวง หรือไพร่สม หรือทาส เพื่อคอยรับใช้จนกว่าจะหมดซึ่งภาระหนี้สินนั้นๆ

2.2 ลักษณะการบังคับให้ชำระหนี้ในยุคสมัยโบราณของประเทศไทย

เมื่อถึงกำหนดชำระ ลูกหนี้ต้องปฏิบัติตามการชำระหนี้ ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ล่าช้า หรือชำระหนี้ผิดความประสงค์แห่งหนึ่งเจ้าหนี้มีสิทธิ์ที่จะฟ้องร้องค่าเสียหายจำเพาะเจาะจง หรืออาจจะเรียกร้องค่าสินไหมจากลูกหนี้ได้วิธีการบังคับชำระหนี้เมื่อลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะมีวิธีการมีการขอบังคับชำระหนี้ได้หลากหลายวิธีด้วยกันแต่ที่เหมาะสมและนิยมจนสืบต่อมาเรื่อยๆ คือ

1. การบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงอาจจะมีข้อตกลงสัญญาหรือประการหนึ่งประการใดเพื่อให้ลูกหนี้ต้องปฏิบัติตามกฎวัตถุแห่งหนึ่งที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งการชำระหนี้จะให้สำเร็จผลเป็นอย่างไร ลูกหนี้จะต้องขอปฏิบัติตามการชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้เป็นเช่นนั้นโดยตรง อาจจะใช้วิธีการบังคับ ข่มขู่ให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่เพียงบางส่วน หรือให้ชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้นั้น หรืออาจจะยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ทดแทน เช่น ที่ดิน เรือกสวน ไร่นา ในสมัยโบราณนิยมจ่ายชำระหนี้ด้วยการยอมไปเป็นทาส หรือเป็นลูกจ้างในเรือนเบี้ยของเจ้าหนี้เป็นต้น หรือที่เราเรียกว่า ทาสขาดคอกเป็นต้น

2. การให้บุคคลภายนอกชำระหนี้ให้ หากลูกหนี้ผิดสัญญาในการชำระหนี้เจ้าหนี้อาจจะบังคับให้ผู้ที่อยู่ในตระกูลเดียวกันหรือเครือญาติ วงศาคณาญาติให้เป็นฝ่ายชำระหนี้แทน อาจจะใช้การไต่ถามข่มขู่หรือด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งเพื่อให้ผู้ที่เป็นญาติหรือคนใกล้ชิดรับชำระหนี้แทน

3. การบังคับให้ชำระหนี้ด้วยการยึดเอาสิ่งวัตถุซึ่งเป็นสินทรัพย์ของลูกหนี้แก่เจ้าหนี้ วิธีการในการบังคับให้ชำระหนี้ด้วยวิธีการนี้เป็นกรณีของหนี้ซึ่งมีวัตถุแห่งหนึ่งสามารถร้องขอต่อผู้มีอำนาจในการปกครองในสมัยนั้นๆ เช่น ผู้ปกครองดูแลแคว้น ตะลาการ (ผู้พิพากษาคดี) เจ้าหน้าที่กฎหมายบ้านเมืองหรือหัวหน้าหมู่บ้านผู้ที่มีอำนาจตัดสินในเบื้องต้นเพื่อให้มีการรื้อถอนวัตถุซึ่งเป็นสินทรัพย์ของลูกหนี้มาเป็นเจ้าหนี้

4. การเรียกร้องการเสียหายอันเกิดจากคดีหนี้ของลูกหนี้ เมื่อลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ อาจจะไม่ชำระเลยหรือชำระไม่ถูกต้อง ผิดวัตถุประสงค์ ผิดสถานที่ ผิดเวลา สิทธิของเจ้าหนี้อาจใช้วิธีบังคับข่มขู่เพื่อให้มาด้วยทรัพย์สินวัตถุแห่งหนึ่งนั้นๆ แต่เนื่องจากมีกฎหมายของการปกครองในเมือง

นั้นหรือในเวลานั้นในหมู่บ้านนั้นอาจจะมีกรขอให้ผู้มีอำนาจในทาง การ บังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ตามความเหมาะสมแก่สภาพของหนี้แต่ในกรณีวิธีดังกล่าวไม่สามารถทำได้ ข้อตกลงหรือ ขนบธรรมเนียมประเพณีในการปกครองนั้นๆ อาจจะมีเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย อันเกิดจากหนี้นั้นๆ เป็นต้น

ลักษณะบทแห่งโทษและการลงโทษที่เกี่ยวกับหนี้ในยุคสมัยโบราณของไทย

เรื่องเกี่ยวกับบทแห่งการลงโทษลูกหนี้ในสมัยโบราณนั้นอาจจะมีข้อขัดแย้งในยุคสมัยของ การปกครองเช่นในสมัยสุโขทัยนั้นกฎหมายส่วนใหญ่ยังคงรูปแบบของขนบธรรมเนียมประเพณีใน แต่ละชุมชนจึงมีบทแห่งการลงโทษแบบที่ไม่นิยมนิยมนความรุนแรง ไม่ปรากฏบทลงโทษแก่ร่างกายโดย การทำให้เสียชีวิตหรือการประหารชีวิต อาจจะมีการเรียกปรับ หรือจำคุก ซึ่งในส่วนของสมัยอยุธยา นั้น เป็นช่วงที่มีการเกิดศึกสงครามกันอย่างต่อเนื่อง เรื่องเกี่ยวกับการพิจารณาคดีและบทลงโทษ ผู้กระทำความผิดในส่วนของผู้หนี้ นั้น ตามกฎหมายในสมัยนั้นมิได้แยกความผิดออกเป็นความผิด ทางแพ่งและทางอาญาเช่นในปัจจุบัน แต่จะพิจารณารวมๆ กันไป ผู้เสียหายอาจจะได้รับการชดเชย ในค่าเสียหายที่เรียกว่าสินไหม ทั้งนี้ เป็นไปตามพระอัยการพระมศักดิ์ โดยมีกฎหมายพิทักษ์ตัว เอาไว้ เช่นถ้าทำให้เขาตาย หากผู้ตายเป็นเด็ก อายุ 1 เดือนถึง 3 เดือน ต้องใช้ค่าตัว 6 บาท หรือใน ลักษณะโทษที่ว่าด้วยทรัพย์สินในกรณีของเจ้าหนี้และลูกหนี้กรณีที่หนี้เป็นลูกหนี้หากกระทำความผิดตาม สัญญาอาจมีการเรียกปรับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายในสมัยนั้นหรืออาจมีการทดแทน จากลูกหนี้ด้วยการไปเป็นทาสรับใช้ในเรือนเบี้ยของเจ้าหนี้จนกว่าจะหมดพันธะตามเหตุแห่งสัญญา ที่ตกลงไว้นั้นๆ หรือบังคับเอาที่ร่างกายโดยการนำไปขายต่อหรือนำไปเป็นทาสรับใช้

1. มีการบังคับเอาที่ร่างกาย การลงโทษโดยการบังคับเกี่ยวกับร่างกายของลูกหนี้ หรือผู้ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเกิดหนี้ เจ้าหนี้บางคนอาจจะใช้บทแห่งการลงโทษด้วยอำนาจโดยการ บังคับหรือข่มขู่เอาที่ร่างกายอาจจะด้วยการกระทำซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายของลูกหนี้ เช่น การเฉียนตี การ โขย หรือการกระทำซึ่งเกี่ยวข้องกับร่างกายหรือการนำไปจำหน่ายขายต่อให้กับ บุคคลอื่นหรืออาจจะนำมาเป็นทาสรับใช้จนจนกว่าจะหมดแล้วซึ่งภาระหนี้และดอกเบี้ยหนี้ นั้น

2. มีการเอาคนมาเป็นทาสในการชดเชย ทาสในสมัยก่อนนั้น ทาสอาจเกิดจากการขาย ตนเองหรือขายลูกเมียเพื่อไปเป็นทาส ที่เรียกว่า ทาสสินไถ่ นอกจากนี้ยังมีทาสเชลย แต่อาจจะมีใน กรณีที่ลูกหนี้ไม่มีเงินจ่ายแต่ใช้การเอาตัวเข้าชดเชยทดแทนการจ่ายหนี้ ซึ่งเราเรียกว่าทาสชดเชย อาจจะต้องถูกบังคับให้ใช้แรงงาน หรือถูกขายเพื่อใช้หนี้หรือให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ สมจริตใจ ซึ่งตามกฎหมายลักษณะทาสเดิม คือ พระอัยการทาส ในกฎหมายตราสามดวงประมวล กฎหมายสมัยรัชกาลที่ 1 ให้เจ้าเงินหรือนายทาสค่อยใช้ค่อยสอน มิใช่ให้ใช้งานตามอำเภอใจ ผิด พลั้งสิ่งใดก็ให้ทำโทษแต่พอควร ตีแต่พอให้ทราบ ปรามแต่พอให้กลัว มิให้ทำโทษถึงล้มตาย ถ้าตี ตายเจ้าเงินก็มีโทษ ทำโทษมากเกินไปก็มีโทษ ดังนั้น ฐานะของทาสตามกฎหมายไทย จึงได้แก่การ

นำคนเพื่อนำไปใช้แรงงาน หากได้หมายถึง เจ้าเงินหรือนายทาสจะมีอำนาจเหนือชีวิตและร่างกายของทาสโดยเด็ดขาดไม่ เพียงแต่ทำโทษได้ตามสมควรเท่านั้น หากทำโทษเกินสมควรเจ้าเงินหรือนายทาสก็มีความคิดมีการชำระหนี้เอา กับพืชผลทางเกษตร สมัยก่อนการบังคับชำระหนี้เอา กับพืชผลทางการเกษตรนั้น สาเหตุอาจจะเนื่องจากลูกหนี้ไม่สามารถจ่ายค่าทดแทนเป็นเบี้ยเงินได้จึงต้องใช้การชำระ โดยการเอาพืชผลทางการเกษตรเป็นสินทรัพย์ทดแทนให้แก่เจ้าหนี้

50987 จ.2

2.3 ความหมายของหนี้และองค์ประกอบแห่งหนี้

หนี้³ คือ ความผูกพันทางกฎหมายระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ซึ่งฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “เจ้าหนี้”⁴ และอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า “ลูกหนี้” เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาแก่ลูกหนี้ ในทางกลับกัน ลูกหนี้ก็มีหน้าที่ชำระตามที่เจ้าหนี้เรียกร้อง ถ้ากล่าวคำว่า “หนี้” นั้นจะมีความหมายเช่นเดียวกับบุคคลสิทธิ สิทธิเหนือบุคคล และสิทธิเรียกร้องนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อาจเรียกได้ว่าเป็นบุคคลสิทธิระหว่างกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า บุคคลสิทธิที่ใช้ย่นระหว่างคู่กรณี (เจ้าหนี้ – ลูกหนี้) นั้นเอง เมื่อปรากฏว่า ลูกหนี้ไม่กระทำตามที่ในสิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้มีอยู่นั้น เจ้าหนี้ต้องบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ซึ่งการบังคับชำระหนี้จำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลเท่านั้น ซึ่งหมายความว่าต้องมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางแพ่งโดยฟ้องคดีต่อศาลเท่านั้น

องค์ประกอบของลูกหนี้จะต้องมี 3 อย่างด้วยกัน คือ

1. ลูกหนี้
2. เจ้าหนี้
3. วัตถุแห่งหนี้ ได้แก่ การกระทำ การงดเว้นการกระทำ การส่งมอบหรือโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน

การที่เจ้าหนี้มีสิทธิเหนือลูกหนี้ในการบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้อาจเรียกได้ว่าเจ้าหนี้มีบุคคลสิทธิเหนือลูกหนี้ ดังนั้น สิทธิที่มีอยู่เหนือบุคคลในอันที่จะบังคับบุคคลซึ่งเป็นคู่สัญญาหรือเป็นลูกหนี้ให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือให้งดเว้นมิให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือให้ส่งมอบทรัพย์สินให้ เช่น สิทธิของเจ้าหนี้ตามสัญญากู้ซึ่งสามารถบังคับให้ลูกหนี้ชำระเงินตามสัญญากู้ได้ สิทธิตามสัญญาเช่า ซึ่งผู้ให้เช่ามีสิทธิบังคับผู้เช่าให้ชำระค่าเช่าตามสัญญาเช่าได้ และผู้เช่าก็มีสิทธิบังคับผู้ให้เช่า

³ เสนีย์ ปราโมชย์, ม.ร.ว., ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ 2505, หน้า 363.

⁴ พระยาเทพวิฑูร (บุญช่วย วณิกกุล), คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, (2503), หน้า 3.

ให้ส่งมอบทรัพย์สินที่เขาได้ หรือสิทธิตามสัญญาจ้างทำของซึ่งผู้ว่าจ้างมีสิทธิบังคับให้ผู้รับจ้างทำการใดๆ ตามสัญญาจ้างทำของได้ และผู้รับจ้างก็มีสิทธิบังคับให้ผู้ว่าจ้างชำระค่าจ้างได้ หรือสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางละเมิด ซึ่งผู้เสียหายมีสิทธิบังคับผู้ทำละเมิดให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตนได้เป็นต้น บุคคลสิทธินี้เป็นสิทธิที่จะบังคับเอาแก่คู่สัญญาผู้สืบสิทธิของคู่สัญญา หรือลูกหนี้เท่านั้น จะใช้บังคับหรือใช้ยื่นต่อบุคคลอื่นทั่วไปไม่ได้เลย และหากคู่สัญญาผู้สืบสิทธิของคู่สัญญา หรือลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามสิทธินั้นๆ ผู้ที่มีสิทธิความสัญญาหรือเจ้าหนี้ต้องฟ้องร้องบังคับคดียังโรงศาล จะบังคับกันเองมิได้ บุคคลสิทธินี้อาจเกิดขึ้นได้โดยนิติกรรม เช่น สัญญาหรือนิติเหตุ เช่น ละเมิดก็ได้

2.4 ผลของการเป็นหนี้

2.4.1 การไม่ชำระหนี้⁵

การไม่ชำระหนี้เป็นสถานะอย่างหนึ่งของลูกหนี้ที่จะมีผลในกฎหมาย ถ้าอยู่ในสถานะเป็นลูกหนี้ที่ไม่ชำระหนี้จะเกิดผลดังกล่าว แต่บางกรณีลูกหนี้ไม่ต้องอยู่ในสถานะไม่ชำระหนี้ เช่น เพิกถอนการฉ้อฉล เมื่อเกิดหนี้แล้วลูกหนี้จำหน่ายจ่ายโอนแล้วทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ เจ้าหนี้ฟ้องขอให้เพิกถอนการฉ้อฉลได้ ทั้งๆ ที่ลูกหนี้ไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นผู้ไม่ชำระหนี้ รับช่วงสิทธิไม่ใช่เกิดจากการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ การใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามมาตรา 223 ลูกหนี้ต้องอยู่ในภาวะที่ไม่ใช่สิทธิเรียกร้องไม่ใช่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้

สภาพของการเป็นผู้ไม่ชำระหนี้ไม่ต้องถึงกับเป็นผู้ผิดนัด แต่บางกรณีลูกหนี้ตกเป็นผู้ไม่ชำระหนี้พร้อมกับตกเป็นผู้ผิดนัดด้วยก็ได้ หนี้ที่กำหนดชำระตามวันปฏิทิน เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระลูกหนี้ไม่ชำระ ลูกหนี้ตกเป็นผู้ไม่ชำระหนี้และตกเป็นผู้ผิดนัดในขณะเดียวกันแต่หนี้ละเมิดลูกหนี้ผิดนัดตั้งแต่วันทำละเมิด ตามมาตรา 206 ถามว่าหนี้ละเมิดมีสถานะของการไม่ชำระหนี้อยู่ด้วยหรือไม่ ถ้าดูมาตรา 206 ก็เท่ากับ ไม่มีเรื่องกำหนดเวลามีแต่เรื่องผิดนัดอันเป็นการผิดนัดเพราะทำละเมิด

ลูกหนี้จะอยู่ในฐานะเป็นผู้ไม่ชำระหนี้หรือการไม่ชำระหนี้มีหลักอยู่ 4 ประการ

1. ต้องมีหนี้ผูกพันระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ การที่บุคคลได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยการครอบครองปรปักษ์ไม่ได้ก่อให้เกิดหนี้ทางฝ่ายเจ้าของที่จะต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ครอบครองปรปักษ์ เพราะว่าการครอบครองปรปักษ์หาก่อให้เกิดหนี้ไม่ ดังนั้น ถ้าผู้เป็นเจ้าของที่ดินทำนิติกรรมโอนกรรมสิทธิ์ไปยังบุคคลอื่น ผู้ครอบครองปรปักษ์จะฟ้องให้เพิกถอนการฉ้อฉลตามมาตรา 237 ไม่ได้ ต้องใช้มาตรา 1300 ที่อยู่ในกฎหมายลักษณะทรัพย์สินบังคับ

⁵ รวมคำบรรยายสำนักอบรมเนติบัณฑิตยสภา www.thethaibar.thaigov.net, (last visited 5 October 2012).

2. บุคคลนั้นต้องเป็นลูกหนี้อันเกิดจากมูลแห่งหนี้ใดอย่างหนึ่ง ผู้กระทำละเมิดเป็นลูกหนี้ตามมาตรา 420 นายจ้างต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของลูกจ้างนายจ้างเป็นลูกหนี้ตามมาตรา 425 ถ้าลูกหนี้ผู้กระทำละเมิดบรรลุนิติภาวะแล้วบิดามารดาไม่เป็นลูกหนี้เพราะไม่มีมูลแห่งหนี้ที่เขาต้องทำผิดมาตรา 429 และมาตรา 430 จึงบังคับให้บิดามารดาชำระหนี้ไม่ได้

3. ต้องเป็นหนี้ที่บังคับได้ เป็นการผูกพันแห่งของการบังคับคดีที่ศาล แต่หนี้ที่บังคับไม่ได้ เช่น หนี้ที่ขาดอายุความหรือหนี้ที่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือในการฟ้องร้อง ถ้าไม่ชำระหนี้ก็อยู่ในภาวะเป็นผู้ไม่ชำระหนี้ซึ่งยังมีผลอย่างอื่นอยู่ เพียงแต่ไม่ใช่ผลบังคับโดยศาลหรือที่ศาลจะบังคับให้หนี้ที่ขาดอายุความ ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ และไม่สามารถบังคับโดยศาลแล้วคำกล่าวที่ว่าไม่ชำระหนี้แทบจะไม่มีประโยชน์ เว้นแต่เป็นผลในพวกที่ทำได้เองโดยไม่ต้องฟ้องศาล เช่น การริบมัดจำหรือการยึดหน่วงตามสิทธิยึดหน่วงไม่ต้องฟ้องศาล

4. ลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ที่ถึงกำหนดชำระแล้ว แม้ตัวบทจะไม่ได้ใช้คำว่าลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้โดยใช้คำว่า ไม่ชำระหนี้ก็ต้องเข้าใจว่าคือละเลยไม่ชำระหนี้ ถ้าพ้นวิสัยที่จะชำระได้ก็จะไม่เรียกว่าละเลย เพราะว่าการชำระหนี้เป็นพ้นวิสัยตามมาตรา 217, 218 และ 219 ลูกหนี้ก็ไม่อยู่ในภาวะเป็นผู้ไม่ชำระหนี้ แต่กรณีตามมาตรา 219 เขียนไว้เลยว่า ลูกหนี้เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้ ถ้าบอกว่ากรณีตามมาตรา 217 กับ 218 เป็นลูกหนี้ที่ไม่อยู่ในภาวะเป็นผู้ไม่ชำระหนี้อย่างนี้ถูกแต่ถ้าบอกว่ากรณีที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เพราะการชำระหนี้เป็นพ้นวิสัยทำให้เขาหลุดพ้นจากหนี้ไปเลย สงสัยจะไม่ใช่เพราะที่หลุดพ้นจากหนี้ไปเลยคือ กรณีตามมาตรา 219 เท่านั้น ที่การชำระหนี้เป็นพ้นวิสัยที่ไม่ได้เกิดจากความผิดของลูกหนี้ หรือลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กรณีตามมาตรา 218 ไม่หลุดพ้น จะบอกว่าอยู่ในภาวะไม่ชำระหนี้ก็ได้ เพราะการชำระหนี้เป็นพ้นวิสัยเพราะฉะนั้นมาตรา 218 จึงบอกว่าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างไร อันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ได้ หมายความว่า จะอ้างให้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 213 และมาตรา 215 ไม่ได้

2.4.2 กำหนดเวลาชำระหนี้

เรื่องกำหนดเวลาชำระหนี้เป็นหลักเกณฑ์ว่าหนี้ถึงกำหนดชำระเมื่อไร มีบัญญัติอยู่ในมาตรา 203 เพียงมาตราเดียวซึ่งเป็นคนละเรื่องกับมาตรา 204⁶ ที่เป็นเรื่องผิดนัด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 203 บัญญัติว่า

“ถ้าเวลาอันจะพึงชำระหนี้มีได้กำหนดลงไว้หรือจะอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็ไม่ได้ไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้ย่อมจะเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน และฝ่ายลูกหนี้ก็ย่อมจะชำระหนี้ของตนได้โดยพลันด้วยกัน

⁶ จี๊ด เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่ง ลักษณะหนี้ (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2553), หน้า 20.

ถ้าได้กำหนดเวลาไว้แต่หากกรณีเป็นที่สงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ก่อนถึงเวลานั้นหาได้ไม่ แต่ฝ่ายลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดนั้นก็ได้อีก

การที่จะพิจารณาว่าหนี้ถึงกำหนดชำระเมื่อไร ตามบทบัญญัติมาตรา 203 อาจแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

- 1) หนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลาชำระ
- 2) หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระ

1) หนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลาชำระ ตามมาตรา 203 วรรคแรกกล่าวว่า ถ้าเวลาอันจะพึงชำระหนี้ไม่ได้กำหนดลงไว้ เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน และฝ่ายลูกหนี้ก็ย่อมจะชำระหนี้ได้โดยพลันเช่นกัน ข้อความที่ว่า เวลาอันจะพึงชำระหนี้ไม่ได้กำหนดลงไว้ หมายความว่า เวลานั้นแน่นอนทุกอย่างไม่ว่าเป็นชั่วโมง วันเดือนปีตามปฏิทิน หรือไม่ใช่ตามปฏิทิน เช่น ตกลงชำระหนี้เมื่อสิ้นฤดูทำนา เป็นต้น หนี้ที่มีกำหนดเวลาดังกล่าว เจ้าหนี้จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนถึงกำหนดเวลานั้นไม่ได้ แต่ถ้าเป็นหนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลา เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน ลูกหนี้ก็ชำระหนี้ได้โดยพลันเช่นกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 917/2539 การเรียกชำระหนี้เงินยืมซึ่งมิได้กำหนดเวลาอันจะพึงชำระหนี้ไว้ต้องปรับด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 203 วรรคแรก มิใช่เป็นการเรียกให้คืนทรัพย์สินซึ่งยืมไป ตามมาตรา 652 เมื่อสัญญากู้ยืมมิได้กำหนดวันชำระคืน โจทก์ผู้ให้กู้ย่อมจะเรียกให้จำเลยผู้กู้ชำระหนี้โดยพลันได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 917/2539 เดิมตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2103/2535 แต่ควรสังเกตว่า สัญญาเช่าใช้สอยเปลี่ยนแปลงเป็นสัญญาที่ทำให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยืมโอนไปยังผู้ยืม ผู้ยืมมีสิทธินำไปใช้สอยเปลี่ยนแปลงไปได้ คงมีแต่หน้าที่ที่จะต้องคืนทรัพย์สินเป็นประเภท ชนิดและประมาณเช่นเดียวกันให้แก่ทรัพย์สิน ซึ่งให้ยืมเท่านั้นทรัพย์สินที่ยืมใช้สอยเปลี่ยนแปลงไปจึงไม่มีอยู่ที่ลูกหนี้ ลูกหนี้ย่อมไม่พร้อมที่จะคืน เมื่อถึงคราวจะคืนก็ต้องหาทรัพย์สินประเภท ชนิดและประมาณเช่นเดียวกันมาคืนแทน ซึ่งจำต้องใช้เวลาบ้าง เพราะถ้ามีทรัพย์สินอื่นอยู่พร้อมที่คืนได้เสมอ ก็คงไม่ต้องไปยืมจากผู้ให้ยืมมาใช้ ดังนั้น ในกรณีที่มิได้มีกำหนดเวลาคืนทรัพย์สินไว้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 652 จึงกำหนดสิทธิทางฝ่ายผู้ให้ยืมที่จะเรียกทรัพย์สินคืนได้ก็ต่อเมื่อได้บอกกล่าวให้เวลาอันสมควรเสียก่อน จะเรียกคืนทันทีไม่ได้ เมื่อมาตรา 652 บัญญัติไว้โดยเฉพาะเช่นนี้ จึงไม่น่าจะนำมาตรา 203 ซึ่งเป็นบททั่วไปในเรื่องหนี้มาใช้บังคับได้ อย่างไรก็ตามถ้าเป็นปัญหาว่าผู้กู้ตกเป็นผู้ผิดนัดเมื่อใดศาลฎีกานำมาตรา 652 มาปรับในการวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว (คำพิพากษาฎีกาที่ 1759/2545) จึงทำให้ต้องแยกแยะปัญหาให้ถูกต้องว่ากรณีใดจะใช้บทมาตราใดบังคับ

ในกรณีที่ผู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยจะมีกำหนดเวลาชำระดอกเบี้ยของแต่ละงวดไว้กับกำหนดเวลาชำระเงินต้นคืน ซึ่งบางกรณีอาจไม่ได้กำหนดเวลาใช้เงินต้นคืนไว้ก็ได้กรณีนี้

ไม่ได้กำหนดเวลาชำระเงินต้นคืนไว้จึงถือว่า หนี้ส่วนนี้ไม่มีกำหนดเวลาชำระจะถือเอาวันหลังจากที่ผู้กู้ชำระดอกเบี้ยเดือนสุดท้ายเป็นวันที่กำหนดชำระเงินต้นคืนไม่ได้

2) หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระ หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระไว้แน่นอน และถ้าเวลานั้นเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ เจ้าหนี้น้อย่อมจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนถึงกำหนดเวลานั้นไม่ได้ การกำหนดเวลาอาจจะตกลงกำหนดเวลาไว้โดยชัดแจ้ง หรือมีกำหนดเวลาโดยพฤติการณ์เป็นปริยายได้

กำหนดเวลาชำระหนี้ นั้นอาจกำหนดเป็นจำนวนหน่วยเวลา เช่น เป็นชั่วโมง หรือกำหนดตามจำนวนหน่วยของวันเดือนปี เช่น เป็นรายวัน เป็นรายเดือน เป็นรายปีหรือเป็นจำนวนวัน เดือนหรือปี หรือกำหนดตามวันปฏิทิน เช่น วันที่ 15 สิงหาคม 2541 ก็ได้ นอกจากนี้อาจมีการกำหนดเวลาด้วยวิธีอื่น เช่น ตกลงกันชำระหนี้เมื่อถึงวันเข้าพรรษา เป็นต้น กำหนดเวลาชำระหนี้ดังกล่าวจึงอาจกำหนดตามวันแห่งปฏิทินหรือไม่ใช่วันแห่งปฏิทินก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 105/2536 แม้สัญญาจะไม่ได้กำหนดเวลาให้ผู้ขายส่งมอบข้าวสารให้ผู้ซื้อก็ตามแต่ที่สัญญาระบุว่า ผู้ซื้อจะต้องชำระราคาข้าวสารให้ผู้ขายภายในวันที่ 30 กันยายน 2529 นั้น พออนุมานได้ว่า คู่กรณีตกลงให้ผู้ขายส่งมอบข้าวสารให้ผู้ซื้อภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 203

2.4.3 ลูกหนี้ผิดนัด

ในเรื่องของลูกหนี้ผิดนัดมีภาวะหรือมีสภาพที่ยิ่งกว่าการไม่ชำระหนี้การไม่ชำระหนี้ นั้นเมื่อหนี้ถึงกำหนดลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ลูกหนี้ก็อยู่ในภาวะเป็นผู้ไม่ชำระหนี้แต่ลูกหนี้จะตกอยู่ในสถานะอีกอันหนึ่งคือ เป็นลูกหนี้ผิดนัด ก็จะต้องมีการเตือนให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้วลูกหนี้ไม่ชำระหนี้หรือเป็นกรณีที่ไม่ต้องเตือน

ส่วนหนี้ละเมิดลูกหนี้ผิดนัด โดยไม่ได้ดูที่เวลาแต่เป็นการบัญญัติไว้เลยว่าลูกหนี้ผิดนัดตั้งแต่วันทำละเมิด ในปัจจุบันบางกรณียังมีการตกลงให้มีผลเป็นการผิดนัดไว้ในสัญญาด้วย เช่น สัญญาปรับปรุงสร้างหนี้ระบุไว้เลยว่า ในการปรับปรุงหนี้รายนี้ถ้าปรากฏว่าลูกหนี้ถูกฟ้องคดีเมื่อใดให้ถือว่าลูกหนี้ผิดนัดทันที

การที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้กับการที่ลูกหนี้ผิดนัดต้องเข้าใจว่าไม่ใช่เรื่องเดียวกัน การบอกเลิกสัญญาตามมาตรา 387 ไม่ได้ใช้คำว่าลูกหนี้ผิดนัด แต่ใช้คำว่าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เจ้าหนี้บอกเลิกสัญญาได้

ตามมาตรา 686 ลูกหนี้ผิดนัดเมื่อใดเจ้าหนี้เรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้ไม่ได้เรียกเอาเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ การเลิกสัญญาเข้าซื้อตามมาตรา 574 ไม่ได้บอกว่าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้สองคราว ลูกหนี้ต้องผิดนัดไม่ชำระค่าเช่าซื้อสองคราวติดต่อกันจึงจะบอกเลิกสัญญาได้ หรือหักหุ้นส่วนผิดนัด เมื่อใดหุ้นส่วนที่ไม่จำกัดความรับผิดชอบรับผิดชอบตามมาตรา 1070

1. เหตุที่ทำให้ลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 204 บัญญัติว่า

“ถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว และภายหลังแต่นั้นเจ้าหนี้ได้ให้คำเตือนลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ไซ้ ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดเพราะเขาเตือนแล้ว

ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งปฏิทิน และลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ ตามกำหนดไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยมิพักต้องเตือนเลย วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้บังคับแก่กรณี ที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการชำระหนี้ ซึ่งได้กำหนดเวลาลงไว้อย่างจำนวนนับได้โดยปฏิทินนับแต่ วันที่ได้บอกกล่าว”

มาตรา 206 บัญญัติว่า

“ในกรณีหนี้อันเกิดแต่มูลละเมิด ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด”

เหตุที่ลูกหนี้ผิดนัดตามมาตรา 204 และมาตรา 206 มีได้ 3 กรณีคือ

- 1) ลูกหนี้ผิดนัดเพราะเจ้าหนี้ได้เตือนแล้ว
- 2) ลูกหนี้ผิดนัดโดยเจ้าหนี้ไม่ต้องเตือน
- 3) หนี้ละเมิดลูกหนี้ผิดนัดตั้งแต่เวลาทำละเมิด

1) ลูกหนี้ผิดนัดเพราะเจ้าหนี้ได้เตือนแล้ว ตามมาตรา 204 วรรคแรกกล่าวว่า ถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วและภายหลังจากนั้นเจ้าหนี้ได้เตือนแล้วลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ ลูกหนี้ก็ได้ชื่อว่า เป็นผู้ผิดนัดเพราะเขาเตือนแล้ว ความสำคัญอยู่ที่คำว่า เพราะเขาเตือนแล้ว อันเป็นการกระทำให้ ประจักษ์ว่าลูกหนี้ตกอยู่ในภาวะเป็นผู้ผิดนัดถ้าไม่ชำระหนี้ตามที่เขาเตือนนั้น

ในเบื้องต้นหนี้้นต้องถึงกำหนดชำระแล้ว หนี้ถึงกำหนดชำระเมื่อไรต้อง พิจารณาตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 203 ถ้าเป็นหนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลาก็ถึงกำหนดชำระทันทีถ้ามี กำหนดเวลาไม่ว่ากำหนดเวลาไว้ตามวันแห่งปฏิทินหรือไม่ เมื่อพ้นกำหนดเวลานั้นแล้วจึงจะถือว่าถึง กำหนดเวลาชำระ

สำหรับหนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระนั้น ถ้ากำหนดเวลานั้นไม่ใช่กำหนดเวลา ตามวันปฏิทินเจ้าหนี้ก็ต้องเตือนก่อนลูกหนี้จึงจะผิดนัด แต่ถ้ากำหนดเวลาไว้ตามวันปฏิทินก็จะเป็นกรณี ตามมาตรา 204 วรรคสองที่ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยไม่ต้องเตือนหรือกล่าวได้ว่า คำว่า หนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว ตามมาตรา 204 วรรคหนึ่งต้องมิใช่กำหนดวันตามปฏิทิน ฉะนั้น การผิดนัดมาตรา 204 ย่อมไม่ตรงกับมาตรา 203 ที่เดียว เพราะว่าหนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระตามมาตรา 203 นั้นอาจจะไม่ใช่กำหนดเวลาตามวันปฏิทินก็ ต้องเตือนก่อน และลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาที่เตือน จึงจะตกเป็นผู้ผิดนัดนับแต่วันที่พ้น กำหนดเวลาในการเตือนเป็นต้นไป หากชำระหนี้ภายในกำหนดดังกล่าวก็ไม่ตกเป็นผู้ผิดนัด

การเตือนของเจ้าหนี้อาจทำได้ด้วยการแสดงเจตนาไปยังลูกหนี้ว่าต้องการให้ ชำระหนี้แล้ว จะทำเป็นหนังสือ ด้วยวาจาหรือทางโทรศัพท์ก็ได้ และต้องใช้เวลาอันสมควรที่จะให้

ลูกหนี้ชำระหนี้ด้วย จึงจะเป็นการเดือนโดยชอบ เวลาอันสมควรอาจจะระบุเป็นจำนวนวันหรือกำหนดวันที่ที่แน่นอนก็ได้ แต่การเดือนต้องทำภายหลังที่หนี้ถึงกำหนด มิใช่เป็นการแจ้งล่วงหน้าก่อนหนี้ถึงกำหนด ซึ่งแม้จะระบุให้ชำระหนี้ตามกำหนด ก็ไม่ถือว่าเป็นคำเตือน

การเดือนเป็นการกระทำเพื่อให้ลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัด มิใช่เพื่อประโยชน์ในการฟ้องคดี เพราะถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็ยื่นฟ้องลูกหนี้ให้ชำระหนี้ได้ทันที โดยไม่ต้องบอกกล่าวก่อน แต่หากมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยผิดนัดก่อนวันฟ้องไม่

อย่างไรก็ตาม การที่เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ให้ชำระหนี้ก็เท่ากับเป็นการเดือนด้วย จึงถือว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดตั้งแต่วันฟ้องและมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยตั้งแต่วันฟ้องเป็นต้นไป

2) ลูกหนี้ผิดนัดโดยเจ้าหนี้ไม่ต้องเดือน การที่ลูกหนี้ผิดนัดโดยเจ้าหนี้ไม่ต้องเดือนตามมาตรา 204 วรรคสอง แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

(1) หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ตามวันแห่งปฏิทิน

(2) หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้โดยคำนวณตามปฏิทินนับจากวันบอกกล่าว

กรณีผิดนัดโดยไม่ต้องเดือน ลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดทันทีเมื่อไม่ชำระหนี้ แม้ภายหลังจากนั้นจะชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ ก็หาพ้นจากการเป็นผู้ผิดนัดไม่ เมื่อกรณีนี้ลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยไม่ต้องเดือน แม้จะมีการเดือนและลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดที่เดือนลูกหนี้ก็หาพ้นจากการเป็นผู้ผิดนัดนับแต่ต้นไม่

เมื่อไม่ต้องมีการเดือน ลูกหนี้จึงไม่มีโอกาสแก้ตัวด้วยการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ อย่างกรณีที่ต้องเดือนตามมาตรา 204 วรรคหนึ่ง

(1) หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ตามวันแห่งปฏิทิน หนี้ที่กำหนดเวลาชำระหนี้ตามข้อนี้จะต้องมีกำหนดเวลาตามวันแห่งปฏิทิน มิใช่มีกำหนดเวลาตามหน่วยอย่างอื่น เช่น กำหนดเวลาเป็นชั่วโมง

มาตรา 204 วรรคสองใช้คำว่า ตามวันแห่งปฏิทิน แต่ต้องเข้าใจว่าหมายถึง วันเดือนปี เช่น ตกลงชำระหนี้ในวันที่ 7 สิงหาคม 2541 รวมทั้งกำหนดให้ชำระหนี้เป็นรายวันหรือภายในกี่วันที่เดือน หรือเป็นรายเดือนนับแต่วันที่เริ่มต้นนับ หรือภายในเดือนใดที่ไม่ได้กล่าวถึงวันเลขด้วย

การกำหนดตามวันแห่งปฏิทินถ้าเป็นหนี้ที่เกิดจากมูลสัญญาอาจมาตกลงกันไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายตามพฤติการณ์ก็ได้ ถ้าเป็นหนี้ที่เกิดจากมูลกฎหมายเช่นหนี้ภาษีอากรตามประมวลกฎหมายรัษฎากร ก็จะมีวันแห่งปฏิทินบัญญัติไว้ในกฎหมายนั้นๆ

การกำหนดเวลาชำระหนี้ตามวันแห่งปฏิทินนี้ เมื่อถึงกำหนดเวลานั้นลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ลูกหนี้ก็ตกเป็นผู้ผิดนัดทันที โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าเวลานั้นเป็นสาระสำคัญหรือไม่ต่างกับมาตรา 388 ที่แม้จะมีกำหนดเวลาไว้แต่ถ้าวัตถุประสงค์แห่งสัญญามิใช่จะเป็นผลสำเร็จได้ก็แต่ด้วยการชำระหนี้ ณ เวลาที่กำหนดหรือภายในระยะอันใดอันหนึ่ง ซึ่งกำหนดไว้ และกำหนดเวลาหรือระยะเวลานั้นได้ล่วงพ้น

แล้วไม่มีการชำระหนี้ อีกฝ่ายจะบอกเลิกสัญญาทันทีไม่ได้ ต้องบอกกล่าวก่อนตามมาตรา 387 ซึ่งเป็นเรื่องสิทธิในการเลิกสัญญาต่างหากเป็นคนละเรื่องกับการผิดนัด กรณีเช่นนี้ต้องถือว่าผิดนัดแล้วแต่บอกเลิกสัญญาทันทีไม่ได้

(2) กรณีที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ โดยคำนวณตามปฏิทินนับจากวันบอกกล่าว กรณีนี้เป็นกรณีที่ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ตามวันแห่งปฏิทิน เนื่องจากคู่กรณีไม่ประสงค์ที่จะกำหนดเวลาชำระหนี้ตามวันแห่งปฏิทิน เพราะว่าเจ้าหนี้ยังไม่รู้ว่าลูกหนี้มีหนี้ที่ต้องชำระจำนวนเท่าไร หรือลูกหนี้ต้องการเวลาเตรียมการชำระหนี้หรือตรวจสอบจำนวนหนี้ที่ลูกหนี้ต้องชำระหนี้ให้ถูกต้องเสียก่อน คู่กรณีจึงได้ตกลงกันให้มีการบอกกล่าวกำหนดเวลาชำระหนี้ที่ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ไว้ล่วงหน้า โดยคำนวณตามปฏิทินนับจากวันบอกกล่าวเท่ากับให้เวลาลูกหนี้เตรียมการชำระหนี้ไว้ช่วงเวลาหนึ่ง โดยอาจตกลงกันไว้ว่า จะต้องให้เวลาเป็นจำนวนที่แน่นอน หรือไม่ได้ตกลงกันไว้ว่าต้องให้เวลาเป็นจำนวนที่แน่นอนก็ได้ กรณีนี้ส่วนใหญ่เป็นหนี้ในอนาคตอันเกิดจากการใช้บริการ หรือซื้อสินค้าเชื่อ เช่น ตกลงกันว่าจะให้เวลาชำระหนี้ภายใน 15 วันนับแต่วันที่มิไบบ้างหนี้ไปถึงลูกหนี้ โดยมิไบบ้างหนี้จะระบุให้ทราบถึงยอดหนี้ที่ใช้โทรศัพท์ของแต่ละเดือน เมื่อมิไบบ้างหนี้ไปถึงลูกหนี้แล้วนับจากนั้นไป 15 วัน ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ก็ตกเป็นผู้ผิดนัดทันทีโดยไม่ต้องเตือน กรณีตกลงกันไว้ว่าจะชำระค่าสินค้าภายใน 15 วัน นับแต่วันที่เจ้าหนี้วางบิลก็เช่นกัน

การบอกกล่าวตามข้อนี้ ไม่ใช่เป็นการเตือนอย่างกรณีแรก เพราะการบอกกล่าวเช่นนี้ต้องมีข้อตกลงกันไว้โดยเฉพาะ ซึ่งต่างกับการเตือนที่ไม่ต้องตกลงกันไว้ แต่เป็นวิธีการตามที่มาตรา 204 วรรคหนึ่งบัญญัติไว้ การเตือนต้องให้เวลาชำระหนี้พอสมควร แต่การบอกกล่าวอาจเป็นกรณีที่มีการตกลงกำหนดจำนวนวันไว้ก็ควรจะต้องบอกกล่าวโดยกำหนดจำนวนวันนับจากวันบอกกล่าวที่พอสมควรให้ทำการชำระหนี้ได้ทันทั้งการเตือนเป็นเรื่องที่หนี้ถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ไม่ชำระ จึงเตือนให้ชำระหนี้ แต่กรณีบอกกล่าวเป็นการกำหนดเวลาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนที่จะมีการบอกกล่าวลูกหนี้ยังไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้ไม่ชำระหนี้

สำหรับข้อที่ว่าหากการบอกกล่าวได้ตั้งแต่เมื่อไรนั้น เมื่อกรณีเป็นหนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ตามวันแห่งปฏิทิน จึงบอกกล่าวเมื่อใดก็ได้ภายหลังจากที่เกิดหนี้แล้วจะบอกกล่าวทันทีก็ได้ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกำหนดเวลาที่จะต้องทำคำบอกกล่าวไว้แน่นอน เช่น ตกลงกันว่าจะมิไบบ้างหนี้ไปถึงทุกภายในสิ้นเดือนของแต่ละเดือนกรณีเช่นนี้ถ้ามิไบบ้างหนี้ไปถึงก่อนวันสิ้นเดือน ต้องนับกำหนดเวลาชำระหนี้จากวันสิ้นเดือน ถ้ามิไบบ้างหนี้ไปถึงหลังวันสิ้นเดือนก็นับกำหนดเวลาชำระหนี้จากวันที่มิไบบ้างหนี้ไปถึงมิไบบ้างหนี้จากวันสิ้นเดือน แต่ถ้าตกลงกันว่าเจ้าหนี้จะวางบิลค่าสินค้าก่อนวันที่กำหนดไม่ได้ย่อมประโยชน์แก่ลูกหนี้ ถ้าเจ้าหนี้วางบิลค่าสินค้าก่อนดังกล่าวก็ต้องนับกำหนดเวลาชำระหนี้จากวันที่กำหนดนั้น

ส่วนวิธีการบอกกล่าวจะทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ เมื่อมีการบอกกล่าวไปถึงลูกหนี้โดยระบุจำนวนเวลาคำนวณตามวันปฏิทินไว้แล้วก็จะกลายเป็นหนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ตามวันแห่งปฏิทินนับจากวันบอกกล่าว ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวก็ตกเป็นผู้ผิดนัด โดยไม่ต้องเตือน

กำหนดเวลาชำระหนี้ โดยคำนวณตามปฏิทินนับจากวันบอกกล่าว ต้องนับแต่วันที่รับคำบอกกล่าว ถ้าบอกกล่าวเป็นหนังสือวันที่ยื่นในหนังสือกับวันที่คำบอกกล่าวไปถึงลูกหนี้ อาจไม่ตรงกัน ซึ่งต้องถือวันที่คำบอกกล่าวไปถึงเป็นสำคัญ นอกจากนี้ในคำบอกกล่าวอาจใช้ถ้อยคำหรือเป็นรูปหนังสือทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ แต่ถ้าไม่มีคำบอกกล่าวไปถึงลูกหนี้เลย หนี้นั้นย่อมไม่ถึงกำหนดชำระ ลูกหนี้จึงไม่ตกเป็นผู้ผิดนัด

3) ลูกหนี้มูลละเมิดผิดนัดตั้งแต่ทำละเมิด การที่ลูกหนี้ผิดนัดข้างต้นนั้นเป็นหนี้ที่เกิดจากมูลหนี้อื่นๆ ที่ไม่ใช่มูลหนี้ละเมิด สำหรับหนี้ละเมิดนั้น มาตรา 206 บัญญัติไว้ต่างหากว่า “ในกรณีหนี้อันเกิดแต่มูลละเมิด” เป็นการผิดนัดทันที โดยไม่ต้องเตือน เพราะหนี้ละเมิดเกิดขึ้นจากการกระทำที่ผิดกฎหมายและตามปกติเงื่อนไขเวลาจะเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ สำหรับลูกหนี้ที่ทำผิดกฎหมายเป็นละเมิด ย่อมไม่มีเหตุผลจะให้เวลาเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ แต่กลับจะต้องชำระหนี้ให้เจ้าหน้าที่ทันที คงไม่มีผู้ถูกทำละเมิดที่จะพอใจให้ผู้ทำละเมิดชำระหนี้วันอื่นได้หนี้ละเมิดจึงไม่มีกำหนด ชำระโดยสภาพ จึงไม่ต้องนำ มาตรา 203 ซึ่งเป็นเรื่องของการกำหนดชำระหนี้มาใช้บังคับ เนื่องจากเมื่อมาตรา 206 กล่าวว่าหนี้ละเมิดผิดนัดตั้งแต่เวลาทำละเมิดแล้ว ก็ไม่ต้องถามว่าหนี้ถึงกำหนดเวลาชำระเมื่อไรและต้องชำระทันทีที่ทำละเมิดเช่นกัน

มาตรา 206 เป็นการถือเอาเวลาที่ทำละเมิดเป็นการผิดนัด ซึ่งต่างกับกรณีตามมาตรา 204 ที่ถือเอาการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้และเจ้าหน้าที่เตือนแล้วหรือไม่ต้องเตือนแล้วแต่กรณีเป็นการผิดนัด

ในกรณีที่ศาลพิพากษากำหนดค่าเสียหายที่จำเลยต้องชำระอันเกิดจากการกระทำละเมิดแล้ว โดยมีได้ระบุวันนับตั้งแต่วันใด ย่อมถือว่าเป็นค่าเสียหายตามที่โจทก์มีสิทธิได้รับตั้งแต่วันที่ทำละเมิดนั่นเอง จึงคิดดอกเบี้ยในจำนวนค่าเสียหายนั้นได้ตั้งแต่วันที่ทำละเมิดซึ่งเป็นวันผิดนัดตามมาตรา 206

การพิจารณาว่าลูกหนี้ตกเป็นผิดนัดตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว ไม่ต้องคำนึงถึงว่าลูกหนี้ตั้งใจไม่ชำระหนี้หรือไม่

2. เหตุที่ไม่ทำให้ลูกหนี้ผิดนัด

แม้จะมีเหตุที่ทำให้ลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดตามมาตรา 204 แล้วแต่ก็มีไว้ว่าลูกหนี้จะตกเป็นผู้ผิดนัดเสมอไป ถ้ามีเหตุที่ลูกหนี้จะแก้ตัวไม่ตกเป็นผู้ผิดนัดได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 205 ซึ่งบัญญัติว่า

“ทราบใดการชำระหนี้มันยังมิได้กระทำลงเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ ตราบนั้นลูกหนี้ยังหาได้ชื่อว่าผิดนัดไม่”

ตามบทบัญญัติดังกล่าว ถ้ามีพฤติการณ์ที่ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ย่อมจะถือว่าเป็นความผิดของลูกหนี้ไม่ได้ จึงไม่ถือว่าลูกหนี้ตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ผิดนัด

แต่ลูกหนี้ก็ยังไม่พ้นจากความผูกพันที่จะต้องชำระหนี้ตามมูลหนี้ที่ตนอยู่นั้นเอง กรณีเช่นนี้เจ้าหนี้ต้องให้เวลาพอสมควรที่จะให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่อไป

พฤติกรรมที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบอาจเกิดขึ้นก่อนหรือหลังจากที่หนี้ถึงกำหนดแล้วก็ได้ แต่ต้องเกิดก่อนผิดนัด เพราะถ้าเกิดหลังผิดนัดแล้วย่อมไม่ทำให้กลายเป็นผู้ผิดนัดไปได้ และแม้ถึงกำหนดชำระหนี้เป็นพันธียุทธลูกหนี้ก็ต้องรับผิดชอบทุกกรณีตามมาตรา 217 อยู่แล้ว

แต่พฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบน่าจะไม่ถึงขนาดที่ทำให้การชำระหนี้เป็นพันธียุทธ เพราะถ้าถึงกำหนดการชำระหนี้เป็นพันธียุทธลูกหนี้ก็หลุดพ้นจากหนี้ไปตามมาตรา 218 และ 219 เมื่อหลุดพ้นจากหนี้แล้วก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องชำระหนี้หรือว่าลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพราะการผิดนัดได้อีก จึงไม่ต้องนำมาตรา 205 มาพิจารณา

เมื่อมีเหตุตามมาตรา 205 เกิดขึ้น อันไม่อาจถือได้ว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดแม้หนี้นั้นได้กำหนดเวลาชำระหนี้ตามวันปฏิทินก็ตาม แต่วันดังกล่าวยอมผ่านพ้นไปแล้ว จึงกลายเป็นหนี้ไม่มีกำหนดเวลา หลังจากนั้นลูกหนี้จะตกเป็นผู้ผิดนัดได้ก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้ได้เตือนแล้วตามมาตรา 204 บรรทัดหนึ่ง

3. ผลของการที่ลูกหนี้ผิดนัด

เมื่อลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดแล้วย่อมก่อให้เกิดผล คือ

- 1) ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพิ่มขึ้น
- 2) เจ้าหนี้ออกปิดไม่รับชำระหนี้ได้
- 3) หนี้เงินต้องเสียดอกเบี้ย

ผลดังกล่าวเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในบรรพ 2 แต่การผิดนัดอาจเกิดผลตามกฎหมายอื่นด้วย เช่น ถ้าลูกหนี้ผิดนัดทำให้เกิดความรับผิดแก่ผู้ค้ำประกันตามมาตรา 686 ผู้เช่าซื้อผิดนัดไม่ใช้เงินสองคราวติดๆ กัน ผู้ให้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญาได้ตามมาตรา 574 ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนผิดนัดชำระหนี้เจ้าหนี้ชอบที่จะเรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนชำระหนี้ได้ตามมาตรา 1070

ควรสังเกตว่า การผิดนัดมิใช่เป็นเหตุที่ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าหนี้ตามมาตรา 215 เพราะเพียงลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้ก็มีสิทธิเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนได้แม้ลูกหนี้จะไม่ผิดนัดก็ตาม⁷

⁷ พรณรายรัตน์ ศรีไชยรัตน์, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หนี้ (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552), หน้า 20.

1) ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพิ่มขึ้น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 217 บัญญัติว่า

“ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายบรรดาที่เกิดแต่ความประมาทเลินเล่อในระหว่างเวลาที่ตนผิดนัด ทั้งจะต้องรับผิดชอบในการที่การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย เพราะอุบัติเหตุอันเกิดขึ้นในระหว่างเวลาที่ผิดนัดนั้นด้วยเว้นแต่ความเสียหายนั้นถึงแม้ว่าตนจะได้ชำระหนี้ทันเวลากำหนดก็จะต้องเกิดมีอยู่นั่นเอง”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวเมื่อลูกหนี้ผิดนัดแล้ว ในระหว่างผิดนัดดังกล่าวถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นอีกลูกหนี้ต้องรับผิดชอบใน 2 กรณี คือ

(1) ลูกหนี้กระทำโดยประมาทเลินเล่อให้เจ้าหนี้ที่ได้รับความเสียหาย ลูกหนี้ก็ต้องรับผิดชอบ ส่วนกรณีลูกหนี้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงยิ่งกว่าประมาทเลินเล่อก็ต้องรับผิดชอบเช่นกัน แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยลูกหนี้มิได้ประมาทเลินเล่อลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ

(2) การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยที่เกิดขึ้นในระหว่างผิดนัด แม้จะเกิดจากอุบัติเหตุลูกหนี้ก็ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าแม้ลูกหนี้จะชำระหนี้ภายในกำหนดหรือช้ากว่ากำหนดก็ตามก็ไม่เกิดผลต่างกัน เช่น ยืมโคไปใช้ผสมพันธุ์เสร็จแล้วส่งคืนให้ผู้ให้ยืมไม่ทันตามกำหนด จึงตกเป็นผิดนัดแล้ว ขณะที่โคตัวนั้นอยู่ในคอกที่บ้านผู้ยืมเกิดโรคระบาดทำให้โคตาย โรคระบาดนับเป็นเรื่องอุบัติเหตุ แต่ปรากฏว่าโคในคอกที่บ้านผู้ให้ยืมก็ตายด้วยโรคนี้ทั้งหมด แม้จะส่งคืนภายในกำหนดก็ต้องตาย ลูกหนี้จึงไม่ต้องรับผิดชอบแสดงว่าการส่งคืนล่าช้าไม่ใช่อุบัติเหตุที่จะทำให้เกิดความเสียหาย

สำหรับการชำระหนี้เป็นพ้นวิสัยที่เกิดจากการกระทำที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 218 อยู่แล้วไม่น่าจะนำมาตรา 217 มาใช้ได้ จึงไม่อาจยกเหตุมาตรา 217 ตอนท้ายขึ้นต่อสู้ได้

2) เจ้าหนี้ออกปิดไม่รับชำระหนี้ได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 216 บัญญัติว่า

“ถ้าโดยเหตุผิดนัด เมื่อลูกหนี้กลายเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ เจ้าหนี้ออกปิดไม่รับชำระหนี้ และจะเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ก็ได้”

การที่ลูกหนี้ผิดนัด เมื่อลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ก็ยังมีหนี้ผูกพันกันอยู่ ลูกหนี้จึงชำระหนี้ต่อไป หรือลูกหนี้ต้องการให้ตนเองหลุดพ้นจากหนี้ก็ต้องทำการชำระหนี้เพื่อให้หนี้ระงับ เมื่อลูกหนี้ขอปฏิบัติชำระหนี้ เจ้าหนี้จะไม่รับชำระหนี้ได้หรือไม่ต้องบังคับตามมาตรา 216

ตามมาตรา 216 การที่ลูกหนี้ผิดนัดไม่ใช่เป็นเหตุที่จะทำให้เจ้าหนี้ออกปิดไม่รับชำระหนี้ได้เสมอไป การผิดนัดเป็นชำระหนี้ล่าช้า ลูกหนี้ชำระหนี้ล่าช้าเจ้าหนี้จะออกปิดไม่รับชำระหนี้ได้ก็ต่อเมื่อไม่เป็นประโยชน์ที่จะรับชำระหนี้ แต่ถ้ายังเป็นประโยชน์อยู่ก็ต้องรับไว้แล้ว

เรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการชำระหนี้ล่าช้า ถ้าไม่มีความเสียหายอันเกิดจากการชำระหนี้ล่าช้า ลูกหนี้ก็ไม่ต้องรับผิดชอบอะไรเลย

การไว้ประโยชน์ตามมาตรา 216 เป็นเหตุที่เจ้าหนี้ยกขึ้นอ้างเพื่อปฏิเสธไม่รับชำระหนี้ได้ เมื่อปฏิเสธได้ก็เท่ากับลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เลย ทำให้เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ได้ตามมาตรา 216 วรรคท้ายต่อไป เมื่อเจ้าหนี้ได้รับค่าสินไหมทดแทนจากลูกหนี้แล้ว ความผูกพันที่ต้องชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงตามมูลหนี้นั้นก็ป็นอันหมดไป

กรณีดังกล่าวแตกต่างกับกรณีตามมาตรา 388 ในข้อที่ว่า เมื่อถึงกำหนดเวลาแล้วลูกหนี้ไม่ชำระหนี้และตามสัญญาการชำระหนี้ก็ต้องเป็นผลสำเร็จเฉพาะภายในกำหนดเวลาเท่ากับเวลาเป็นสาระสำคัญเจ้าหนี้จึงจะมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ทันที แต่ถ้าเวลาไม่เป็นสาระสำคัญก็ยังมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ตามมาตรา 387 โดยต้องบอกกล่าวล่วงหน้าให้เวลาลูกหนี้ชำระหนี้เสียก่อน ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ภายในเวลาดังกล่าวจึงจะบอกเลิกสัญญาได้ ถ้ามีสิทธิเลิกสัญญาและเจ้าหนี้บอกเลิกสัญญาแล้วก็ไม่มีความผูกพันกันต่อไป หากลูกหนี้ยังยื่นขอชำระหนี้เจ้าหนี้ก็ปฏิเสธไม่รับชำระหนี้ได้ โดยไม่ต้องนำมาตรา 216 มาพิจารณาว่าการชำระหนี้ล่าช้ายังเป็นประโยชน์หรือไม่ มาตราเหล่านี้เกี่ยวข้องกันอยู่จึงต้องทำความเข้าใจว่าจะใช้บังคับตามมาตราใดในกรณีใด

3) หนี้เงินต้องเสียดอกเบี้ย⁸

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 บัญญัติว่า

“หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมายก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด

การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกกว่านั้น ท่านอนุญาตให้พิสูจน์ได้”

หนี้เงินเป็นหนี้ที่ต้องชำระด้วยเงินตรา ส่วนมากก็เป็นหนี้ที่เกิดจากสัญญา กู้ยืมและตัวเงิน หรือจากมูลละเมิดที่ต้องชดเชยค่าเสียหาย รวมทั้งค่าเสียหายอันเกิดจากมูลสัญญา

เมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้เงิน เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีตามมาตรา 224 วรรคหนึ่ง

หากเป็นหนี้ที่เกิดจากมูลสัญญา ถ้ามีการตกลงคิดดอกเบี้ยไว้สูงกว่าร้อยละ 7.5 ต่อปีมาก่อนผิดนัด ต่อมาลูกหนี้ผิดนัด เจ้าหนี้ก็ยังมีสิทธิคิดดอกเบี้ยอัตรานั้นได้ตลอดไป หรือมีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติให้คิดดอกเบี้ยได้สูงกว่าร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีก็เช่นกัน เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง กำหนดให้คิดดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี เป็นต้น ย่อมถือ

⁸ ทะเนงศักดิ์ ดุลยาญจน์, คดีกู้ยืม (กรุงเทพมหานคร: สถาบันนิติบัญญัติรัฐสภา, 2541), หน้า 55.

ได้ว่ามีเหตุอันชอบด้วยกฎหมายที่จะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่าก็คงเรียกได้ต่อไปตามมาตรา 224 วรรคหนึ่ง การคิดดอกเบี้ยจึงไม่มีผลเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยให้ต่ำลงเป็นร้อยละ 7.5 ต่อปี ถ้าคิดดอกเบี้ยก่อนคิดนัด ในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี หลังคิดนัดก็คงคิดได้ในอัตรารเดิม แต่ต้องถือว่าเป็นดอกเบี้ยอันเกิดจากการคิดนัดตามมาตรา 224 ในทางตรงกันข้าม ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ยไว้ต่ำกว่าร้อยละ 7.5 ต่อปี และถูกหนี้คิดนัด ต้องเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละเจ็ดครึ่ง ตามมาตรา 224

ดอกเบี้ยอันเกิดจากการคิดนัดชำระหนี้เงินดังกล่าว เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกได้ตามที่ตามมาตรา 224 ให้ไว้ แม้เป็นหนี้ที่เกิดจากมูลสัญญาที่ไม่จำต้องตกลงกันไว้เป็นต่างหาก ส่วนกรณีที่มีการตกลงไว้ว่าถ้ามีการคิดนัดให้คิดดอกเบี้ยกันอย่างไรนั้น มักจะตกลงกันในอัตรที่สูงกว่าร้อยละ 7.5 ต่อปี กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นเบี้ยปรับตามมาตรา 379 ถ้าสูงเกินส่วนศาลลดลงได้ตามมาตรา 383

กรณีที่ที่มีการตกลงคิดดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตรที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายตกเป็นโมฆะ ผู้ให้กู้ไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยในส่วนนี้แต่ก็ยังคงมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยอันเกิดจากการคิดนัดนับแต่วันคิดนัด⁹

หนี้เงินจึงไม่ต้องพิสูจน์ความเสียหายเพราะมาตรา 224 ให้คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ในระหว่างคิดนัดได้ทันที แต่ก็ไม่ใช่ว่าถ้ามีความเสียหายอย่างอื่นอีกจะห้ามพิสูจน์หรือเรียกไม่ได้ เจ้าหนี้ยังมีสิทธิพิสูจน์ได้ตามมาตรา 224 วรรคท้าย อันเป็นการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ตามมาตรา 215 ซึ่งก็ต้องบังคับมาตรา 222 ด้วยว่า จะเรียกค่าเสียหายได้อย่างไรบ้าง

สำหรับผู้รับประกันวินาศภัยซึ่งเข้ารับช่วงสิทธิเพราะได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยซึ่งถูกกระทำละเมิดไปแล้ว ย่อมมีสิทธิขอให้คิดดอกเบี้ยในเงินจำนวนดังกล่าวจากผู้กระทำละเมิดนับแต่วันที่ได้จ่ายเงินจำนวนนั้นไป จะขอให้คิดดอกเบี้ยนับแต่วันละเมิดไม่ได้

มาตรา 224 วรรคสอง ห้ามคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างคิดนัด ซึ่งหมายความว่าเฉพาะดอกเบี้ยที่เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกได้ตามมาตรา 224 วรรคหนึ่ง อันเกิดจากการคิดนัดแล้วนำไปเป็นฐานในการคิดดอกเบี้ยตามมาตรา 224 วรรคหนึ่ง ซ้อนเข้าไปอีก

กรณีที่เป็นหนี้เงินและมีข้อตกลงว่า ถ้าไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดต้องเสียเงินเพิ่มอัตราแน่นอนเป็นรายเดือนจนกว่าจะชำระเสร็จนั้น เป็นค่าเสียหายมิใช่ดอกเบี้ย จึงคิดดอกเบี้ยในเงินจำนวนนั้นได้ตั้งแต่วันคิดนัดตามมาตรา 224 วรรคหนึ่ง ในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ไม่ถือว่าเป็นการคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ย

⁹ วาสนา เครือสา, หลักในการใช้ดุลยพินิจศาลในการปรับลดเบี้ยปรับที่สูงเกินกว่า (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552), หน้า 41.

“គេបោះឆ្នោតជូនប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលក្រុង ឆ្នាំ២០០៧ បានជាគេបោះឆ្នោតជូនលោក ហ៊ុន សែន ហើយ” ។ II

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលក្រុមហ៊ុន ០១

[illegible][illegible]

2.5 "การดำเนินการตามแผนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ" 2.5

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคดีนี้แล้ว เห็นว่า การที่ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองแล้ว แต่ศาลปกครองชั้นต้นไม่ได้ออกคำสั่งฟ้องคดี และศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ก็ไม่ได้ออกคำสั่งฟ้องคดีต่อไปอีก ถือเป็นการที่ศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ได้ละเลยหน้าที่ในการพิจารณาคดีโดยไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงควรยกฟ้องคดีนี้

[illegible]

ମୁଖ୍ୟ ଶ୍ରମିକ

[illegible]

ឆ្នាំ ២០១៧ ២៦

[illegible]

2. การแสดงตัวเพื่อวัตถุประสงค์ในการติดตามทวงหนี้

ให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้แสดงตัวต่อลูกหนี้โดยแจ้งชื่อและวัตถุประสงค์ในการติดต่อให้ลูกหนี้ได้รับทราบอย่างถูกต้องเหมาะสม และในกรณีที่ผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ติดต่อกับลูกหนี้โดยตรง (face to face) ให้ผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้แสดงเอกสารซึ่งแสดงให้เห็นว่าตนได้รับอนุญาตจากผู้ประกอบธุรกิจให้ติดตามทวงหนี้แทนด้วย

3. วิธีเรียกเก็บหนี้

1) ไม่ให้เรียกเก็บหนี้จากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ลูกหนี้ เช่น ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนร่วมงาน เว้นแต่ ได้รับการยินยอมจากลูกหนี้หรือเป็นสิทธิตามกฎหมาย

2) ไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้ เช่น ทำร้ายร่างกาย ชိုးเสียด หรือทรัพย์สินของลูกหนี้

3) ไม่ปลอมแปลงบิดเบือนข้อมูล เอกสารหรือแสดงท่าทางอันทำให้ลูกหนี้สำคัญผิด เช่น

(1) ไม่ปลอมแปลงหรือบิดเบือนว่าเป็นบุคคลอื่น หรือใช้ชื่ออื่นนอกเหนือจากชื่อจริง รวมถึงไม่ปลอมแปลง หรือบิดเบือนข้อมูลในการแสดงตัวหรืออำนาจหน้าที่ของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ไม่ใช่สัญลักษณ์หรือแสดงท่าทางเพื่อให้ลูกหนี้สำคัญผิดว่ามาจากหน่วยงานของรัฐ หรือบริษัทข้อมูลเครดิต

(2) ไม่ปลอมแปลงหรือบิดเบือนเพื่อให้ลูกหนี้สำคัญผิดว่าเอกสารเรียกเก็บหนี้หรือเอกสารที่ใช้ในการติดต่อกับลูกหนี้ นั้น ออกหรือได้รับอนุญาตหรือการรับรองจากหน่วยงานของรัฐหรือบริษัทข้อมูลเครดิต หรือทำให้ลูกหนี้เข้าใจผิดในสาระสำคัญทางกฎหมายของเอกสารดังกล่าว

(3) ไม่ปลอมแปลง บิดเบือน หรือแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จเกี่ยวกับยอดหนี้เกินกว่าที่มีอยู่ตามกฎหมาย เช่น ประเภท จำนวน สถานะปัจจุบัน หรือค่าธรรมเนียมจากการเรียกเก็บหนี้ เป็นต้น หรือแสดงท่าทางอันใดอันเป็นเท็จเพื่อให้ลูกหนี้สำคัญผิดในการชำระหนี้

4) ไม่ข่มขู่หรือคุกคามในลักษณะที่ผิดกฎหมาย เช่น

(1) ข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรง ทำร้ายร่างกาย ทรัพย์สิน หรือชื่อเสียงของลูกหนี้หรือของบุคคลอื่น หรือข่มขู่ว่าจะฟ้องร้องด้วยความอันเป็นเท็จว่าลูกหนี้กระทำความผิดกฎหมายหากไม่ชำระหนี้

(2) ข่มขู่ว่าจะเพิ่มค่าธรรมเนียมทนายความ ค่าสืบสวน ค่าบริการในการติดตามทวงถามหนี้ ค่าบริการทางการเงิน หรือค่าธรรมเนียมอื่นใดซึ่งไม่สามารถเรียกเก็บได้จริงตามกฎหมาย

(3) ข่มขู่ว่าจะทำการใดๆ ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ไม่มีเจตนาที่จะกระทำหรือไม่สามารถกระทำได้จริงตามกฎหมาย

(4) ข่มขู่ว่าจะปลอมแปลงหรือเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับยอดหนี้ของลูกหนี้อันเป็นเท็จหรือข้อมูลอื่นเพื่อทำลายชื่อเสียงของลูกหนี้

5) ไม่รบกวนหรือรังควานลูกหนี้โดยไม่มีเหตุอันสมควร เช่น

(1) การติดต่อทางโทรศัพท์หลายครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือทำให้โทรศัพท์ดังอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ลูกหนี้หรือบุคคลอื่นเกิดความรำคาญ

(2) การติดต่อด้วยโทรศัพท์กับลูกหนี้หรือบุคคลอื่นไม่เปิดเผยชื่อ

6) ไม่ใช้ภาษาหยาบคาย ข่มขู่ คุกคาม หรือสื่อให้เห็นถึงผลกระทบในลักษณะเป็นการข่มขู่ลูกหนี้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ หรือทำให้ลูกหนี้สำคัญผิดว่าลูกหนี้กระทำความผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรมอันดีงาม

4. การเก็บรักษาความลับของลูกหนี้

ให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ใช้ความระมัดระวังเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในการเก็บรักษาความลับของลูกหนี้ และไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ของลูกหนี้ระหว่างการติดต่อกับบุคคลอื่นเว้นแต่ได้รับความยินยอมจากลูกหนี้ เช่น

1) ไม่เปิดเผยข้อความหรือสัญลักษณ์ที่แสดงให้ทราบว่าลูกหนี้มีหนี้สิน ซึ่งมีเจตนาให้เข้าถึงได้เป็นการทั่วไปและทำให้ลูกหนี้เกิดความอับอาย เช่น การใช้ไปรษณียบัตร หรือโทรสาร ทั้งนี้ ในการติดต่อทางจดหมาย บริเวณด้านนอกของจดหมายไม่ควรระบุข้อความหรือสัญลักษณ์อื่นใดอันแสดงให้ทราบว่าลูกหนี้มีหนี้สิน นอกเหนือจากที่อยู่และชื่อของผู้เรียกเก็บหนี้

2) ในการติดต่อกับนายจ้างของลูกหนี้ ให้ติดต่อโดยมีความถี่ที่เหมาะสมเพื่อยืนยันการจ้างหรือไม่ และต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินของลูกหนี้

3) ในการติดต่อกับบุคคลในครอบครัวของลูกหนี้ให้ติดต่อโดยมีความถี่และในสถานที่ที่เหมาะสม

5. การรับเงินจากลูกหนี้

ให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้มีระบบและหลักฐานการรับเงินจากลูกหนี้ที่เหมาะสมและมีผลในทางกฎหมาย

6. การว่าจ้างผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้เรียกเก็บหนี้แทน

1) การว่าจ้างผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้

(1) ในการใช้บริการเรียกเก็บหนี้ ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องรับผิดชอบต่อลูกหนี้และบุคคลภายนอกเสมือนผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้ดำเนินการเอง และต้องจัดให้มีการทำสัญญาว่าจ้าง

เป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งดูแลการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ให้มีมาตรฐาน เช่นเดียวกับที่ผู้ประกอบการดำเนินการเอง

(2) ผู้ประกอบธุรกิจต้องแจ้งให้ลูกหนี้ทราบตั้งแต่ในเวลาที่ลูกหนี้ทราบตั้งแต่ในเวลาที่ลูกหนี้ขอกู้เงินว่าจะใช้บริการบุคคลอื่นในการติดตามทวงถามหนี้รวมถึงระบุค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการ

7. การคัดเลือกผู้ให้บริการ

ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ให้ผู้ประกอบการธุรกิจพิจารณาเลือกผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ที่มีลักษณะการจัดตั้งเป็นบริษัทห้างหุ้นส่วน และพิจารณาถึงประวัติของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนรวมถึงผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน และ(จัดการ สถานะทางการเงิน ระบบการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงาน ระบบการเก็บรักษาความลับของลูกหนี้ตลอดจนเยี่ยมชมที่ทำการของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ เป็นต้น รวมทั้ง จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ว่าเป็นไปตามแนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เพื่อใช้เป็นปัจจัยในการพิจารณาต่อสัญญาการว่าจ้างบริการของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ทั้งนี้ ให้ผู้ประกอบการธุรกิจติดตามดูแลผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ

8. การให้ข้อมูลกับลูกหนี้

ในขั้นตอนติดตามทวงถามหนี้ ให้ผู้ประกอบการธุรกิจแจ้งหรือดูแลให้ผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้แจ้งให้ลูกหนี้ทราบล่วงหน้าถึงการมอบหมายให้ผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้เป็นผู้ดำเนินการแทนและต้องจัดส่งเอกสารยืนยันยอดหนี้ให้กับลูกหนี้ที่มีรายละเอียดอย่างน้อย ดังนี้

- 1) จำนวนเงินและระยะเวลาการค้างชำระ
- 2) หมายเลขโทรศัพท์เพื่อใช้ในการติดต่อที่เกี่ยวข้องกับการชำระหนี้
- 3) ค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บหนี้ (ถ้ามี)
- 4) สิทธิ วิธี และสถานที่ในการร้องเรียนของลูกหนี้

5) สิทธิของลูกหนี้ในการเลือกชำระหนี้กับผู้ประกอบธุรกิจรายใดรายหนึ่งก็ได้ ในกรณีที่ผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ได้รับจ้างจากผู้ประกอบธุรกิจหลายรายให้เรียกเก็บจากลูกหนี้รายเดียวกัน (ถ้ามี)

9. การจัดระบบในการติดต่อและรับข้อร้องเรียนจากลูกหนี้

1) ให้ผู้ประกอบการธุรกิจมีนโยบาย ขั้นตอนในการรับและจัดการเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทวงถามหนี้ของลูกหนี้ที่เหมาะสม ตลอดจนจัดให้มีการนำเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงได้รับทราบเป็นระยะ

2) ให้ผู้ประกอบการธุรกิจจัดระบบให้ลูกหนี้ติดต่อและร้องเรียนได้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ เพื่อรองรับประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

อนึ่ง แนวปฏิบัติฉบับนี้มีวันเริ่มต้นบังคับใช้แนวปฏิบัติคือให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 4 สิงหาคม 2551 เป็นต้นไป

2.7 หลักการติดตามทวงถามหนี้ของธนาคารพาณิชย์

หลักเกณฑ์นี้จัดทำขึ้น เพื่อเป็นหลักเกณฑ์และมาตรฐานการปฏิบัติงานกระบวนการติดตามทวงถามหนี้ของธนาคาร ลดความเสี่ยง และข้อร้องเรียนในการปฏิบัติงานติดตามทวงถามหนี้ของธนาคาร และสำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ รวมทั้งให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรมของธนาคารแห่งประเทศไทย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องและไม่ให้กระทบต่อภาพลักษณ์ของธนาคาร

การให้ข้อมูลกับลูกหนี้

1. ธนาคารต้องแจ้งให้ลูกหนี้ทราบตั้งแต่ในเวลาที่ขอกู้เงินว่า หากมีการติดตามทวงถามหนี้ธนาคารจะมีการติดตามทวงถามหนี้โดยหน่วยงานของธนาคารหรือใช้บริการบุคคลอื่น

1) ในการติดตามทวงถามหนี้แทนธนาคาร รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าอาจจะมีค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้จากการดำเนินการดังกล่าว

2) เอกสารแจ้งยืนยันยอดหนี้ที่ให้กับลูกหนี้ ต้องประกอบด้วยรายละเอียดตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) จำนวนเงินและระยะเวลาค้างชำระ
- (2) หมายเลขโทรศัพท์เพื่อใช้ในการติดต่อที่เกี่ยวข้องกับการชำระหนี้
- (3) ค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บหนี้ (ถ้ามี)
- (4) สิทธิ วิธี และสถานที่ในการร้องเรียนของลูกหนี้
- (5) สิทธิของลูกหนี้ในการเลือกชำระหนี้กับผู้ประกอบธุรกิจรายใดรายหนึ่งก็ได้ ในกรณีที่ผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ได้รับจ้างจากผู้ประกอบธุรกิจหลายรายให้เรียกเก็บจากลูกหนี้รายเดียวกัน (ถ้ามี)

2. การแสดงตัวติดตามทวงถามหนี้

1) ในการติดตามทวงถามหนี้ให้ธนาคารหรือสำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้แจ้งให้ลูกหนี้ทราบล่วงหน้าถึงการมอบหมายให้สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ เป็นผู้ดำเนินการทวงถามหนี้แทน ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

2) กรณีผู้ติดตามทวงถามหนี้ ติดตามทวงถามหนี้กับลูกหนี้ให้แสดงตัวโดยเปิดเผยต่อลูกหนี้ โดยแจ้งชื่อและวัตถุประสงค์การติดต่อให้ลูกหนี้ทราบก่อนทวงถามหนี้

โดยกรณีที่เป็นการติดต่อโดยตรงของสำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้กับลูกหนี้ (Face to Face) ให้แสดงเอกสารที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารให้ติดตามทวงถามหนี้แทนด้วย

3. ระยะเวลาติดต่อทวงถามหนี้

ให้ติดต่อทวงถามหนี้กับลูกหนี้ ภายในกรอบช่วงเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดกำหนดได้แก่วันจันทร์ ถึง วันศุกร์ ให้ดำเนินการภายในเวลา 8.00 ถึง 20.00 น. วันหยุดราชการให้ดำเนินการภายในเวลา 8.00 ถึง 18.00 น. โดยอยู่ภายใต้ความถี่ที่เหมาะสม

4. หนังสือติดตามทวงถามหนี้

1) กรณีติดตามทวงถามหนี้โดยหน่วยงานธนาคาร ให้ใช้หนังสือติดตามทวงถามหนี้ ตามแบบฟอร์มมาตรฐานของธนาคาร

2) กรณีติดตามทวงถามโดยสำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ ต้องได้รับอนุมัติ แบบฟอร์มหนังสือติดตามทวงถามหนี้จากผู้มีอำนาจของธนาคารก่อนนำไปใช้

3) สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ ต้องจัดทำ จัดเก็บสำเนาหนังสือติดตามทวงถามหนี้ที่ส่งให้ลูกหนี้แต่ละรายไว้ในแฟ้มรายตัวในสถานที่ที่เหมาะสม หรือจัดเก็บไว้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถให้ธนาคารหรือผู้แทนที่ธนาคารมอบหมายเรียกตรวจสอบได้เมื่อมีความประสงค์

5. การรักษาข้อมูลและความลับลูกหนี้

1) สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้และผู้ติดตามทวงถามหนี้ ต้องใช้ความระมัดระวังเชิงผู้ประกอบการวิชาชีพในการรักษาความลับของลูกหนี้ และไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ของลูกหนี้ระหว่างการติดต่อกับบุคคลอื่น เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากลูกหนี้หรือสามารถกระทำได้ตามกฎหมาย

2) พึงระมัดระวังไม่เปิดเผยสัญลักษณ์ข้อความ ข้อมูลหนี้ ต่อบุคคลอื่นหรือต่อสาธารณะที่อาจจะทำให้ลูกหนี้ได้รับความอับอาย

3) การติดต่อกับนายจ้างของลูกหนี้ให้ติดต่อภายในความถี่ที่เหมาะสม เพื่อยืนยันการจ้างงานหรือที่อยู่ของลูกหนี้เท่านั้นและต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินของลูกหนี้

4) การติดต่อกับบุคคลในครอบครัวของลูกหนี้ ให้ติดต่อภายในความถี่และสถานที่ที่เหมาะสม และต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ของลูกหนี้ เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากลูกหนี้หรือสามารถกระทำได้ตามกฎหมาย

5) ไม่ควรติดต่อ ติดตามทวงถามหนี้กับบุคคลอื่น นอกเหนือจากข้อ 3 – ข้อ 4 เว้นแต่เป็นการติดต่อเพื่อสอบถามที่อยู่ของลูกหนี้หรือได้รับความยินยอมจากลูกหนี้

6. การเรียกเก็บหนี้และทวงถามหนี้

- 1) ไม่ให้เรียกเก็บหนี้จากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ เช่น ญาติพี่น้องหรือเพื่อนร่วมงาน เว้นแต่เป็นการยินยอมจากลูกหนี้หรือสามารถกระทำได้ตามกฎหมาย
- 2) ให้ติดตามทวงถามด้วยความสุภาพ เยี่ยงสุภาพชนพึงกระทำ
- 3) ห้ามติดตามทวงถามหนี้โดยการข่มขู่ คุกคามที่มีลักษณะผิดกฎหมาย รวมทั้งปลอมแปลงบิดเบือน เปลี่ยนแปลงข้อมูลอันเป็นเท็จ
- 4) การรับเงินจากลูกหนี้ เพื่อชำระหนี้ต่างๆ ให้ชำระผ่านระบบหรือวิธีการรับชำระหนี้ที่ธนาคารกำหนด โดยต้องมีหลักฐานการรับเงินที่ชัดเจนสามารถตรวจสอบและอ้างอิงทางกฎหมายได้ โดยให้ปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงิน การรับชำระหนี้

7. การควบคุมการปฏิบัติงาน

ให้สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้หรือหน่วยงานติดตามทวงถามหนี้ จัดทำตารางหรือจัดทำทะเบียนผู้ปฏิบัติงานติดตามทวงถามหนี้ โดยระบุชื่อนามสกุล วันที่และเวลาที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน หรือจัดเก็บในรูประบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีข้อมูลในลักษณะเดียวกัน เพื่อเป็นหลักฐานในการติดตามสอบการปฏิบัติงานติดตามทวงถามหนี้ เมื่อธนาคารมีความประสงค์

8. จรรยาบรรณการติดตามทวงถามหนี้

- 1) สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้และผู้ติดตามทวงถามหนี้ ต้องรับผิดชอบลูกหนี้และบุคคลภายนอกเสมือนเป็นลูกค้าของตนเอง และปฏิบัติต่อลูกหนี้เยี่ยงคู่ค้าที่ดีต่อกัน
- 2) สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้และผู้ติดตามทวงถามหนี้ ต้องยึดถือหลักการในการรักษาข้อมูลและความลับของลูกค้าและของธนาคาร
- 3) สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ และผู้ติดตามทวงถามหนี้พึงรักษาภาพลักษณ์ของธนาคารเยี่ยงภาพลักษณ์ของตนเอง ไม่กระทำการใดที่จะทำให้กระทบภาพลักษณ์ของธนาคารเสื่อมเสีย

9. มาตรการลงโทษผู้ติดตามทวงถามหนี้

- 1) สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ กรณีผิดเงื่อนไขสัญญาว่าจ้างให้ดำเนินการพิจารณายกเลิกสัญญา หรือดำเนินการตามมาตรการลงโทษภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดในสัญญาว่าจ้าง
กรณีประพฤติดูหมิ่น หรือถูกร้องเรียน อันเนื่องมาจากการติดตามทวงถามหนี้ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของสำนักงานตัวแทนติดตามหนี้เอง หรือกระทำโดยผู้ติดตามทวงถามหนี้ของสำนักงานติดตามทวงถามหนี้ และได้มีการพิสูจน์ชัดเจนแล้วว่ามีพฤติกรรม หรือมีการกระทำความผิดจริง ให้ธนาคารพิจารณามาตรการลงโทษตามมูลฐานความผิด โดยให้ปฏิบัติตามระเบียบการจัดจ้างและเงื่อนไขสัญญาว่าจ้าง

2) ผู้ติดตามทวงถามหนี้

กรณีผู้ติดตามทวงถามหนี้ของสำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ ประพฤติเสื่อมเสียหรือถูกร้องเรียน อันเนื่องมาจากการติดตามทวงถามหนี้ และได้มีการพิสูจน์ชัดเจนแล้วว่า มีพฤติกรรม หรือมีการกระทำความจริง ให้สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้กำหนดมาตรการลงโทษให้ชัดเจนตามมูลฐานความผิด

กรณีผู้ติดตามทวงถามหนี้เป็นพนักงานธนาคาร ประพฤติเสื่อมเสียหรือถูกร้องเรียนอันเนื่องมาจากการติดตามทวงถามหนี้ ให้ปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับวินัย และการรักษาวินัย การลงโทษพนักงาน

10. การคัดเลือกสำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้

หลักเกณฑ์ขั้นต่ำในการคัดเลือก

1) สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ ต้องเป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนพาณิชย์ ถูกต้องตามกฎหมาย

2) สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้และกรรมการผู้มีอำนาจลงนามของกิจการ ผู้ถือหุ้นหลัก (ถือหุ้นในกิจการเกินกว่าร้อยละ 20) ต้องไม่เคยมีประวัติเสื่อมเสียเป็นหนี้มีปัญหาขึ้นดำเนินคดีหรือเคยถูกยกเลิกสัญญาจ้างติดตามทวงถามหนี้ หรือถูกระงับการให้บริการติดตามทวงถามหนี้จากสถาบันการเงิน ตามที่ได้รับแจ้งจากสมาคมธนาคารไทยในเรื่องความประพฤติของพนักงานติดตามทวงถามหนี้การข่มขู่คุกคามลูกค้า การใช้หรือแสดงเอกสารติดตามหนี้ที่เป็นเท็จ หรือให้สำคัญผิดว่าเป็นเอกสารราชการ เอกสารหมายศาล เอกสารบังคับคดี

กรณีกรรมการผู้มีอำนาจลงนามของกิจการ ผู้ถือหุ้นหลัก (ถือหุ้นในกิจการเกินกว่าร้อยละ 20) เป็นทนายความ ต้องไม่เคยถูกฟ้องร้องหรือเป็นบุคคลที่ฟ้องร้อง ให้เพิกถอนใบประกอบวิชาชีพทนายความ

3) สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ ต้องมีประสบการณ์ในการติดตามทวงถามหนี้ไม่น้อยกว่า 2 ปี ที่สามารถตรวจสอบยืนยันได้ หรือเป็นสำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้รายเก่าที่เคยมีผลการให้บริการติดตามทวงถามหนี้ให้กับธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) มาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี

4) สำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ ต้องจัดทำแผนการติดตามทวงถามหนี้ มาเสนอให้ธนาคารพิจารณาประกอบการตัดสินใจ

5) การพิจารณาเลือกสำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ นอกจากประวัติผลงานที่ผ่านมาให้คำนึงถึงหลักการกระจายงาน ความเร่งด่วนของงานและความเป็นธรรมในการจัดสรรงาน เพื่อความโปร่งใสและธนาคารได้รับประสิทธิภาพในการติดตามหนี้ที่สูงสุด

คณะกรรมการคัดเลือก ทำหน้าที่ในการคัดเลือกสำนักงานตัวแทนติดตามทวงถามหนี้ประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงาน สายพัฒนาสินเชื่อ สายปฏิบัติการสินเชื่อหน่วยงานวางแผน หรือหน่วยงานกำกับและสอบทานกลุ่มจัดการทรัพย์สิน หน่วยงานควบคุมคดี หน่วยงานบริหารคดี เป็นตัวแทนหน่วยงานละ 1 รวมกันไม่น้อยกว่า 4 คน เป็นคณะกรรมการคัดเลือก โดยต้องเป็นพนักงานระดับตั้งแต่ Office 3 ขึ้นไป

11. บทกำหนดโทษ

ผู้มีอำนาจหรือหน้าที่ดำเนินการตามระเบียบนี้ หรือผู้หนึ่งผู้ใด กระทำการใดโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อไม่ปฏิบัติตามระเบียบนี้ หรือกระทำการโดยมีเจตนาทุจริต หรือกระทำโดยปราศจากอำนาจนอกเหนืออำนาจหน้าที่ และการกระทำนั้นทำให้ธนาคารเสียหาย ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยตามข้อกำหนดของธนาคาร และต้องได้รับโทษตามที่ธนาคารกำหนด

2.8 สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามหนี้

หลักและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นธรรม คือการให้มีกฎหมายการติดตามทวงหนี้อย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นการยืนยันโดยหลักการว่า ในการกู้ยืมเงินนี้ยังมีสิทธิโดยชอบธรรมตามกฎหมายที่จะทวงถามหนี้จากลูกหนี้เพื่อให้ได้รับการชำระหนี้ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการละเมิด คุกคาม หรือทำให้ลูกหนี้เสื่อมเสียชื่อเสียง

แต่ว่าในปัจจุบันการติดตามทวงถามหนี้จากผู้บริโภคซึ่งเป็นลูกค้าได้กลายเป็นธุรกิจประเภทหนึ่ง และยังมีการกระทำที่ไม่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อลูกหนี้หรือผู้บริโภค รวมถึงการสร้างควมรำคาญให้แก่บุคคลที่สามที่ไม่ใช่ลูกหนี้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนโดยรวมเป็นจำนวนมาก เท่าที่ผ่านมาการติดตามทวงถามหนี้จะใช้วิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้วาจาและภาษาที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอย่างรุนแรง การคุกคามโดยใช้กำลังหรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง เกิดความอับอาย รวมถึงการให้ข้อมูลเท็จเพื่อให้ลูกหนี้ และผู้อื่นเข้าใจผิด

นอกจากนี้ การประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำธุรกรรมผู้ติดตามหนี้ รวมทั้งยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองประชาชนผู้เป็นหนี้ไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและสร้างมาตรฐานในการติดต่อตามทวงถามหนี้ที่เหมาะสมและเป็นธรรม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ ลูกหนี้หรือผู้บริโภค แลพบุคคลอื่นใดที่เกี่ยวข้องโดยรวม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

แม้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทย (ธ.ป.ท.) ได้ออกแนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ให้สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่มีใช้สถาบันการเงินทุกแห่งดำเนินการ แต่เนื่องจากไม่ได้มีบทลงโทษแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และไม่ครอบคลุมถึงการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ หรือการรับจ้าง หรือรับมอบอำนาจจากนิติบุคคลผู้ให้สินเชื่อ ซึ่งสถาบันการเงินบางแห่งได้มีการว่าจ้างบริษัทภายนอกในการติดตามทวงถามหนี้ ซึ่งอยู่นอกเหนือระเบียบข้อบังคับกฎหมายของ ธ.ป.ท. รวมทั้งไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการติดตามทวงถามหนี้ไว้เป็นการเฉพาะและไม่มีความหมายใดกำกับดูแลโดยตรง กระทรวงการคลังจึงมีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรม พ.ศ. ... ขึ้น

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรมมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. กฎหมายที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายว่าด้วยการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรม

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรมนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบมาตรา 33 มาตรา 41 และมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งก็คือ ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรม ฉบับนี้ตามหลักการของลำดับศักดิ์ของกฎหมายที่กฎหมายที่มีศักดิ์เป็นพระราชบัญญัติจะถูกตราและบังคับใช้ได้ก็ต่อเมื่อกฎหมายแม่บทที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่าได้ให้อำนาจไว้ ซึ่งในที่นี้ก็คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา 29 (การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ)

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 33 (สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล)

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้น เคหสถานหรือในที่สาธารณะ จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 41 (สิทธิในทรัพย์สิน)

สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัด สิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 43 สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การ คุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษา ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขัด ความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

2. การตีความตามนิยามศัพท์

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรมฉบับนี้มีการจำกัดความ คำศัพท์ทางกฎหมายไว้ใช้สำหรับพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่

“หนี้” หมายถึง หนี้ที่เกิดจากสินเชื่อ รวมทั้งการค้ำประกันหนี้สินเชื่อ

“สินเชื่อ” หมายถึง การให้กู้ยืมเงิน การให้บริการบัตรเครดิต การให้เช่าซื้อ และการให้ เช่าแบบลิสซิง ให้แก่บุคคลธรรมดา และธุรกรรมอื่นใดตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

“ลูกหนี้” หรือ “ผู้บริโภค” หมายถึง บุคคลธรรมดาที่มีภาระผูกพันที่ต้องชำระหนี้ และ ผู้ค้ำประกันหนี้เท่านั้น ดังนั้น ลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้

“เจ้าหนี้” หรือ “ผู้ให้สินเชื่อ” หมายถึง

1. นิติบุคคลที่ให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติ
2. นิติบุคคลที่รับซื้อหรือรับโอนสินเชื่อต่อไปทุกทอด
3. บุคคลอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

“ธุรกิจติดตามทวงถามหนี้” หมายถึง การรับจ้างผู้ให้สินเชื่อในการติดตามทวงหนี้เป็นปกติธุระไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

“ผู้ติดตามหนี้” หมายถึง เจ้าหนี้ (ผู้ให้สินเชื่อ) ผู้รับมอบอำนาจ หรือผู้รับมอบอำนาจช่วงในการติดตามทวงหนี้จากเจ้าหนี้ และรวมถึงผู้ประกอบธุรกิจทวงถามหนี้และผู้รับมอบอำนาจจากผู้ประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงบุคคลที่ทำหน้าที่บังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล และบุคคลอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

นอกจากนี้กฎหมายห้ามมิให้บุคคลใดประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ เว้นแต่ได้จดทะเบียนการประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ และเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้น ผู้ที่รับจ้างจากเจ้าหนี้ในการติดตามทวงถามหนี้ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมจะต้องจดทะเบียนการประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ แต่ถ้าเป็นเจ้าหนี้โดยตรงติดตามทวงถามหนี้เองไม่ต้องจดทะเบียน

“สถานที่ติดต่อลูกหนี้” หมายถึง ที่อยู่อาศัยของลูกหนี้ หรือสถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด และให้หมายรวมถึงหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อลูกหนี้ได้

3. ลูกหนี้ เจ้าหนี้ และผู้ติดตามหนี้

ประเภทของลูกหนี้ ประเภทของเจ้าหนี้ และประเภทของผู้ติดตามหนี้ที่อยู่ภายใต้บังคับของร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรมฉบับนี้

ลูกหนี้ที่อยู่ภายใต้บังคับของร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรมฉบับนี้ มิได้แก่บุคคลธรรมดาที่มีภาระผูกพันที่ต้องชำระหนี้ และผู้ค้าประกันหนี้เท่านั้น ดังนั้น ลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้

ส่วนเจ้าหนี้และผู้ติดตามหนี้ที่อยู่ภายใต้บังคับของร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรมฉบับนี้ มิได้ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล โดยเฉพาะเจ้าหนี้และผู้ติดตามหนี้ประเภทนิติบุคคลที่กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรมฉบับนี้ ให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นยินยอมหรือตนได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว

4. การขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรมฉบับนี้ได้มีการกำหนดให้บุคคลผู้ที่จะมีสิทธิสามารถติดตามทวงถามหนี้โดยชอบด้วยกฎหมายได้จะต้องได้รับใบอนุญาตจากการจดทะเบียนประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ก่อนายทะเบียนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ

เงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด เพื่อให้การกำกับดูแลการติดตามทวงถามหนี้ นั้นสามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะทำให้สามารถติดตาม ระบุตัวของผู้ประกอบธุรกิจรับจ้างติดตามทวงถามหนี้ ในการติดตามทวงถามหนี้ง่ายขึ้นในกรณีที่มีการกระทำผิด ทำให้ต้องประกอบธุรกิจรับจ้างอย่างมีความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการส่งผลดีต่อการติดตามหนี้

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลังทำหน้าที่เป็นนายทะเบียน มีอำนาจหน้าที่ในการรับคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้

5. การติดต่อกับลูกหนี้

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้ อย่างเป็นธรรมฉบับนี้ มีการกำหนดวิธีการ ขั้นตอน และข้อห้ามในการติดต่อกับลูกหนี้ ให้ผู้ติดตามหนี้ที่มีใบอนุญาตในการติดตามทวงถามหนี้ ปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

ให้ติดต่อโดยถือเอาตามสถานที่ที่ลูกหนี้แจ้งไว้เป็นสถานที่ติดต่อลูกหนี้ ในกรณีที่ลูกหนี้ไม่ได้แจ้งไว้ล่วงหน้า หรือสถานที่แจ้งไว้ไม่สามารถติดต่อได้โดยผู้ติดตามหนี้ได้พยายามติดต่อตามสมควรแล้ว ให้ถือเอาสถานที่ติดต่ออื่นของลูกหนี้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมในการติดต่อลูกหนี้ได้

สำหรับการติดต่อกับลูกหนี้ทางโทรศัพท์ โทรสาร หรือติดต่อบุคคล สำหรับวันทำการให้ติดต่อได้ในเวลา 08.00 น. ถึง 20.00 น. ส่วนวันหยุดราชการติดต่อได้ในเวลา 08.00 น. ถึง 18.00 น. เว้นแต่ลูกหนี้และผู้ติดตามหนี้ได้ตกลงกันเป็นลายลักษณ์อักษร

แต่หากในกรณีที่ผู้ติดตามหนี้ไม่สามารถติดต่อกับลูกหนี้ได้ในช่วงเวลาตาม 4.2 และผู้ติดตามหนี้ได้ใช้ความพยายามตามสมควรแล้ว ผู้ติดตามหนี้อาจติดต่อกับลูกหนี้ได้ในเวลาอื่นตามช่วงเวลา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ประกาศกำหนด

ต้องแจ้งให้ทราบชื่อ นามสกุล ชื่อหน่วยงาน หากเป็นการรับมอบอำนาจให้แสดงหลักฐานการมอบอำนาจให้ทวงถามหนี้ด้วย

ต้องแสดงเจตนาติดตามทวงถามหนี้

ต้องแจ้งให้ลูกหนี้ทราบถึงชื่อของเจ้าหนี้ และจำนวนหนี้ที่ลูกหนี้เป็นหนี้

ถ้าลูกหนี้ชำระหนี้แก่ผู้ทวงถาม ให้ถือว่าชำระหนี้โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

ในกรณีที่ผู้ติดตามหนี้ติดตามทวงถามหนี้หลายบัญชีในคราวเดียวกันและลูกหนี้ได้ชำระหนี้บางส่วนผ่านผู้ติดตามหนี้ผู้นั้น ให้ผู้ติดตามหนี้แจ้งจำนวนหรือสัดส่วนของเงินที่จัดแบ่งชำระในแต่ละบัญชีให้ลูกหนี้ได้ทราบก่อนการชำระ เว้นแต่ลูกหนี้มีข้อโต้แย้งหรือได้กำหนดวิธีการชำระหนี้ไว้เป็นอย่างอื่น

6. การติดต่อกับบุคคลอื่น

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นทางการฉบับนี้ มีการกำหนดวิธีการ ขั้นตอน และข้อห้ามในการติดต่อบุคคลอื่นนอกจากลูกหนี้ ให้ผู้ติดตามหนี้ที่มีใบอนุญาตในการติดตามทวงถามหนี้ปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

ห้ามทวงถามหนี้กับบุคคลอื่น เว้นแต่

- บุคคลที่ลูกหนี้ระบุไว้
- บุคคลอื่นตามกระบวนการทางกฎหมาย หรือคำสั่งศาล
- บริษัทข้อมูลเครดิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตจะทำการ

ติดต่อได้ก็ต่อเมื่อเพื่อในการให้ได้ว่าซึ่งข้อมูลสถานที่ติดต่อลูกหนี้

ต้องแสดงตน ชื่อ นามสกุล หน่วยงาน และแสดงเจตนาว่าต้องการสอบถามข้อมูลสถานที่ติดต่อ

ห้ามแจ้งความเป็นหนี้ต่อบุคคลอื่นนั้น เว้นแต่เมื่อมีความจำเป็นที่บุคคลผู้ให้ข้อมูลร้องขอจึงแจ้งให้ทราบว่าคุณได้รับการว่าจ้างจากผู้ใด

ในการติดต่อโดยโทรศัพท์หรือกับบุคคลโดยตรง ให้ติดต่อได้ในเวลา 8.00 น. ถึง 20.00 น. เว้นแต่วันหยุดราชการให้ติดต่อในเวลา 8.00 น. ถึง 18.00 น.เท่านั้น

การติดต่อต้องโดยมีเหตุอันสมควร และไม่ก่อให้เกิดความรำคาญ

ห้ามมิให้ติดต่อสอบถามบุคคลใดบุคคลหนึ่งมากกว่าหนึ่งครั้ง เว้นแต่มีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าข้อมูลสถานที่ติดต่อผู้บริโภครที่ได้รับมาไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ และบุคคลผู้นั้นได้มีการแก้ไขหรือมีข้อมูลสถานที่ติดต่อผู้บริโภคที่ถูกต้องและสมบูรณ์

ห้ามมิให้ติดต่อโดยทางไปรษณียบัตร

ห้ามมิให้ใช้ภาษา สัญลักษณ์ หรือชื่อทางธุรกิจของผู้ติดตามหนี้บนซองจดหมายหรือในหนังสือ หรือในสื่ออื่นที่จะใช้ในการติดต่อสอบถามผู้อื่นที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้ว่าเป็นการติดต่อมาเพื่อการติดตามทวงถามหนี้ของผู้บริโภค เว้นเสียแต่ชื่อทางธุรกิจของผู้ติดตามหนี้ไม่ได้สื่อให้ทราบได้ว่าเป็นการประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ เป็นต้น

7. ข้อห้ามในการติดตามทวงถามหนี้

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นทางการฉบับนี้ มีการกำหนดข้อห้ามในการติดตามทวงถามหนี้ ให้ผู้ติดตามหนี้ที่มีใบอนุญาตในการติดตามทวงถามหนี้ปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

ห้ามมิให้ผู้ติดตามหนี้ติดต่อบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ลูกหนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามหนี้ของลูกหนี้โดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือเป็นการกระทำความเป็นอยู่ของลูกหนี้เกินสมควร เช่น

ตามของลูกหนี้โดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือเป็นการกระทบต่อความเป็นอยู่ของลูกหนี้เกินสมควร เว้นแต่

- 1) เพื่อการติดต่อสอบถามสถานที่ติดต่อลูกหนี้
- 2) เพื่อการอื่นตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบราชการกำหนดไว้
- 3) เพื่อวัตถุประสงค์อื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ห้ามมิให้ผู้ติดตามหนี้กระทำการในลักษณะที่เป็นการละเมิดและคุกคามในการติดตาม ทวงถามหนี้ ต่อลูกหนี้จนกลั้วว่าจะเกิดอันตรายชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินรวมถึงกรณีผู้ติดตามหนี้ ต้องไม่ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติที่เป็นการล่วงละเมิด ข่มขู่ การใช้วาจาที่ทำให้เกิดความเสียหายด้วย ได้แก่

4) การข่มขู่ การใช้ความรุนแรง หรือการกระทำผิดอื่นทางอาญาโดยทำให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย ชื่อเสียง และทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้อื่น

5) การใช้วาจา หรือภาษาที่เป็นการดูหมิ่น ถากถาง เสียดสี ทำให้เกิดความเสียหายต่อ ลูกหนี้หรือผู้อื่น

6) การแจ้ง การเปิดเผยข้อมูลหรือให้แก่อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการติดตามทวงหนี้ เว้นแต่เป็นการแจ้งให้แก่บุคคลอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

7) การติดต่อผู้บริโภคระดับบุคคลเพื่อติดตามทวงถามหนี้ทางโทรศัพท์ เกินกว่าวันละหนึ่งครั้ง โดยไม่มีเหตุอันควรเพื่อก่อให้เกิดความรำคาญ

8) การติดตามทวงถามหนี้เกินสมควรแก่เหตุ และก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ ลูกหนี้หรือผู้อื่น เว้นแต่เป็นการติดต่อเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมหรือ ได้รับความยินยอมจากผู้บริโภค

ห้ามมิให้ผู้ติดตามหนี้กระทำการในลักษณะที่เป็นเท็จ หรือทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการติดตามทวงหนี้ เช่น

9) การแสดงหรือการใช้เครื่องหมายหรือรูปแบบ สัญลักษณ์ หรือข้อความใดๆ ที่มีความนัยหรือที่อาจทำให้ลูกหนี้เข้าใจว่า เป็นการกระทำของรัฐ ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือหน่วยงานของรัฐ โดยไม่เป็นความจริง

10) การเจตนาแสดงข้อมูลจำนวนหนี้ที่ไม่ถูกต้อง

11) การแสดงหรือมีข้อความที่ทำให้เชื่อว่าการติดต่อทวงหนี้มาจากนายความหรือ สำนักงานกฎหมาย ทั้งที่ไม่ใช่

12) การแสดงหรือมีข้อความที่ทำให้เชื่อว่าหากไม่ชำระหนี้จะถูกดำเนินคดี ถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือเงินเดือน เว้นเสียแต่เป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายและสถาบันการเงิน หรือผู้ติดตามหนี้มีความประสงค์ที่จะดำเนินการดังกล่าวจริง

13) การข่มขู่ว่าจะดำเนินการใดๆ ทั้งที่ไม่มีอำนาจจะกระทำได้ตามกฎหมายหรือไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการดังกล่าว

14) การแสดงหรือมีข้อความที่ทำให้เชื่อว่าหากไม่ชำระหนี้จะเป็นความผิดทางอาญา

15) การแสดงหรือมีข้อความที่ทำให้เชื่อว่าเป็นคำสั่งจากศาลหรือหน่วยงานของรัฐในการสั่งให้ชำระหนี้

16) การติดต่อ หรือข่มขู่ว่าจะรายงานประวัติการชำระหนี้ที่เป็นผลเสียให้แก่บริษัท ข้อมูลเครดิตหรือไม่ดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขข้อโต้แย้งให้ถูกต้อง

17) การติดต่อหรือการแสดงคนที่ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิด เพื่อให้ได้ข้อมูลอื่นที่เกี่ยวกับลูกหนี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการติดตามหนี้

18) การใช้ชื่อของบุคคลอื่น แทนชื่อของผู้ติดตามหนี้ในการดำเนินการติดตามทวงถามหนี้

19) การติดต่อหรือการแสดงคนให้ลูกหนี้เชื่อว่าผู้ติดตามหนี้ ดำเนินการให้แก่บริษัท ข้อมูลเครดิตหรือรับจ้างจากบริษัทข้อมูลเครดิต

ห้ามมิให้ผู้ติดตามหนี้ ติดตามทวงถามหนี้ในลักษณะที่ไม่เป็นธรรมไม่ว่าจะเป็นการกระทำทางตรงหรือทางอ้อม ได้แก่

20) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใดๆ เว้นเสียแต่ได้มีการตกลงไว้ล่วงหน้า หรือที่มีกฎหมายอนุญาตให้ทำได้

21) การติดต่อผู้บริ โภคเกี่ยวกับหนี้โดยไปรษณียบัตร เอกสารเปิดผนึก หรือโดยทางโทรสารที่สื่อให้ทราบว่าเป็นการติดตามทวงถามหนี้อย่างชัดเจน

22) การใช้ภาษา หรือสัญลักษณ์ ชื่อทางธุรกิจของผู้ติดตามหนี้บนซองจดหมายในการติดต่อผู้บริ โภคที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการติดต่อมาเพื่อการติดตามทวงถามหนี้ เว้นเสียแต่ชื่อทางธุรกิจของผู้ติดตามหนี้ไม่ได้สื่อให้ทราบได้ว่าเป็นการประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้

ห้ามมิให้นำการใช้ภาษา หรือสัญลักษณ์ ชื่อทางธุรกิจของผู้ติดตามหนี้บนซองจดหมายในการติดต่อผู้บริ โภคที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการติดต่อมาเพื่อการติดตามทวงถามหนี้ มาใช้บังคับกับการติดตามทวงถามหนี้เป็นหนังสือเพื่อจะใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาล

8. การกำกับดูแลผู้ติดตามหนี้

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นทางการฉบับนี้ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการในการกำกับดูแลผู้ติดตามหนี้ที่มีใบอนุญาตในการติดตามทวงถามหนี้ปฏิบัติตาม

ลูกหนี้และบุคคลอื่นที่ได้รับผลกระทบ ความเดือดร้อน รำคาญจากการกระทำอันเป็นการขัดต่อกฎหมายนี้ หรือละเว้น หรืองดเว้นที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการติดตาม

ทวงถามหนี้ว่าเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของผู้ติดตามหนี้ มีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการกำกับการติดตามทวงถามหนี้ตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด เมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดจากคณะกรรมการกำกับการติดตามทวงถามหนี้ ให้ผู้ติดตามหนี้ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยชี้ขาดนั้น

คณะกรรมการกำกับการติดตามทวงถามหนี้ มีอำนาจสั่งให้บุคคลใดก็ได้ส่งเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนหรือที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกัน มาเพื่อพิจารณาได้ และยังสามารถเรียกให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าชี้แจงด้วยก็ได้ และยังมีอำนาจในการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้

กระทรวงการคลังโดยมีปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธานคณะกรรมการกำกับการติดตามทวงถามหนี้และสำนักงานปลัดกระทรวงการคลังมีหน้าที่รับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการกำกับการติดตามทวงถามหนี้และรับเรื่องราวร้องทุกข์จากลูกหนี้ที่ได้รับความเดือดร้อน ติดตามสอดส่องพฤติกรรม ผู้ทวงถามหนี้ กำกับการปฏิบัติของผู้ประกอบธุรกิจทวงถามหนี้รับจดทะเบียน ตลอดจนถึงการดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของลูกหนี้

9. ผู้เสียหาย

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ มีการกำหนดให้ถือว่าสำนักงานปลัดกระทรวงการคลังเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในคดีอาญาเมื่อมีการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้

ให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่เรียกทรัพย์สิน หรือราคา หรือค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายแทนลูกหนี้ หรือผู้เสียหายที่แท้จริง และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีสำนักงานปลัดกระทรวงการคลังเป็นผู้เสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ก็ตาม ก็ไม่เป็นการตัดสิทธิลูกหนี้ หรือผู้เสียหายที่แท้จริงในการใช้สิทธิฟ้องร้องหรือดำเนินการใดๆ ตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

10. บทกำหนดโทษทางปกครอง

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ มีการกำหนดบทกำหนดโทษทางปกครองสำหรับการกระทำที่ไม่ใช่การกระทำผิดตามกฎหมายอาญา ไว้สำหรับเจ้าหน้าที่ ผู้ติดตามหนี้ที่มีใบอนุญาตในการติดตามทวงถามหนี้ปฏิบัติตาม และบุคคลที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติที่ขัดต่อพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ได้แก่ การเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการทวงหนี้ สำหรับการไม่แสดงตนในการติดต่อบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ลูกหนี้

หรือการไม่ติดต่อลูกหนี้ตามช่วงระยะเวลาที่กำหนด หรือการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายเกินอัตราที่กำหนดในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม หรือกระทำการในลักษณะที่เป็นเท็จ หรือทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการติดตามทวงหนี้ เป็นต้น

11. บทกำหนดโทษทางอาญา

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นทางการฉบับนี้ มีการกำหนดบทกำหนดโทษทางอาญาสำหรับการกระทำที่เป็นการกระทำผิดตามกฎหมายอาญา ไว้สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ติดตามหนี้ที่มีใบอนุญาตในการติดตามทวงถามหนี้ปฏิบัติตาม และบุคคลที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติที่ขัดต่อพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นทางการฉบับนี้

จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละ 10,000 บาท ตลอดระยะเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง เช่น ประกอบธุรกิจทวงถามหนี้โดยไม่จดทะเบียน ทวงถามหนี้หรือแจ้งความเป็นหนี้กับบุคคลอื่น ใช้อาญาห่มั่นถากถาง

จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 3 แสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เช่น การข่มขู่ ใช้อาวุธรุนแรงในการทวงถามหนี้ หรือทำให้เข้าใจว่าเป็นการกระทำของนายความ

จำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 5 แสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับการทวงถามหนี้ โดยทำให้เข้าใจว่าเป็น การกระทำของศาล เจ้าหน้าที่ของรัฐ

จำคุกไม่เกิน 3 เดือน ปรับไม่เกิน 3 หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของกรรมการ พนักงานเจ้าหน้าที่

2.9 แนวคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การบังคับชำระหนี้ ซึ่งโดยหลักแล้วการบังคับชำระหนี้ดังกล่าวต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือถ้าหากจำเลยไม่ชำระหนี้ก็ต้องมีการฟ้องร้องบังคับคดี เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิหรือมีอำนาจโดยพลการในการที่จะบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้แต่อย่างใด

แต่อย่างไรก็ตาม ตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ได้มีการวินิจฉัยไว้ก่อนมีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาตัวใหม่ในภายหลังมาปรับแก้ไขในปี 2552-2554 ได้วินิจฉัยไปในแนวทางว่าถ้าเจ้าหนี้เข้าใจว่าตนเองมีอำนาจ หรือมีสิทธิโดยพลการในการที่จะบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ได้ เช่น หากเป็นกรณีเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ไม่ได้มีเจตนาที่จะเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไป เพื่อแสวงหาประโยชน์แต่กระทำไปโดยเข้าใจว่ามีสิทธิที่จะเอาทรัพย์สินนั้นไป ได้ หรือมีเพียงเจตนายึดของไว้เป็นประกันการชำระหนี้ ก็ถือว่าจำเลยไม่มีเจตนาทุจริต เจ้าหนี้ก็ย่อมจะอ้างความสำคัญผิดขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ในชั้นศาล โดยแต่เดิมนั้นศาลฎีกาจะพิจารณาโดยคำนึงไปในแนวทางว่าขาดเจตนาทุจริต

“โดยทุจริต” หรือ เจตนาทุจริตนั้น ตามมาตรา 1 อนุมาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งประโยชน์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นไม่จำกัดแค่ในรูปแบบของทรัพย์สินเท่านั้น ยังหมายรวมถึงประโยชน์ หรือสิทธิอื่นๆที่ได้รับอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามกฎหมาย

ที่สำคัญคือเจตนาทุจริตเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความผิดฐานลักทรัพย์ และอีกหลายฐานความผิดทางอาญา ซึ่งเป็นความผิดขั้นพื้นฐานของความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ตามลำดับ เป็นต้น หากขาดซึ่งเจตนาทุจริตแล้ว ผู้กระทำความผิดไม่มีความผิดในฐานความผิดนั้น เพราะขาดซึ่งองค์ประกอบของความผิด ด้วยเหตุที่ตามประมวลกฎหมายอาญาแห่งราชอาณาจักรไทย บุคคลจะมีความรับผิดชอบทางอาญาก็ต่อเมื่อการกระทำโดยรู้สำนึกภายใต้การบังคับของจิตใจของบุคคลนั้นครบองค์ประกอบของความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งก็คือ ประมวลกฎหมายอาญาต้องมีทั้งการกระทำครบองค์ประกอบภายนอกของความผิด ครบองค์ประกอบภายในของความผิด และผลกับการกระทำนั้นสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

โดยแนวทางเดิมก่อนแก้ไขว่าขาดเจตนาทุจริตของการบังคับชำระหนี้โดยพลการนั้น จะต้องเป็นการบังคับชำระหนี้ในสัดส่วนที่น่าจะใกล้เคียง(น้อยกว่า หรือ เท่ากัน)กับหนี้ที่จะต้องชำระ แต่ถ้าเป็นการบังคับชำระหนี้เกินกว่าส่วนที่ตนจะพึงได้ก็ย่อมเป็นการแสวงหาผลประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

ตัวอย่างคำพิพากษาของศาลฎีกาตามแนวคำพิพากษาดังกล่าวขาดเจตนาทุจริต ได้แก่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2041/2515 น. ค้างชำระค่าเช่านาจำเลยอยู่ 29,400 บาท จำเลยเลขทวง น. ก็ยังไม่ชำระให้ จำเลยเลขขอให้ผู้ใหญ่บ้านไปยึดทรัพย์ของ น. ให้ผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ยอมไป วันเกิดเหตุ จำเลยไปถามหา น. ที่บ้าน เมื่อ น. ไม่อยู่จำเลยก็แก้เอากระบือของ น. กับเกวียนของ ม. ซึ่งจำเลยเข้าใจว่าเป็นของ น. ไป รวมราคา 7,500 บาท โดยจำเลยมีเจตนาที่จะถือเอาทรัพย์ที่เอาไปเพื่อหักใช้หนี้ที่ น. เป็นหนี้จำเลยอยู่ และทรัพย์ที่เอาไปนั้นราคาก็ไม่เกินกว่าจำนวนหนี้ แม้การกระทำเช่นนี้จะเป็นการกระทำมิชอบด้วยการบังคับชำระหนี้ แต่จำเลยมิได้มีเจตนาร้ายหรือประสงค์ต่อผลที่จะเอาทรัพย์ของ น. ไปเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับจำเลยโดยไม่มีเหตุผล จำเลยกระทำไปโดยมิได้รู้สำนึกว่าการที่จำเลยกระทำไปเช่นนั้นเป็นความผิด โดยเข้าใจว่ามีสิทธิกระทำได้ ถือว่าจำเลยไม่มีเจตนาทุจริต ไม่มี ความผิดฐานลักทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1715/2534 จำเลยเอาผู้เฒ่าของผู้เสียหายไปเพื่อให้ผู้เสียหายและภรรยา ผู้เสียหายไปติดต่อกับหนี้ที่ค้างต่อกัน จึงไม่เป็นการเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยทุจริต หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นกรณีไม่ต้องด้วย มาตรา 334 จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

คำพิพากษาฎีกาที่ 204/2515 และ 227/2515 การที่จำเลยเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปโดยไม่เข้าใจว่าจำเลยกระทำได้เพื่อหักหนี้ที่ผู้เสียหายค้างชำระแก่จำเลยอยู่นั้น เป็นการเอาทรัพย์สินไปโดยไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์

คำพิพากษาฎีกาที่ 3296/2535 จำเลยเอาสร้อยคอทองคำของผู้เสียหายไปเพื่อหักใช้หนี้ โดยเข้าใจว่าราคาไม่เกินจำนวนหนี้ที่ต้องชำระกัน จึงเป็นการเอาไปโดยเชื่อว่าเป็นประโยชน์ที่ควรได้ ไม่เป็นลักทรัพย์

คำพิพากษาฎีกาที่ 251/2513 ความผิดฐานลักทรัพย์ผู้กระทำความผิดจะต้องเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยทุจริต ผู้เสียหายเช่ามาจำเลยโดยตกลงให้ข้าวแก่จำเลยปีละ 108 ถังเป็นค่าเช่า ผู้เสียหายไม่ชำระค่าเช่า จำเลยจึงไปตวงข้าวจากลานนวดข้าวในนาผู้เสียหายไป 108 ถัง ข้าวในนาของผู้เสียหายมีอยู่มากกว่าที่จำเลยมาตวงเอาไป จำเลยตวงเอาข้าวไป 108 ถัง เท่าจำนวนค่าเช่าที่นาที่จำเลยมีสิทธิจะได้รับชำระจากผู้เสียหาย จะว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตลักข้าวของผู้เสียหายหาได้ไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 200/2544 จำเลยขายรถยนต์และเครื่องนวดข้าวให้โจทก์ โจทก์ชำระเงินแล้วบางส่วนและยังค้างชำระส่วนที่เหลือ หลังจากนั้น 7 เดือนเศษจำเลยกับพวกไปหาโจทก์ที่บ้านแต่ไม่พบ แต่ได้บอกกริยาบุตรและน้องชายโจทก์ว่าจะเอารถยนต์และเครื่องนวดข้าวไป แล้วได้ยึดรถยนต์และเครื่องนวดข้าวกลับไปเก็บไว้ที่บ้านจำเลยเพราะโจทก์ยังชำระเงินส่วนที่เหลือไม่ครบ ดังนี้ การกระทำของจำเลยเป็นการใช้อำนาจบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้โดยพลการ มิได้ดำเนินการฟ้องร้องบังคับให้ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นการกระทำโดยเจตนาให้โจทก์ถูกหนี้ใช้หนี้ค่ารถยนต์และเครื่องนวดข้าวที่ค้างชำระเท่านั้น หาได้มีเจตนาลักเอาไปโดยทุจริตไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 3150/2549 กรณีจำเลยที่ 1 ทวงเงินจาก อ. ไม่ได้ จึงพาพวกไปทวงเงินจาก อ. ในเวลาที่ต่อเนื่องกัน เมื่อ อ. ไม่ยอมคืนเงินและไม่ยอมออกมาพบจึงใช้อำนาจบังคับโดยพลการเอารถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายไปขณะนั้นแม้ข้อเท็จจริงปรากฏจำเลยที่ 1 กับพวกใช้กุญแจรถจักรยานยนต์ของกลางติดเครื่องยนต์นำรถจักรยานยนต์ของกลางออกไป อีกทั้งรถจักรยานยนต์ของกลางมีราคา 26,000 บาท สูงกว่าจำนวนหนี้ 300 บาท แต่จำเลยที่ 1 กับพวก คงไม่ได้คิดว่ารถจักรยานยนต์ของกลางมีราคาสูงเท่าใด หากแต่ต้องการเพียงให้ อ. ซึ่งจำเลยที่ 1 เข้าใจว่าเป็นเจ้าของรถจักรยานยนต์ของกลางนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่ตนเท่านั้น การกระทำของจำเลยที่ 1 กับพวกไม่ได้มีเจตนาเอารถจักรยานยนต์ของกลางไปโดยทุจริต จึงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ตามฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 2279/2551 การที่จำเลยเอาเครื่องรับโทรทัศน์ 1 เครื่อง เครื่องเสียงสเตอริโอ 1 เครื่องของกลางของผู้เสียหายไปจากบ้านของผู้เสียหายเพราะ ส. ซึ่งเป็นสามีของผู้เสียหายเป็นหนี้จำเลย โดยจำเลยไม่ได้ทำให้ทรัพย์สินอย่างอื่นเสียหาย คงยกเอาทรัพย์สินของกลางไปเท่านั้น โดยจำเลยบอกว่าถ้าอยากได้คืนให้ ส. เอาเงินไปไถ ซึ่งวันรุ่งขึ้นเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจไปที่บ้านของจำเลย ก็พบจำเลยและทรัพย์สินของกลางดังกล่าว เชื่อว่าจำเลยเอาทรัพย์สินของกลางไปเพื่อให้ ส. หรือ

ผู้เสียหายไปติดต่อชำระหนี้ที่ค้างชำระต่อการกระทำของจำเลยจึงมิได้เป็นการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยทุจริตหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

ซึ่งจากแนวคำพิพากษาเดิมว่าขาดเจตนาทุจริตดังกล่าว มีเหตุผลคัดค้านที่สำคัญคือ การบังคับชำระหนี้ไม่ว่าหนี้นั้นจะฟ้องร้องบังคับคดีกันตามกฎหมายได้หรือไม่ก็ตาม ต้องบังคับชำระหนี้ตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้ มิใช่บังคับกันโดยพลการ ทำให้การได้ประโยชน์มาโดยไม่ชอบตามวิธีการของกฎหมาย ย่อมเป็นการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ในตัว จึงน่าจะถือว่ามิเจตนาทุจริตแล้ว ประกอบกับได้มีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาตัวใหม่ในภายหลังมาปรับแก้ไขในปี 2552-2554 โดยได้วินิจฉัยไปในแนวทางว่า เจ้าหนี้ไม่ว่าจะเข้าใจว่าตนเองมีอำนาจ หรือมีสิทธิโดยพลการในการที่จะบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ได้ก็ตาม หรือจะเป็นการบังคับชำระหนี้ในสัดส่วนที่น่าจะใกล้เคียง(น้อยกว่า หรือ เท่ากัน) กับหนี้ที่จะต้องชำระ หรือบังคับชำระหนี้เกินกว่าส่วนที่ตนจะพึงได้ ทั้งหมดย่อมทำไม่ได้โดยเด็ดขาด ทั้งสิ้น เพราะเป็นการได้ประโยชน์มาโดยไม่ชอบตามวิธีการของกฎหมาย ย่อมเป็นการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ในตัว จึงน่าจะถือว่ามิเจตนาทุจริตแล้ว

ตัวอย่างคำพิพากษาของศาลฎีกาตามแนวคำพิพากษาใหม่ว่ามีเจตนาทุจริต ได้แก่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 674/2554 (ประชุมใหญ่) แม้ข้อเท็จจริงจะฟังได้ว่า จำเลยกับพวกเข้าไปทำร้ายร่างกายผู้เสียหายจนได้รับบาดเจ็บและบังคับเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปเท่าที่คิดว่าพอกับค่าจ้างที่ผู้เสียหายเป็นหนี้พวกจำเลยอยู่เท่านั้น ไม่ได้เอาทรัพย์สินอื่นๆ ที่มีค่ามากไปด้วยก็ตาม แต่การกระทำของจำเลยกับพวกดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ เห็นว่า เป็นการกระทำโดยมิเจตนาทุจริตแล้ว การกระทำของจำเลยกับพวกเป็นการร่วมกันปล้นทรัพย์ของผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4882/2550 จำเลยไปหาผู้เสียหายโดยมีเจตนาเพื่อทวงหนี้ที่ผู้เสียหายค้างชำระ โดยก่อนเกิดเหตุจำเลยพยายามขกถึงแก๊สที่ผู้เสียหายใช้หุงต้มในการขายก๋วยเตี๋ยวไปเพื่อการชำระหนี้ แต่จำเลยเอาไปไม่ได้เพราะสามิผู้เสียหายไม่ยอมให้เอาไป ต่อมาจำเลยกับผู้เสียหายก็ได้เถียงกันอีกเรื่องที่ผู้เสียหายไม่ชำระหนี้ให้จำเลย ทำให้จำเลยโกรธแค้นจึงเข้ากระชากสร้อยคอทองคำของผู้เสียหายและเอาสร้อยคอทองคำของผู้เสียหายไปครึ่งเส้น แม้เพื่อชดเชยที่ผู้เสียหายไม่ยอมชำระหนี้ แต่การบังคับชำระหนี้ก็ต้องดำเนินการตามกฎหมาย มิใช่กระชากสร้อยคอทองคำครึ่งเส้นของผู้เสียหายไปโดยพลการ ทั้งมูลหนี้ที่จำเลยมาทวงผู้เสียหายนั้นผู้เสียหายเบิกความว่าเกิดจากหนี้การพนันห่วยได้ดิน ซึ่งจำเลยก็มีได้โต้แย้ง จึงเป็นมูลหนี้ที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย ย่อมไม่ก่อให้เกิดหนี้ที่ผู้เสียหายพึงชำระและแม้

จำเลยเบิกความเป็นหนี้เงินยืม จำเลยก็รับว่าที่ผู้เสียหายไม่ยอมชำระหนี้ดังกล่าว ก็เพราะไม่มีลายมือชื่อของผู้เสียหาย หนี้กู้ยืมเงิน 2,000 บาท ของผู้เสียหายจึงไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ยืม จำเลยยอมฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ กรณีจึงไม่มีมูลหนี้ที่จำเลยจะฟ้องร้องบังคับคดีต่อผู้เสียหายได้ด้วย ดังนั้น การกระทำความผิดของจำเลยดังกล่าว จึงเป็นการเอาไปโดยทุจริต เพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยย่อมมีความผิดฐานฉ้อโกงตาม ป.อ.มาตรา 336

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3121/2552 การบังคับชำระหนี้ต้องดำเนินการตามกฎหมาย มิใช่เจ้าหน้าที่บุกรุกเข้าไปเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปโดยพลการ การที่จำเลยซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ใช้เลื่อยตัดกุญแจแล้วเปิดประตูเข้าไปเอาเครื่องบดแป้งไฟฟ้าและรถจักรยานที่เก็บอยู่ภายในบ้านซึ่งจำเลยรู้อยู่แล้วว่าไม่ใช่บ้านพักของ ป. ลูกหนี้และไม่รู้ด้วยว่าเครื่องบดแป้งไฟฟ้าและรถจักรยานใช้ของ ป. หรือไม่ไปเพื่อชำระหนี้ จึงเป็นการเอาทรัพย์สินไปโดยทุจริต จำเลยจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถาน โดยทำอันตรายสิ่งกีดกันสำหรับคุ้มครองบุคคลหรือทรัพย์สิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1785/2554 การที่จำเลยเอารถจักรยานยนต์ไปจากนายสิทธิพรที่ลักทรัพย์มาจากผู้เสียหายอีกต่อหนึ่ง โดยทุจริตจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ เห็นว่า ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 และ 335 เป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญากล่าวคือเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในทางอาญาและละเมิดในทางแพ่ง เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา กฎหมายให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาคืนแทนผู้เสียหายด้วย หากพนักงานอัยการไม่เรียกให้ผู้เสียหายก็มีสิทธิที่จะฟ้องทางแพ่งจากผู้ลักทรัพย์ไปได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 43, 44 และ 45 เพื่อให้ผู้ลักทรัพย์คืนทรัพย์สินที่ลักไปพร้อมค่าเสียหาย หากไม่สามารถคืนได้อาจเป็นเพราะทรัพย์สินสูญหายหรือบุบสลายเสียหายไปจนใช้การไม่ได้ ผู้ที่ลักทรัพย์ไปก็ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือราคาสินค้าและค่าเสียหาย ดังนั้น ผู้ที่ลักทรัพย์ไปจึงมีสิทธิครอบครองดูแลทรัพย์สินที่ลักไปไว้เพื่อคืนแก่ผู้เสียหาย เพราะถ้าทรัพย์สินสูญหายหรือบุบสลายก็ต้องผิดต่อผู้เสียหายในทางแพ่งดังกล่าว การที่จำเลยเอารถจักรยานยนต์ไปจากนายสิทธิพรโดยทุจริต แม้เป็นการเอาไปจากการครอบครองของนายสิทธิพรที่ลักทรัพย์มาจากผู้เสียหายอีกต่อหนึ่ง จึงมีความผิดฐานลักทรัพย์

สุดท้ายการเอาไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริตย่อมเป็นการแสวงหาผลประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และหากมีองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานอื่นเพิ่ม เจ้าหน้าที่ผู้บังคับชำระหนี้เองโดยพลการ ก็ย่อมมีความผิดทางอาญาในฐานความผิดทางอาญานั้นๆ เพิ่มขึ้นได้เช่นกัน เช่น ฉ้อโกงตาม ป.อ.มาตรา 336 แห่งประมวลกฎหมายอาญา จึงทรัพย์

ตามมาตรา 339 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และปล้นทรัพย์ตามมาตรา 340 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้ เป็นต้น

2.10 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการติดตามทวงถามหนี้ในปัจจุบัน

การติดตามทวงถามหนี้ นั้นไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยผู้ติดตามทวงหนี้ที่เป็นเจ้าหนี้หรือบริษัทรับทวงหนี้ หากเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ดำเนินการติดตามทวงหนี้โดยใช้วิธีการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นวิธีที่ไม่มีอำนาจให้กระทำได้ หรือมีสิทธิหรือมีอำนาจให้กระทำได้แต่ได้กระทำไปด้วยความไม่เหมาะสมหรือเกินกว่าเหตุ ซึ่งในปัจจุบันหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการให้ความคุ้มครองแก่ลูกหนี้ มีดังนี้

2.10.1 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กรณีเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ดำเนินการต่อลูกหนี้โดยไม่เหมาะสมหรือโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการสืบเสาะแสวงหาข้อมูลของลูกหนี้จากญาติ ผู้ร่วมงาน ผู้ค้าประกัน ฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลของลูกหนี้มาโดยไม่ชอบหรือกรณีการบังคับข่มขู่ พาดูหมิ่น เสียดสีว่ากล่าว เหยียดหยามลูกหนี้หรือผู้ใกล้ชิด การใช้กำลังข่มขู่บังคับให้บอกถึงรายละเอียดของทรัพย์สินเพื่อตามไปยึด หรือการแจ้งเปิดเผยข้อมูลการผิดนัดชำระหนี้ของลูกหนี้ให้บุคคลอื่นทราบเพื่อเป็นการทำให้ลูกหนี้อับอาย ฯลฯ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น อันเป็นบทบัญญัติที่สามารถใช้คุ้มครองลูกหนี้ในทางแพ่งจากการติดตามทวงถามหนี้อย่างไม่เป็นธรรมหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย คือ มาตรา 420 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” โดยตามหลักการของมาตรา 420 นี้ ลูกหนี้ต้องนำสืบพิสูจน์ให้ครบองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. ผู้ใดทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย คำว่า “ผิดกฎหมาย” หมายถึง กรณีมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่นๆ หรือกรณีไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ในบางกรณีความรับผิดชอบละเมิดไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งเสมอไป โดยคำว่า “ผิดกฎหมาย” หมายความว่า ถ้าได้กระทำความเสียหายแก่สิทธิเด็ดขาดของบุคคล คือ ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคล โดยไม่มีสิทธิหรือข้อแก้ตัวตามกฎหมายที่ให้ทำได้แล้วก็เป็นการกระทำที่ผิด

กฎหมายอยู่ในตัว การกระทำโดยผิดกฎหมายนี้ผู้กระทำได้ไม่มีอำนาจกระทำ อำนาจที่จะกระทำได้นี้เกิดจากการที่มีกฎหมายให้อำนาจโดยตรง เช่น มีอำนาจตามสัญญา ตามคำพิพากษา หรือความยินยอมของผู้เสียหาย และต้องกระทำไปภายในขอบเขตของอำนาจที่จะกระทำได้ กล่าวคือ ลูกหนี้ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ได้ทำการติดตามทวงหนี้ต่อลูกหนี้โดยผิดกฎหมาย ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่สิทธิเด็ดขาดของลูกหนี้โดยไม่มีสิทธิหรือข้อแก้ตัวตามกฎหมายที่ให้อำนาจได้อีก ในส่วนของการแจ้งให้ชำระหนี้หนี้ถือว่าเป็นสิทธิที่มีกฎหมายรับรองให้โดยเฉพาะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 194 ที่บัญญัติว่า “ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้”

โดยคำว่า “มูลหนี้” ในที่นี้หมายถึง “มูลแห่งหนี้” หรือที่มาหรือบ่อเกิดแห่งหนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่สัญญาและละเมิด แต่ความจริงแล้วสัญญาหรือละเมิดเป็นแต่เพียงก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเรียกว่าเจ้าหนี้และลูกหนี้ อันมีผลให้ลูกหนี้ต้องชำระหนี้ สิ่งที่ทำให้เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ ซึ่งเรียกว่า “หนี้” แต่แม้จะทำโดยมีสิทธิตามกฎหมาย แต่การแจ้งให้ชำระหนี้หนี้เป็นการติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ในกรณีเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้แจ้งให้ชำระหนี้โดยใช้ถ้อยคำหรือข้อความดูหมิ่นเหยียดหยามลูกหนี้ หรือบุคคลที่ใกล้ชิดกับลูกหนี้ ถือว่าเป็นการใช้สิทธิโดยลักษณะที่มีแต่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ก็ถือเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421 ที่บัญญัติว่า “การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะทำให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่น เป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย”

โดยความมุ่งหมายที่ให้มีสิทธิ ก็เพื่อให้ใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง มิใช่จะให้อำนาจไปใช้เป็นเครื่องมือทำความเสียหายแก่ผู้อื่น การที่จะใช้สิทธิให้ได้ประโยชน์แก่ตนเอง ต้องมิให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายทั้งเป็นการชอบด้วยหลักแห่งศีลธรรมและความยุติธรรม เป็นบทบัญญัติไว้อย่างกว้าง อันอาจใช้บังคับในเรื่องอื่นๆ ที่ทำความเสียหายเดือดร้อนรำคาญกันได้โดยทั่วไป โดยแยกได้เป็น 2 ประการ ประการแรก ผู้ใช้สิทธิไม่ได้รับประโยชน์แต่การที่ได้ทำไป แต่ได้ทำไปโดยตั้งใจจะทำให้เขาเสียหาย ได้รับความรำคาญ ประการที่สอง แม้ผู้ใช้สิทธิจะได้รับประโยชน์อยู่บ้าง แต่การที่ได้รับประโยชน์นั้นเป็นการทำให้เขาเสียหายเกินควร โดยทั้ง 2 ประการเป็นกรณีที่ผู้ทำความเสียหายมีสิทธิตามกฎหมาย แต่ได้ใช้สิทธิกระทำโดยเจตนาให้ผู้อื่นเสียหาย ไม่ใช่กระทำโดยประสงค์ต่อผลอันเป็นธรรมดาแห่งสิทธินั้น ถือว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นข้อยกเว้นของคำว่า โดยผิดกฎหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 โดยหลักเกณฑ์อื่นๆ อันจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางละเมิดต้องพิจารณาองค์ประกอบต่อไป โดยตัวอย่างอันเกี่ยวกับการติดตามทวงถามหนี้ เช่น กรณีเจ้าหนี้ทวงหนี้โดยมีคำเตือนให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่างๆ ที่รู้จักภูมิลำเนาที่อยู่ของลูกหนี้ แต่กลับประกาศทวงหนี้ไว้หน้าบ้าน หน้าร้านค้า ทางหนังสือพิมพ์ หรือส่งหนังสือ

ทวงทางไปปรณณิบัตร อันเป็นการเปิดเผยให้บุคคลอ่านหรือเห็นได้โดยง่าย หรือทวงหนี้ในขณะที่ลูกหนี้กำลังจะเข้าพิธีสมรส หรือเข้าโบสถ์บวชเป็นพระภิกษุ ซึ่งควรจะทวงก่อนหน้านั้น หรือในเวลาอันสมควรเสียก่อนแล้ว

2. กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ กล่าวคือ จงใจทำให้เขาเสียหาย เป็นการกระทำโดยรู้สึกสำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำของตน ส่วนจะเสียหายมากหรือน้อยเพียงใดไม่สำคัญ แม้ผลเสียหายจะมากกว่าที่คิดก็เรียกว่าเป็นการกระทำโดยจงใจ กล่าวคือ ลูกหนี้ต้องพิสูจน์นำสืบให้เห็นว่าเจ้าหนี้ หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้กระทำการติดตามทวงหนี้โดยรู้ว่าจะเกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้ของตน

ส่วนประมาทเลินเล่อ นั้น หมายถึง การกระทำโดยไม่จงใจ แต่ไม่ใช้ความระมัดระวังอันสมควรที่จะใช้ รวมถึงการกระทำในลักษณะที่บุคคลผู้มีความระมัดระวังจะไม่กระทำ โดยต้องเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีความระมัดระวังตามพฤติการณ์และตามฐานะของสังคม เช่นเดียวกับผู้กระทำความเสียหาย กล่าวคือ ลูกหนี้ต้องพิสูจน์นำสืบให้เห็นว่าเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้กระทำการติดตามทวงหนี้โดยไม่ใช้ความระมัดระวังอันสมควรที่เจ้าหนี้ หรือผู้ติดตามทวงหนี้จะใช้ได้ในสถานการณ์นั้น หรือใช้ความระมัดระวังแต่ไม่ใช้ให้เพียงพอ

3. ทำให้เขาเสียหาย โดยความเสียหายอันเป็นมูลความผิดฐานละเมิดนั้น อาจเป็นความเสียหายที่คำนวณเป็นเงินหรือไม่อาจคำนวณเป็นเงินก็ได้ ที่จริงความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย และเสรีภาพก็เป็นที่เห็น ได้อยู่ในตัวว่ารวมทั้งความเสียหายที่เป็นเงิน และความเจ็บปวด อันเป็นความเสียหายในทางความรู้สึกของจิตใจ ซึ่งไม่อาจคำนวณเป็นราคาสินค้าได้ตามหลัก จึงถือกันว่าความเสียหายนั้นจะเป็นความเสียหายที่เป็นรูปร่าง อาจคำนวณเป็นเงินได้ หรือความเสียหายทางจิตใจคำนวณเป็นเงินไม่ได้ ถ้าเป็นความเสียหายที่แน่นอนแล้ว ก็เป็นมูลความรับผิดฐานละเมิดได้ กล่าวคือ ลูกหนี้ต้องพิสูจน์นำสืบให้ได้ว่าการกระทำการติดตามทวงหนี้ของเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ได้ทำให้ลูกหนี้เกิดความเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่กฎหมายรับรอง ไม่ว่าจะเป็นเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด อาทิ ความเสียหายแก่เกียรติยศ ชื่อเสียง ทางทำมาหาได้ สถานภาพส่วนตัวในครอบครัว ความเป็นอยู่ส่วนตัว เป็นต้น

4. ความเสียหายนั้นเป็นผลเกิดจากการกระทำของผู้ทำละเมิด ตามหลักเรียกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล หรือระหว่างความผิดกับความเสียหาย โดยมีทฤษฎีที่สำคัญคือ ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ หรือทฤษฎีเงื่อนไข ที่ถือว่าถ้าไม่มีการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหา ก็ไม่เกิดความเสียหาย และทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม ที่ถือว่าในบรรดาเหตุทั้งหลายที่ก่อให้เกิดผลขึ้นนั้นในแง่ความรับผิดชอบของผู้กระทำการใดๆ แล้ว เฉพาะแต่เหตุที่ตามปกติย่อมก่อให้เกิดผลเช่นนั้นเท่านั้นที่ผู้กระทำการนั้นจะต้องรับผิดชอบ กล่าวคือ ลูกหนี้ต้องพิสูจน์นำสืบให้เห็นว่าการติดตาม

ทวงหนี้ของเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้เป็นผลโดยตรงที่ทำให้ลูกหนี้ได้รับความเสียหาย หรือ ตามปกติการติดตามทวงถามหนี้ของเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ในลักษณะที่ไม่ชอบด้วย กฎหมายดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้

หากลูกหนี้พิสูจน์นำสืบได้ครบทั้ง 4 องค์ประกอบข้างต้นได้แล้ว เจ้าหนี้ หรือผู้ติดตามทวงหนี้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการกระทำละเมิดอันเกิดจากการ ติดตามทวงหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ในส่วนของความรับผิดของเจ้าหนี้ นั้น หากเจ้าหนี้ทำการติดตามทวงหนี้ที่ ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วยตนเองจะมีความรับผิดฐานละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 แต่หากเป็นกรณีที่เจ้าหนี้ตั้งตัวแทน ไปติดตามทวงถามหนี้ หรือว่าจ้างบริษัททวงหนี้ไป ดำเนินการติดตามทวงถามหนี้ ความรับผิดของเจ้าหนี้จากการตั้งตัวแทนหรือการไปว่าจ้างดังกล่าว อาจพิจารณาได้ 2 ลักษณะ

1) หลักตัวการตัวแทน ในส่วนของความรับผิดของตัวการ ในเรื่องตัวการ รับผิดชอบในการทำละเมิดของตัวแทน มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 427 ที่ บัญญัติว่า “บทบัญญัติในมาตราทั้งสองก่อนนั้น ท่านให้ใช้บังคับแก่ตัวการและตัวแทนด้วย โดย อนุโลม”

บทบัญญัติในมาตราก่อน คือ มาตรา 425 และมาตรา 426 ถ้าใช้โดย อนุโลม ก็จะมีผล คือ “ตัวการต้องร่วมรับผิดกับตัวแทนในผลแห่งละเมิด ซึ่งตัวแทนได้กระทำไป ภายในขอบอำนาจแห่งฐานะตัวแทน และตัวการซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอก เพื่อละเมิดอันตัวแทนได้ก่อขึ้นนั้นชอบที่จะได้รับชดเชยจากตัวแทน” เหตุผลที่ให้ตัวการต้องรับผิด ในละเมิดที่ตัวแทนได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะว่า กิจกรรมที่ตัวแทนทำไปนั้นเป็นงานของตัวการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแทนต้องทำตามคำสั่งของตัวการ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ มาตรา 807 ทำนองเดียวกับนายจ้างลูกจ้างเหมือนกัน

โดยสัญญาตัวแทน มีหลักการตามในประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ มาตรา 797 ที่ว่า

“อันว่าสัญญาตัวแทนนั้น คือ สัญญาซึ่งให้บุคคลหนึ่ง เรียกว่าตัวแทน มีอำนาจทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าตัวการและตกลงจะทำการดังนี้

อันความเป็นตัวแทนนั้นจะเป็น โดยแต่งตั้งแสดงออกชัดหรือโดย ปริยายก็ย่อมได้”

โดยการติดตามทวงหนี้ อาจอาศัยนิติสัมพันธ์ที่ถือได้ว่าการที่เจ้าหนี้ตั้ง ตัวแทนของตนไปดำเนินการติดตามทวงหนี้ ย่อมจะเห็นได้ชัดว่าเป็นนิติสัมพันธ์ทางตัวการตัวแทน หรือการที่เจ้าหนี้ว่าจ้างบริษัทรับทวงหนี้ในการติดตามทวงถามหนี้ นั้นถือได้ว่าเป็นการให้บริษัทรับ

ทวงหนี้เป็นตัวแทนเจ้าหนี้ในการติดตามทวงถามหนี้ เพราะเป็นการทำเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ และเป็นการดำเนินการต่อบุคคลภายนอก คือ ลูกหนี้ โดยลูกหนี้จะเรียกให้ตัวแทนหรือบริษัทรับทวงหนี้รับผิดชอบตัวแทนไปกระทำละเมิด ต้องเข้าหลักเกณฑ์องค์ประกอบความรับผิดชอบในหลักละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ก่อน จากนั้นลูกหนี้มีสิทธิเรียกให้เจ้าหนี้เข้าร่วมรับผิดชอบตัวการด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 มาตรา 426 และมาตรา 427 โดยพิจารณาจากลักษณะของสัญญาจ้าง ประกอบกับเจตนาของเจ้าหนี้และบริษัทรับทวงหนี้ที่เจ้าหนี้ตกลงจ้างบริษัทรับทวงหนี้ว่าเป็นการให้บริษัทรับทวงหนี้ทำการติดตามทวงหนี้แทนเจ้าหนี้เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ ทั้งนี้ การตกลงจ้างบริษัททวงหนี้อาจพิจารณาได้ในลักษณะของตัวแทนโดยชัดแจ้ง จากการทำสัญญาโดยการตกลงกันเป็นลายลักษณ์อักษร หรืออาจตกลงกันทางวาจาก็ได้

2) หลักสัญญาจ้างทำของ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 428 ที่บัญญัติว่า “ผู้ว่าจ้างทำของไม่ต้องรับผิดชอบ เพื่อความเสียหายอันผู้รับจ้างได้ก่อให้เกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกในระหว่างทำการงานที่ว่าจ้าง เว้นแต่ผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ผิดในส่วนการงานที่สั่งให้ทำหรือในคำสั่งที่ตนให้ไว้หรือในการเลือกหาผู้รับจ้าง”

ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างตามมาตรา 587 หมายถึง สัญญาจ้างทำของตามมาตรา 587 ซึ่งบัญญัติว่า “อันว่าจ้างทำของนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจ้างตกลงรับจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้าง เพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำการนั้น”

ผู้รับจ้างทำของมีหน้าที่จะต้องส่งมอบผลสำเร็จแห่งการงานที่จ้างให้แก่ผู้ว่าจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 587 ผู้ว่าจ้างไม่มีสิทธิออกคำสั่งบังคับบัญชา ผู้รับจ้าง ดังนายจ้างกับลูกจ้างในการจ้างแรงงาน ฉะนั้น ผู้ว่าจ้างทำของจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ผู้รับจ้างได้ทำขึ้นแก่ผู้อื่น เพราะเป็นผลของการกระทำของผู้รับจ้างไม่ใช่การกระทำของผู้ว่าจ้างนอกจากตัวผู้ว่าจ้างจะได้อำนาจความผิดทางละเมิดขึ้นเองในการว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างจึงต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น แม้ว่าจะเป็นกรกระทำของผู้รับจ้างก็ตาม เพราะถือได้ว่าผู้ว่าจ้างเป็นผู้กระทำความผิดขึ้นโดยการว่าจ้างกับความเสียหายที่ผู้รับจ้างกระทำขึ้นขาดตอนลง โดยความผิดของผู้ว่าจ้างอาจมีได้ 3 กรณี คือ 1. มีความรับผิดชอบในการงานที่สั่งให้ทำ 2. มีความผิดในคำสั่งที่ให้ไว้คือถึงแม้การงานที่สั่งให้ทำจะไม่เป็นละเมิดในตัวเอง แต่อาจสั่งให้ผู้รับจ้างทำโดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นผลให้ผู้อื่นเสียหายก็ได้ และคำสั่งนี้ไม่เหมือนคำสั่งในลักษณะนายจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นการบังคับบัญชา หรือคำสั่งตามสัญญาตัวแทนซึ่งมีลักษณะเป็นการมอบหมาย โดยในเรื่องนี้เป็นลักษณะแนะนำหรือชี้แนะให้กระทำหรือ 3. ความรับผิดชอบในการเลือกหาผู้รับจ้าง

โดยในที่นี้พิจารณาว่า การทำสัญญาจ้างบริษัทรับทวงหนี้ของเจ้าหนี้ นั้นอาจเข้าลักษณะของสัญญาจ้างทำของ โดยเป็นการให้บริษัทรับทวงหนี้ไปติดตามทวงถามหนี้

โดยการติดตามทวงถามหนี้ที่อาจถือเป็นกรณีการจ้างทำของ โดยมีลักษณะที่เป็นการให้สินจ้าง อันหมายถึง ค่าตอบแทนจากส่วนแบ่งที่ได้จากการติดตามทวงหนี้ โดยการทำสัญญาติดตามทวงหนี้ ในที่นี้คำนึงแต่ผลสำเร็จของงานว่าการติดตามทวงหนี้จะประสบผลสำเร็จให้ได้รับชำระหนี้จาก ลูกหนี้หรือไม่เท่านั้น ทั้งนี้ โดยทั่วไปเจ้าหนี้จะไม่มีอำนาจบังคับบัญชาบริษัทรับทวงหนี้ในการ ติดตามทวงถามหนี้ แต่การที่ลูกหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ว่าจ้าง (เจ้าหนี้) รับผิดชอบอาชญากรรม ละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 428 ลูกหนี้ต้องนำสืบพิสูจน์ให้ได้ว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากงานที่ผู้ว่าจ้าง (เจ้าหนี้) สั่งผู้รับจ้าง (ผู้ติดตามทวงถามหนี้) ทำหรือ คำสั่งของผู้ว่าจ้าง (เจ้าหนี้) ที่ได้ให้ไว้หรือในการเลือกหาผู้รับจ้าง (ผู้ติดตามทวงถามหนี้)

ส่วนสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้จากการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย ในมูลหนี้ฐานลักษณะอื่นๆ โดยเฉพาะฐานผิดสัญญานั้น ส่วนใหญ่ลูกหนี้ไม่มีสิทธิ เรียกร้องในฐานผิดสัญญาเพราะลูกหนี้กับเจ้าหนี้มิได้มีนิติสัมพันธ์ใดๆ ในการติดตามทวงหนี้ที่ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้ประกอบกับมูลหนี้ของลูกหนี้โดยทั่วไปแล้วมักจะไม่ได้กำหนดถึง วิธีการในการติดตามทวงหนี้กันเอาไว้ในสัญญาอันจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบผิดสัญญาได้ แต่ หากเจ้าหนี้กับลูกหนี้มีการกำหนดถึงวิธีการติดตามทวงหนี้ในกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้แล้ว หากเจ้าหนี้ใช้วิธีการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เป็นไปตามสัญญา ลูกหนี้ย่อมฟ้องเจ้าหนี้ให้รับผิดชอบและเรียก ค่าเสียหายฐานผิดสัญญาได้

2.10.2 ตามประมวลกฎหมายอาญา

ในกรณีที่เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ดำเนินการใดๆ กับลูกหนี้ไปในทาง ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ลูกหนี้ เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้อาจมีความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา ตามฐานความผิดต่างๆ ดังนี้

1. ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ที่บัญญัติ ว่า “ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิด ฐานทำร้ายร่างกายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ดังนั้น หากเกิดกรณีที่เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ใช้กำลังบังคับข่มขู่หรือ ทำอันตรายทำร้ายร่างกายลูกหนี้ขณะทวงหนี้ก็อาจเป็นความผิดตามมาตรานี้ได้

2. ความผิดต่อเสรีภาพ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 ที่บัญญัติว่า

“ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจ นั้นเองหรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการ

นั้นหรือจำยอมต่อสิ่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดตามวรรคแรกได้กระทำโดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป หรือได้กระทำเพื่อให้ผู้ถูกข่มขืนใจทำ ถอน ทำให้เสียหาย หรือทำลายเอกสารสิทธิอย่างใด ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำโดยอ้างอำนาจยังยี่หรือช่องโง่ ไม่ว่ายังยี่หรือช่องโง่นั้นจะมีอยู่หรือไม่ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปีและปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท”

ดังนั้น หากเกิดกรณีที่เจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้กระทำการบังคับขู่เข็ญ ข่มขู่จะทำร้ายหรือทำอันตรายต่อลูกหนี้ ญาติ หรือผู้ใกล้ชิดกับลูกหนี้หรือแม้กระทั่งการใช้กำลังบีบบังคับให้ลูกหนี้บอกถึงจำนวนทรัพย์สิน หรือที่ตั้งทรัพย์สิน เพื่อจะติดตามไปยึดนั้นหรือมีพฤติการณ์อื่นๆ ที่ใกล้เคียงกับลักษณะนี้ก็ถือว่าเป็นการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นความผิดตามมาตรา 309 นี้ได้ เพราะการกระทำความดังกล่าวเป็นการข่มขืนใจให้ลูกหนี้กระทำการหรือยอมมอบทรัพย์สิน โยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของลูกหนี้หรือของผู้อื่น หรือเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายจนลูกหนี้จำต้องกระทำการหรือยอมใช้หนี้ดังกล่าว

3. ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310 ที่บัญญัติว่า

“ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำความประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก เป็นเหตุให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวถูกกัก ขัง หรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายนั้นถึงแก่ความตายหรือรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 290 มาตรา 297 หรือ มาตรา 298 นั้น”

ดังนั้น หากเกิดกรณีการใช้กำลังบีบบังคับโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น การนำตัวลูกหนี้หรือคนในครอบครัวของลูกหนี้ไปกักขังเพื่อบีบบังคับให้ชำระหนี้ การกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นการหน่วงเหนี่ยวกักขังให้ลูกหนี้ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ครอบงำประกอบความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังนี้ได้

4. ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ที่บัญญัติว่า

“ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ไปโดยทุจริต ผู้ที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท”

ดังนั้น ซึ่งโดยหลักแล้วการบังคับชำระหนี้ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 213 กล่าวคือ หากจำเลยไม่ชำระหนี้ก็ต้องมีการฟ้องร้องบังคับคดี เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิหรืออำนาจโดยผลการในการจะบังคับชำระหนี้เอง เพราะการบังคับชำระหนี้ไม่ว่าหนี้นั้นจะฟ้องร้องบังคับคดีกันตามกฎหมายได้หรือไม่ก็ตาม ต้องบังคับชำระหนี้ตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้ มิใช่บังคับกันโดยผลการ ทำให้การได้ประโยชน์มาโดยไม่ชอบตามวิธีการของกฎหมาย ย่อมเป็นการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ในตัว จึงน่าจะถือว่ามิเจตนาทุจริตแล้ว ประกอบกับได้มีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาตัวใหม่ในปี 2552-2554 โดยได้วินิจฉัยไปในแนวทางว่า เจ้าหนี้ไม่ว่าจะเข้าใจว่าตนเองมีอำนาจ หรือมีสิทธิโดยผลการในการที่จะบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ได้ก็ตาม หรือจะเป็นการบังคับชำระหนี้ในสัดส่วนที่น่าจะใกล้เคียง(น้อยกว่า หรือ เท่ากัน) กับหนี้ที่จะต้องชำระ หรือบังคับชำระหนี้เกินกว่าส่วนที่ตนจะพึงได้ ทั้งหมดย่อมทำไม่ได้โดยเด็ดขาด ทั้งสิ้น เพราะเป็นการได้ประโยชน์มาโดยไม่ชอบตามวิธีการของกฎหมาย ย่อมเป็นการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ในตัว จึงน่าจะถือว่ามิเจตนาทุจริตแล้ว

5. ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 337 ที่บัญญัติว่า

“ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้ หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญ หรือของบุคคลที่สาม จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกรรโชก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าความผิดฐานกรรโชกได้กระทำโดย

(1) ขู่ว่าจะฆ่า ขู่ว่าจะทำร้ายร่างกายให้ผู้ถูกข่มขืนใจหรือผู้อื่น ให้ได้รับอันตรายสาหัส หรือขู่ว่าจะทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจหรือผู้อื่น หรือ

(2) มีอาวุธติดตัวมาขู่เข็ญ

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท”

ดังนั้น หากเกิดกรณีเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้แสดงพฤติการณ์ข่มขู่ลูกหนี้ว่าจะทำร้ายร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน และลูกหนี้กลัวถูกทำร้าย จึงได้ชำระหนี้ไป อันถือเป็นการข่มขืนใจลูกหนี้โดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายจนลูกหนี้ยอมให้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน แม้การกระทำนั้นจะเป็นการทวงหนี้ก็ตาม แต่ก็ไม่มีอำนาจบังคับให้ชำระหนี้โดยการขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายเช่นนั้นได้ แต่อย่างใด การกระทำความผิดดังกล่าวจึงเป็นความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ได้

6. ความผิดฐานริศเอาทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 338 ที่บัญญัติว่า

“ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่น ให้ยอมให้ หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยการขู่จะเปิดเผยความลับ ซึ่งการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ถูกขู่หรือบุคคลที่สามเสียหาย จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานริศเอาทรัพย์สิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่สองพันบาท ถึงสองหมื่นบาท”

ดังนั้น หากเกิดกรณีเจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ ข่มขู่ลูกหนี้โดยอ้างว่าจะเปิดเผยความลับเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน ก็อาจเป็นการกระทำความผิดฐานริศเอาทรัพย์สินตามมาตรานี้ได้

7. ความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ที่บัญญัติว่า

“ผู้ใด โดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ไล่ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ดังนั้น หากเกิดกรณีเจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ หลอกลวงลูกหนี้ เช่น หลอกลวงว่าจะถูกยึดทรัพย์ ถูกอายัดเงินเดือน ถูกจับดำเนินคดีอาญา ฯลฯ ทำให้ลูกหนี้ยอมชำระหนี้ก็อาจเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 นี้ได้

8. ความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ มาตรา 328 กล่าวคือ

มาตรา 326 “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ ปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 328 “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณา ด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใดๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท”

ในกรณีความผิดฐานหมิ่นประมาทข้างต้นนี้ จะพบเห็นได้ทั่วไปจากพฤติการณ์การติดตามทวงถามหนี้ของเจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ในปัจจุบัน เช่น การที่เจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ นำเรื่องที่ลูกหนี้เป็นหนี้หรือผิดนัดชำระหนี้ไปบอกกล่าวแก่บุคคลที่ 3 เช่น ญาติ เพื่อน พี่น้อง ผู้ร่วมงาน เพื่อเสาะแสวงหาข้อมูลของลูกหนี้อาศัยอยู่ที่ไหน ทำงานอะไร มีทรัพย์สินอะไรอยู่ที่ไหนบ้าง ซึ่งการกระทำในลักษณะนี้เป็นการใส่ความผู้อื่น (ลูกหนี้) ต่อบุคคลที่

สามแล้ว เพราะการใส่ความ คือ การแสดงพฤติกรรมอันเป็นข้อเท็จจริงประการใดประการหนึ่งของ ผู้ถูกหมิ่นประมาท แต่จะเป็นความจริงหรือความเท็จไม่ใช่สาระสำคัญ ดังนั้น แม้ข้อความจะเป็น เรื่องจริงก็ถือว่าเป็นการใส่ความได้

ดังนั้น การที่ไปแจ้งกับบุคคลอื่นว่าลูกหนี้เป็นหนี้หรือผิดนัดไม่ชำระหนี้แม้ จะเป็นความจริงก็เป็นการใส่ความลูกหนี้ โดยการกระทำนั้นน่าจะทำให้ผู้อื่น (ลูกหนี้) นั้นเสีย ชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง การกระทำความดังกล่าวก็นับเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 และหากทำโดยการโฆษณา ก็จะเป็นความผิดตามมาตรา 328 ด้วย

9. ความผิดหลอกลวง ความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า ตามมาตรา 393 ซึ่งบัญญัติว่า มาตรา 393 “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาต้อง ระวังโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ” และ

มาตรา 397 “ผู้ใดในที่สาธารณะสถานหรือต่อหน้าธารกำนัลกระทำด้วย ประการใดๆ อันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่นหรือกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อน รำคาญ ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เป็นกรณีที่เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้แจ้งให้ลูกหนี้ชำระหนี้ โดยใช้ ถ้อยคำหรือข้อความดูหมิ่นดูแคลนเหยียดหยามทำให้อับอาย ในลักษณะประจานให้ลูกหนี้ได้รับความอับอาย ทำให้อาจมีความผิดตามมาตรา 393 หรือมาตรา 397 ได้

บทที่ 3

หลักกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการทวงหนี้ หลักการว่าด้วยการทวงหนี้ภายใต้กฎหมายอเมริกา

ในบทนี้จะนำเสนอรายละเอียดเชิงลึกของกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติการทวงหนี้ในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรม โดยจะศึกษาว่ารัฐบัญญัตินี้มีรายละเอียดทั้งในแง่ขอบเขตการบังคับใช้ เงื่อนไขแห่งหนี้ การปฏิบัติการทวงหนี้ ข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในการทวงหนี้ รวมถึงความรับผิด และการบังคับใช้ภายใต้รัฐบัญญัตินี้

3.1 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

วิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการติดตามทวงถามหนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกามีประวัติศาสตร์ที่สามารถอธิบายได้ดังนี้

แต่เดิมก่อนที่จะมีกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ที่ยุติธรรม พ.ศ. 2520 (The Fair Debt Collection Practices Act 1977) ประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ปรากฏว่ามีการทวงหนี้โดยวิธีที่ไม่เหมาะสมและรุนแรง เช่น การข่มขู่ การโทรรบกวน การส่งคนทวงถามถึงที่บ้านหรือที่ทำงาน ฯลฯ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของลูกหนี้และบุคคลอื่นให้ได้รับความเดือดร้อนรำคาญเป็นอย่างมาก และก็ยังไม่มีหน่วยงานใดของภาครัฐเข้ามาช่วยเหลืออย่างจริงจัง เพียงแต่ลูกหนี้ที่ประสบกับพฤติกรรมทวงหนี้เช่นนี้สามารถร้องเรียนต่อคณะกรรมการกำกับการค้าที่มีชื่อว่า Federal Trade Commission และบริษัทรับจ้างทวงหนี้ที่กระทำการดังกล่าวก็จะถูกลงโทษโดยต้องเสียค่าปรับตามอัตราที่กฎหมายกำหนด แต่ก็ได้เป็นการแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง ลูกหนี้ส่วนใหญ่ก็ยังถูกคุกคามจากบริษัทรับจ้างทวงหนี้อยู่

ดังนั้น ลูกหนี้ในสหรัฐอเมริกามีจำนวนไม่น้อยจึงหาทางออกโดยการยื่นเรื่องต่อศาลเพื่อขอเป็นบุคคลล้มละลายตามกฎหมายล้มละลายโดยการที่บรรดาลูกหนี้ต้องตัดสินใจใช้วิธีการเช่นนี้ก็เพื่อจะหลีกเลี่ยงเจ้าหนี้ที่ใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในการทวงหนี้ และเป็นวิธีการตั้งต้นใหม่หรือเริ่มต้นชีวิตใหม่ โดยการปลดพันธะหรือลดหนี้ที่จ่ายไม่ไหวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

โดยกฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกามีหลักการสำคัญดังนี้

1. เจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายนี้กำหนดไว้อย่างชัดเจน คือ การให้โอกาสลูกหนี้ได้ตั้งต้นเริ่มชีวิตใหม่ โดยลดภาระหนี้สินที่จ่ายไม่ไหวโดยวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย
2. เพื่อเป็นการป้องกันเจ้าหนี้ไม่ให้ใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในการติดตามทวงหนี้

3. เพื่อเป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้จากการที่ลูกหนี้จะจำหน่ายโอนทรัพย์สินเพื่อหลีกเลี่ยงการชำระหนี้

4. เพื่อใช้กลไกทางศาลในการดำเนินการชำระหนี้สินอย่างยุติธรรมแก่เจ้าหนี้และลูกหนี้

5. เพื่อเป็นการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ต่อไป โดยมีกระบวนการเพื่อให้บรรลุหลักการของกฎหมายข้างต้นที่เรียกว่า “การหยุดพักอัตโนมัติ (Automatic Stay)” ซึ่งหมายถึง การติดตามทวงถามหนี้ การคิดดอกเบี้ย การยึดทรัพย์ ตลอดจนการขายทรัพย์สินของลูกหนี้แก่เจ้าหนี้ทุกรายต่อไปโดยใช้กลไกของศาลเป็นที่พึ่ง ซึ่งหากเจ้าหนี้หรือบริษัทรับจ้างทวงหนี้ยังไม่หยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก็จะเข้าข่ายมีความผิดในฐานะละเมิดอำนาจศาลได้

อย่างไรก็ดี วิธีการใช้กฎหมายล้มละลายดังกล่าวนี้ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรมได้อย่างตรงจุด และลูกหนี้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากวิธีการทวงหนี้ที่รุนแรงขึ้นจึงได้มีการฟ้องร้องบริษัทรับจ้างทวงหนี้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสำนักงานทนายความจำนวนมากขึ้น จึงเป็นที่มาของการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้โดยไม่เป็นธรรมเป็นกฎหมายเฉพาะออกมา เพื่อกำหนดข้อปฏิบัติและข้อห้ามของเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ในการติดตามทวงถามหนี้ ซึ่งหากละเมิดกฎหมายดังกล่าวนี้ก็จะมีความผิดและต้องชดเชยค่าเสียหายแก่ลูกหนี้ และเพื่อทำให้เกิดการจัดระเบียบบริษัททวงหนี้ให้เข้าสู่ระบบให้รัฐสามารถตรวจสอบได้ อันเป็นการยกระดับให้บริษัทเหล่านี้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

ต่อมารัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) ถูกประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 กันยายน 1978 โดยผ่านความเห็นชอบจากสภาองเกรสแห่งสหรัฐ โดยมีผลใช้บังคับหกเดือนนับแต่วันที่ประกาศคือ ในวันที่ 20 มีนาคม 1978 FDCPA¹³ เป็นรัฐบัญญัติระดับสหรัฐ นั่นคือมีผลใช้บังคับในทุกมลรัฐในสหรัฐอเมริกา

วัตถุประสงค์ของรัฐบาลว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) คือการปกป้องผู้บริโภคทั้งหลายจากผู้ทวงหนี้ที่ใช้ความรุนแรงคุกคามในการทวงหนี้ ดังปรากฏในความตอนหนึ่งว่า “มีพยานหลักฐานเป็นจำนวนมากที่ใช้ยืนยันได้ถึงการล่วงละเมิด, การหลอกลวง หรือความไม่เป็นธรรมในการทวงหนี้ของผู้ทวงหนี้ ซึ่งก่อให้เกิดผลคือถูกสั่งให้เป็นบุคคลล้มละลาย, ปัญหาในชีวิตสมรส, การตกงาน, และการรุกร้าความเป็นส่วนตัว” สภาองเกรสแห่งสหรัฐยังได้กล่าวอีกว่า นอกจากเพื่อหยุดยั้งการกระทำเช่นนั้นแล้ว วัตถุประสงค์อันสำคัญยิ่งอีกข้อหนึ่งของรัฐบาลนี้ คือ “เพื่อที่จะมั่นใจได้ว่า บรรดาผู้ทวงหนี้ซึ่งมิได้ปฏิบัติตามการทวงหนี้ด้วยความรุนแรงจะไม่เสียประโยชน์อันพึงมีพึงได้ไป”¹⁴

¹³ Fair Debt Collection Practices Act of 1977.

¹⁴ Section 802 Fair Debt Collection Practices Act of 1977.

รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) อยู่บนหลักการพื้นฐานที่ว่า “ปัจเจกชนทุกคนไม่ว่าจะมีหนี้สินหรือไม่ก็ตาม มีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติโดยชอบด้วยเหตุผล และด้วยพื้นฐานความเป็นมนุษย์”¹⁵ ดังนั้น สภาองค์กรจึงมองว่าลูกหนี้ทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติ และคุ้มครองเช่นนั้น แม้จะมีข้อโต้แย้งว่า บุคคลซึ่งเข้าสู่ความสัมพันธ์เช่นนั้นจะต้องใช้ความใคร่ครวญอย่างรอบคอบเสียก่อน และอาจจะใช้รัฐบัญญัตินี้ให้เป็นประโยชน์ของตัวเอง อย่างไรก็ตาม กองเกรสได้รับรองอย่างแข็งขันว่า “บรรดานักคิด นักปฏิบัติการทางกฎหมาย และแม้แต่บรรดาผู้ทวงหนี้เองนั้น ต่างก็มีความเห็นพ้องต้องกันว่า บุคคลที่จงใจจะไม่ชำระหนี้นั้นมีจำนวนน้อยเหลือเกิน” และดังนั้น “ผู้บริโภคจำนวนมากซึ่งนำเชื่อถือว่ายินดีที่จะชำระหนี้เงินของตน แต่ด้วยเพราะปัญหาไม่คาดฝันที่เกิดขึ้น เช่นว่า การตกงาน การเจ็บป่วยอย่างหนัก หรือปัญหาในชีวิตสมรส หรือการหย่าร้าง”¹⁶ ลูกหนี้ส่วนมากปฏิบัติการด้วยความสุจริต หากแต่เพราะเหตุการณ์ไม่คาดฝันที่เกิดขึ้นทำให้เกิดปัญหา

การให้ความเชื่อมั่นในการแข่งขันเสรีทางการค้า ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) ถูกแรงผลักดันนายหน้าผู้ทวงหนี้ผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นไปกว่าเจ้าหน้าที่จริงทั้งหลายเสียอีก ได้เข้ามาบทบาทมากยิ่งขึ้นในการปฏิบัติตามสัญญา เจ้าหน้าที่โดยมากแม้กระทั่งทุกวันนี้ นิยมที่จะใช้บริการจากบุคคลภายนอก เช่น นายหน้าให้เป็นผู้ทวงหนี้ให้แทนตน และความนิยมเช่นนี้ได้ทวีขึ้นเรื่อยๆ บรรดานายหน้ารับจ้างทวงหนี้ทั้งหลายเองก็มีประสบการณ์มากขึ้น ประกอบกับความสามารถของบุคคล และเทคโนโลยีที่พัฒนาการขึ้นตามลำดับ การใช้บริการทวงหนี้โดยบุคคลอื่นยิ่งได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น เพราะผู้ทวงหนี้ได้ปลดปล่อยเจ้าหน้าที่จากภาระทั้งปวง ทำให้เจ้าหน้าที่ทั้งหลายมีเวลามากขึ้นที่จะทำธุรกิจของตน และลดค่าใช้จ่ายทั้งปวงที่จะใช้เพื่อการทวงหนี้ นายหน้าทวงหนี้ผู้ใช้ความรุนแรง และวิธีการที่ไม่เป็นธรรมทั้งหลายนั้นประสบความสำเร็จมากกว่าผู้ทวงหนี้ที่ใช้วิธีการที่เป็นธรรม ดังนั้น ถ้าหากไม่มีวิธีการที่จะควบคุมบรรดาผู้ทวงหนี้ทั้งหลายแล้ว นายหน้าทวงหนี้ผู้ไม่มีจริยธรรมก็ยังคงใช้ความรุนแรงเช่นนี้เป็นจุดขายของตนต่อไป และการใช้ความรุนแรงก็ย่อมเพิ่มตามไปด้วย สภาองค์กรได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวนี้ จึงได้บัญญัติกฎหมายโดยเฉพาะขึ้นมาเพื่อรับมือกับปัญหาดังกล่าว

¹⁵ Baker V.G.C.Services Corp., 677 F.2d 775,777 (9th Cir. 1982).

¹⁶ S.Rep. No.382, 95th Cong., 1st Sess., p. 3 (1977), reprinted in 1977 U.S.C.C.A.N. 1697, at www.edcombs.com/cm/7ant%20new.pdf. (last visited 30 September 2009).

3.2 ขอบเขตการใช้บังคับของรัฐบาลยิวว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรม (“FDCPA”)

สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเป็นอันดับแรกของรัฐบาลยิวฉบับนี้ก็คือ ต้องเข้าใจถึงขอบเขตการใช้บังคับของรัฐบาลยิวว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) เสียก่อน รัฐบาลยิวฉบับนี้หาได้คุ้มครองการทวงหนี้ทุกกรณีไม่ หากแต่การจะได้รับการคุ้มครองภายใต้รัฐบาลยิวฉบับนี้นั้น ลูกหนี้จะต้องเป็นลูกหนี้ตามความหมายที่กฎหมายกำหนดไว้ และทั้งต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนในทุกเงื่อนไขที่กำหนด

ขอบเขตการใช้บังคับได้ถูกจำกัดความไว้โดยครบถ้วนดังต่อไปนี้

- 1) ลูกหนี้และหนี้ของเขา
- 2) เจ้าหนี้
- 3) ผู้ทวงหนี้

3.2.1 ลูกหนี้และหนี้ของเขา

รัฐบาลยิวว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) มีวัตถุประสงค์หลักที่จะปกป้องลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา และเป็นผู้บริโภค ดังนั้น รัฐบาลยิวจึงคุ้มครองเฉพาะแต่หนี้เงินของผู้บริโภคซึ่งเกิดขึ้นจากมูลหนี้ส่วนตัว มูลหนี้ที่เกิดจากครอบครัวหรือมูลหนี้ที่เป็นวัตถุประสงค์เพื่อกิจการในครอบครัวเท่านั้น¹⁷

ตามบทบัญญัติมาตรา 803(5) แห่งรัฐบาลยิว FDCPA หนี้เงินซึ่งพึงได้รับความคุ้มครองจะต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. หนี้เงินนั้นจะต้องเป็นหนี้ของผู้บริโภคซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา

ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 803(5) แห่งรัฐบาลยิว FDCPA คำว่า “ผู้บริโภค” หมายถึงบุคคลธรรมดาซึ่งมีความสุกพัน หรือน่าเชื่อว่าจะมีความสุกพันว่าจะต้องชำระหนี้เงินใดๆ เท่านั้น โดยไม่รวมถึงนิติบุคคลเช่นบริษัท หรือผู้ทรงสิทธิอื่นใดที่กำเนิดขึ้นภายใต้กฎหมาย

รัฐบาลยิวว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) ได้ให้ความหมายของคำว่า “หนี้เงิน” ไว้ว่า ผู้บริโภคผู้มีความสุกพันหรือน่าเชื่อว่าจะสุกพันที่จะต้องชำระหนี้เงินซึ่งเกิดจากวัตถุประสงค์ซึ่งมิใช่ทางการค้า เงินกู้เพื่อธุรกิจ หรือเงินกู้เพื่อการเกษตรกรรมเป็น “หนี้เงิน” แต่มิได้รับความคุ้มครองภายใต้ FDCPA ยิ่งไปกว่านั้น FDCPA ยังได้จำกัดวัตถุประสงค์

¹⁷ Section 803 (5) Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

แห่งมูลหนี้ นั้นไว้ด้วยว่า จะต้องใช้ไปเพื่อการอันเป็นส่วนตัว การภายในครอบครัว หรือกิจการในครัวเรือนเท่านั้น

2. เป็นหนี้เงินที่มีอยู่จริง หรือน่าเชื่อว่ามีอยู่จริง ซึ่งการปฏิบัติการเพื่อชำระหนี้ นั้นจะต้องกระทำลงเป็นการจ่ายด้วยตัวเงิน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวคือ

1) เป็นหนี้เงินซึ่งมีอยู่จริง หรือน่าเชื่อว่ามีอยู่จริง

หนี้เงินนั้นมิได้หมายความว่า จะต้องเป็นหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมเท่านั้น หากแต่รวมไปถึงหนี้ทั้งหมดซึ่งเกี่ยวข้องกับเงิน ทรัพย์สิน ประกันภัย หรือบริการ¹⁸ FDCPA ได้นิยามความหมายของคำว่า “หนี้เงิน” ไว้อย่างกว้าง เพราะมีหนี้หลายประเภท เช่นเดียวกับลูกหนี้มีหลายประเภท¹⁹

“หนี้เงินซึ่งน่าเชื่อว่ามีอยู่จริง” ของผู้บริโภคนั้น หมายรวมถึงผู้บริโภคนั้นเคราะห์ร้ายถูกเข้าใจผิดว่าเป็นลูกหนี้²⁰ หรือผู้ที่โดยนิตินัยแล้ว มิได้เป็นลูกหนี้ เช่นคู่สมรส ยิ่งไปกว่านี้ ยังมีคำพิพากษาของศาลหลายฉบับที่ได้พิพากษาว่า “หนี้เงินซึ่งอาจมีอยู่จริง”²¹ นั้น อาจหมายถึงหนี้เงินที่ไม่สมบูรณ์ หนี้เงินที่เป็นโมฆะหรือหนี้เงินที่ไม่มีอยู่จริงก็ได้²²

2) ต้องเป็นหนี้เงิน

ในการพิจารณาหนี้เงินจะได้รับความคุ้มครองโดย FDCPA หรือไม่ ศาลจะคำนึงถึงหน้าที่ในการปฏิบัติการชำระหนี้ของลูกหนี้ด้วย ถ้าหากการปฏิบัติการชำระหนี้ นั้นจะต้องกระทำลงโดยการจ่ายเป็นตัวเงิน²³

¹⁸ Section 803 (3) Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

¹⁹ FTC Official Staff Commentary on the Fair Debt Collection Practices Act, Statement of General Policy or Interpretation Staff Commentary on the Fair Debt Collection Practices Act, At <http://www.ftc.gov/os/statutes/fdcpa/commentary.html>. (last visited 3 October 2009).

²⁰ S. Rep. No. 382 at 3.

²¹ Bloom v.I.C. System, Inc., 972 F.2d 1067 (9th Cir. 1992).

²² Munk v. Federal Land Bank, 791 F.2d 130 (10th Cir. 1986).

²³ Brown v. Budget Rent –A - Car Systems, Inc., 119 F.3d 922(11th Cir. 1997).

3. หนี้เงินดังกล่าวจะต้องมีวัตถุประสงค์แห่งมูลหนี้เพื่อประโยชน์สำหรับส่วนบุคคลหรือครอบครัวหรือกิจการในครัวเรือน

รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) จำกัดวัตถุประสงค์แห่งหนี้ของลูกหนี้ไว้ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อการส่วนบุคคล
2. วัตถุประสงค์เพื่อครอบครัว
3. วัตถุประสงค์เพื่อกิจการในครัวเรือน

ถ้าหากวัตถุประสงค์ของลูกหนี้เป็นอย่างหนึ่งใน 3 ประการข้างต้น หนี้เงินเช่นนั้นย่อมได้รับความคุ้มครองภายใต้รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) หนี้เงินซึ่งเกิดขึ้นนอกจากการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบธุรกรรมในการซื้อขายสินค้า และวัตถุประสงค์ 3 ประการดังกล่าวข้างต้น ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองภายใต้ FDCPA²⁴

หนี้เงินของผู้บริโภคจะต้องเกิดขึ้นจากการชำระหนี้ของผู้บริโภค เช่น การชำระค่าสินค้าปลีกเป็นงวด ชำระค่าบัตรเครดิต หรือค่าเงินกู้ยืมเล็กน้อย²⁵ อย่างไรก็ตาม การแบ่งแยกหนี้เงินของผู้บริโภคนั้น ไม่มีความเกี่ยวข้องกับจำนวนหนี้ หนี้เงินนั้นอาจเป็นได้ทั้งจำนวนเล็กน้อยหรือมากอย่างยิ่งก็ได้ ในคดีที่เกิดขึ้นจริง ลูกหนี้ซึ่งเป็นหนี้บัตรเครดิตจำนวน 300,000 เหรียญ ซึ่งเกิดจากการใช้บัตรเครดิตมากกว่า 40 ใบ ศาลก็ยังคงวินิจฉัยว่า หนี้เงินดังกล่าวเป็นหนี้ผู้บริโภค แม้ว่าจำนวนเงินดังกล่าวจะมากก็ตาม²⁶

3.2.2 นิยามคำว่าเจ้าหนี้

“เจ้าหนี้” มีความว่า บุคคลใดๆ ซึ่งเสนอหรือขยายการให้สินเชื่อซึ่งก่อให้เกิดหนี้เงินขึ้น หรือผู้ทรงสิทธิเหนือหนึ่งนั้นนั้น อย่างไรก็ตาม คำนิยามดังกล่าวไม่รวมถึงบุคคลซึ่งได้รับการโอนหนี้เงินซึ่งผิดนัด เพื่อวัตถุประสงค์จะทวงหนี้ให้ผู้อื่นแต่เพียงประการเดียว²⁷ คำว่า “บุคคลใดๆ” ย่อมหมายรวมถึงนิติบุคคลด้วย เช่น บริษัท หรือห้างหุ้นส่วน

ตามนิยามของรัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) บุคคลเหล่านี้ถือเป็น “เจ้าหนี้”

²⁴ Garza v. Bancorp Group, Inc., 955 F. Supp. 68 (S.D. Tex. 1996).

²⁵ Robert J. Hobbs, National Consumer Law Center, Fair Debt Collection, (UKbooks: Natl Consumer Law Center, 2011), p. 102.

²⁶ Ballard v. Equifax Check Services., 158 F. Supp. 2d 1163 (E.D. Cal. 2001).

²⁷ Section 803 (4) Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

1. บุคคลใดๆ ผู้ซึ่งขายการให้สินเชื่อซึ่งทำให้เกิดหนี้เงิน
 2. บุคคลใดๆ ซึ่งกลายมาเป็นผู้ค้าประกันในมูลหนี้อันเกิดจากการดำเนินธุรกิจ
 ทั่วไป

3. บุคคลผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้ทวงหนี้เงินนั้น ซึ่งเป็นหนี้เงินที่ได้รับความ
 ค้ำประกันภายใต้รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) ถ้าหากว่าการรับ
 มอบอำนาจนั้นได้กระทำก่อนลูกหนี้ผิดนัด²⁸

4. บุคคลผู้ซึ่งรับโอนหนี้เงินนั้นมา ซึ่งเป็นหนี้เงินที่ได้รับความค้ำประกันภายใต้
 FDCPA ถ้าหากว่าการโอนนั้นได้กระทำก่อนลูกหนี้ผิดนัด ผู้รับโอนถือเป็นเจ้าหนี้มิใช่ “ผู้ทวงหนี้”
 เพราะผู้รับโอนอยู่ในฐานะเช่นเดียวกับเจ้าหนี้²⁹

โดยทั่วไปเจ้าหนี้เหล่านี้ย่อมมิใช่ “ผู้ทวงหนี้” ตามนิยามและไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับ
 แห่งรัฐบัญญัตินี้ ถ้าหากว่าเจ้าหนี้ทวงเงินในนามของตนเอง

อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นบางประการซึ่งเจ้าหนี้จะถูกถือว่าเป็นผู้ทวงหนี้และต้องตก
 อยู่ภายใต้บังคับแห่งรัฐบัญญัตินี้³⁰ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. บุคคลซึ่งรับมอบอำนาจให้ทวงหนี้เงินนั้น ซึ่งหนี้เงินดังกล่าวผิดนัดแล้ว
2. เจ้าหนี้ผู้ซึ่งใช้ชื่อของบุคคลอื่นมิใช่ของตนเองรวมถึงนามแฝงต่างๆ ในการทวง
 หนี้เงินของตน ถือว่าเป็นบุคคลภายนอกซึ่งทวงหนี้หรือพยายามจะทวงหนี้
3. หมายความซึ่งเป็นลูกจ้างของสำนักงานที่ได้รับมอบหมายให้ทวงหนี้ เพราะ
 หมายความดังกล่าวถูกจ้างโดยผู้อื่นที่มิใช่เจ้าหนี้หรือเป็นแยกต่างหากจากเจ้าหนี้
4. เจ้าหนี้ซึ่งทวงหนี้เงินเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้รายอื่น อย่างไรก็ตาม บุคคล
 เช่นนั้นจะเป็นผู้ทวงหนี้ เฉพาะวัตถุประสงค์ที่ทวงหนี้เพื่อเจ้าหนี้ท่านนั้น ไม่รวมถึงเมื่อทวงหนี้เงิน
 ของตนเอง
5. แผนกหรือบริษัทในเครือของเจ้าหนี้ที่รับหน้าที่ทวงหนี้เงินนั้นถ้าหากไม่มีความ
 ชัดเจนเพียงพอว่าตัวเป็นเจ้าหนี้เอง จะถือว่า ทวงหนี้แทนเจ้าหนี้ จึงถือเป็นผู้ทวงหนี้ แต่ถ้าหากมีความ
 ชัดเจนเพียงพอเช่นจัดตั้งเป็นแผนกและใช้ชื่อแผนกว่า “แผนกทวงหนี้ของ (ชื่อเจ้าหนี้)”

²⁸ Wading v. Credit Acceptance, 76 F.3d 103 (6th Cir.1996).

²⁹ Weiss v. Weinberger, 2005 WL 1432190, 2005 U.S. Dist. LEXIS 11876.

³⁰ Federal Trade Commission, Statements of General Policy or Interpretation Staff
 Commentary on the Fair Debt Collection Practices Act, At [http://www.ftc.gov/os/statutes/fdcpa/
 commentary.htm#N_10](http://www.ftc.gov/os/statutes/fdcpa/commentary.htm#N_10), (last visited 3 July 2009).

3.2.3 นิยามของผู้ทวงหนี้

รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) จำกัดการกระทำบางประการของผู้ทวงหนี้ ดังนั้น ผู้ทวงหนี้ซึ่งจะถูกบังคับตามรัฐบัญญัตินี้ จะต้องเป็น “ผู้ทวงหนี้” ตามความหมายซึ่งกฎหมายนิยามไว้

บุคคลดังต่อไปนี้จัดว่าเป็นผู้ทวงหนี้

1. บุคคลใดๆ ซึ่งใช้เครื่องมือหรือจดหมายเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะทวงหนี้เงิน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์หลักของธุรกิจดังกล่าวด้วย ถ้าหากธุรกิจหลักคือการทวงหนี้เงิน บ่อมถือว่าเป็นผู้ทวงหนี้ เช่น นายหน้ารับทวงหนี้ ลูกจ้างของนายหน้าเช่นนั้น ฝ่ายทวงหนี้ตามกฎหมายหรือที่ปรึกษาสินเชื่อ ในทางกลับกัน ถ้าหากการทวงหนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของธุรกิจ บ่อมไม่ถือเป็นผู้ทวงหนี้ เช่น แผนกทวงหนี้ของธนาคาร ซึ่งรวมถึงกรณีต่างๆ³¹ ดังต่อไปนี้

1) ลูกจ้างของธุรกิจรับทวงหนี้ รวมถึงบริษัทหุ้นส่วน หรือผู้ทรงสิทธิอื่นๆ ซึ่งมีธุรกิจหลักที่จะทวงหนี้เงินเพื่อผู้อื่น

2) บริษัทซึ่งรับทวงหนี้ในนามของคนเพื่อประโยชน์ของเจ้าหน้าที่โดยวิธีนำเทคนิคและเครื่องมือต่างๆ เช่น บันทึกเสียงล่วงหน้าและใช้บันทึกนั้นติดต่อผู้บริโภคนและบันทึกเสียงตอบรับของผู้บริโภคหรือใช้คอมพิวเตอร์ generated mailing

3) คู่สัญญาซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งทวงหนี้จากผู้บริโภคซึ่งอาศัยอยู่นอกสหรัฐอเมริกา เพราะใช้จดหมายในการทวงหนี้ที่อยู่ของลูกหนี้ต้องชัดเจนแน่นอน

2. บุคคลใดๆ ซึ่งโดยปกติเป็นผู้ทวงหนี้ หรือพยายามจะทวงหนี้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อหนี้ของบุคคลอื่น หรือคาดหมายว่าเป็นของบุคคลอื่น รวมถึงบริษัทซึ่งโดยทั่วไปทวงหนี้ค่าเช่าในนามผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงหรือนิติบุคคลอาคารชุดทวงค่าส่วนกลาง เพราะถือว่าทวงหนี้เพื่อบุคคลอื่น

3. ผู้ใดก็ตามที่ใช้เครื่องมือในการประกอบการค้าระหว่างรัฐหรือจดหมายในธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการเข้าดำเนินการกับหลักทรัพย์ประกัน เช่นบริษัทยึดทรัพย์ โดยทั่วไปมีธุรกิจอยู่หลายประเภทที่มีวัตถุประสงค์หลักในการเข้าดำเนินการกับหลักทรัพย์ประกัน เช่นธุรกิจยึดสังหาริมทรัพย์ หรือธุรกิจยึดอสังหาริมทรัพย์³² แต่คำพิพากษาของศาลหลายฉบับได้ให้คำจำกัดความในการแปลความหมายคำว่า

³¹ Robert J. Hobbs, National Consumer Law Center, Fair Debt Collection, (UKbooks: Natl Consumer Law Center, 2011), p. 72.

³² *Hulse v. Ocwen Fed. Bank, F.S.B.*, 195 F. Supp.2d 1188 (D. Or. 2002).

“เข้าดำเนินการกับหลักทรัพย์ประกัน” ให้หมายถึงแค่ธุรกิจยึดสังหาริมทรัพย์ แต่ไม่ได้หมายรวมถึงธุรกิจยึดสังหาริมทรัพย์ เพราะการเข้าดำเนินการกับทรัพย์สินจำนองมิได้ถือว่าเป็นการทวงหนี้ แต่อย่างไรก็ดีธุรกิจยึดสังหาริมทรัพย์ทุกประเภทมิได้ถือว่าอยู่ใน FDCPA บริษัทยึดสังหาริมทรัพย์จะถือว่าอยู่ในบทบัญญัตินี้ก็ตามเมื่อ³³

บริษัทนั้นได้ติดตามทวงหนี้ด้วยการยึดเอาหรือข่มขู่ที่จะใช้การดำเนินการที่มีใช้กระบวนการทางศาล (ทางกฎหมาย) เพื่อก่อให้เกิดการริบทรัพย์หรือการยึดเอาซึ่งทรัพย์สิน

4. เจ้าหนี้ผู้ใช้อื่นนอกจากชื่อของตนรวมถึงชื่อปลอม ซึ่งอาจทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นบุคคลภายนอกแต่เข้ามาทวงหนี้

5. ถ้าหากเจ้าหนี้มอบหมายให้บุคคลภายในของตนเป็นผู้ทวงหนี้ แต่ผู้รับมอบหมายนั้นได้ไปอ้างทนายความให้มาทวงหนี้อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งทนายความผู้นั้นเป็นอิสระ หรือแตกต่างหากจากหนี้ เช่น บริษัทเอบีซี ส่งจดหมายทวงหนี้ในนามของ “จอห์น โจนส์ ทนายความ”

6. ถ้าหากเจ้าหนี้มีแผนก หรือบริษัทในเครือทำหน้าที่ทวงหนี้ แต่แผนกหรือบริษัทเหล่านั้นไม่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะแสดงว่าเป็นเจ้าหนี้

7. เจ้าหนี้ผู้ทวงหนี้เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้รายอื่น

8. บุคคลใด ๆ ซึ่งได้รับมอบอำนาจมาเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะทวงหนี้ โดยเฉพาะ เช่น ผู้ซื้อหนี้สินค้ายคุณภาพ หรือผู้รับโอนหนี้ ซึ่งเป็นปกติธรรมดาของธนาคาร หรือบริษัทบัตรเครดิต หรือเจ้าหนี้อื่น ๆ ที่จะขายหนี้ของตนให้แก่ผู้อื่นซึ่งมีความเชื่อว่าหนี้จะทวงหนี้โดยเฉพาะ โดยมีคำพิพากษาหลายฉบับได้วางหลักว่าไม่ว่าด้วยเหตุใด ผู้รับโอนหนี้เช่นนี้ถือเป็น “ผู้ทวงหนี้”³⁴ ภายใต้บังคับแห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรม (“FDCPA”) และศาลยังได้รวมความไปถึงผู้รับมอบอำนาจด้วย ถ้าหากว่าการมอบอำนาจมีวัตถุประสงค์เพื่อจะให้ผู้รับมอบอำนาจเป็นผู้ทวงหนี้แต่เพียงอย่างเดียว³⁵ โดยนัยคำพิพากษา ข้อสำคัญที่จะพิจารณาว่า ผู้ซื้อหนี้สินค้ายคุณภาพ หรือผู้รับมอบอำนาจเป็นผู้ทวงหนี้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าก่อนการโอน หรือการมอบอำนาจ นั้นนั้นได้ถึงกำหนดชำระแล้วหรือยัง

9. ทนายความผู้ซึ่งโดยปกติแล้วทำหน้าที่ทวงหนี้เงิน ในอดีตนั้น ทนายความได้รับการยกเว้นไม่ได้อยู่ภายใต้ नियามของคำว่าผู้ทวงหนี้ แต่ในปี 1986 สภาองค์กรได้เพิกถอนข้อยกเว้นดังกล่าวของทนายความออกเสีย เพราะสภาองค์กรต้องการที่จะหยุดยั้งทนายความซึ่งใช้เทคนิคในการทวงหนี้ที่ใช้ความรุนแรง หรือรบกวน ปัจจุบันนี้รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรม (“FDCPA”) ได้ใช้บังคับกับทนายความซึ่งซึ่งปฏิบัติตามธรรมดา และใช้กับทนายความส่วนน้อยซึ่งรับแต่คดี

³³ Section 808 (6) Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

³⁴ Schlosser v. Fairbanks Capital Corp., 323 F.3d 534 (7th Cir. 2003).

³⁵ Games v. Cavazos, 737 F. Supp. 1368, 1384 (D. Del. 1990).

ทวงหนี้ด้วย³⁶ ในการพิจารณาว่า นักกฎหมาย หรือบริษัทกฎหมายนั้นเป็นผู้ทวงหนี้หรือไม่ จำต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไปตามองค์ประกอบดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่สำคัญที่จะใช้ในการพิจารณาว่า หน่วยงานเหล่านี้เป็นผู้ทวงหนี้หรือไม่ มีดังนี้

- 1) ปริมาณงานคดีที่ทวงหนี้
- 2) จำนวนการติดต่อสื่อสารในการทวงหนี้ และรวมถึงปริมาณคดีที่ได้ฟ้องร้องว่าเป็นคดีทวงหนี้หรือไม่ ซึ่งเกินกว่าของนักกฎหมายอื่น
- 3) ความถี่ของการติดต่อสื่อสารในการทวงหนี้ และ/หรือ การดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็นที่ทราบโดยทั่วไปหรือไม่
- 4) ได้รับมอบอำนาจมาเพื่อวัตถุประสงค์ในการทวงหนี้โดยเฉพาะหรือไม่
- 5) มีระบบ และคู่สัญญาซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นกิจกรรมในการทวงหนี้หรือไม่
- 6) ได้มีการกระทำต่าง ๆ ซึ่งต่อเนื่อง และผูกขาดไปถึงการที่นักกฎหมาย หรือบริษัทกฎหมายเหล่านั้นจะกระทำต่อเนื่องไปเพื่อทวงหนี้³⁷

บุคคลต่อไปนี้ได้รับการยกเว้นไม่อยู่ภายใต้นิยามของคำว่า ผู้ทวงหนี้

(1) บุคคลใด ๆ ซึ่งทวงหนี้เพียงครั้งเดียว เพราะนิยามรวมถึงเฉพาะแต่ผู้ที่ทวงหนี้ “เป็นปกติ”

(2) ผู้อนุมัติบัตรเครดิต ซึ่งทวงหนี้จากบัญชีของผู้ถือบัตรเครดิต ซึ่งบัญชีนั้นใช้เพื่อซื้อขาย หรือเช่าซื้อสินค้าต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะผู้อนุมัตินั้นทวงหนี้ของตน มิใช่ “เป็นหนี้ของ หรือเนื่องในหนี้ของบุคคลอื่น”

(3) หน่วยงานผู้ซึ่งปฏิบัติในข้อจำกัดของกฎหมาย เช่นอื่น หรือฟ้องคดีเพื่อที่จะขอให้ศาลลดหนี้เงินลง

(4) พนักงาน และลูกจ้างของเจ้าหนี้ ที่ได้ทวงหนี้ในนามของเจ้าหนี้
ข้อยกเว้นนี้รวมถึง อันดับแรก ลูกจ้างของตัวแทนทวงหนี้ ซึ่งทำงานแทนเจ้าหนี้ (ตัวการ) ที่สำนักงานของเจ้าหนี้ ภายใต้การบังคับบัญชาของเจ้าหนี้ เพราะโดยแท้จริงแล้วพนักงาน หรือลูกจ้างของตัวแทนเหล่านั้น มีฐานะเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของเจ้าหนี้เอง อันดับที่สอง หน่วยงานซึ่งรับเงินเดือนจากเจ้าหนี้ หรือลูกจ้างซึ่งทวงหนี้ในนามของเจ้าหนี้

(5) บริษัทในเครือของเจ้าหนี้

(6) ข้าราชการ หรือลูกจ้างของสหรัฐอเมริกา หรือมลรัฐใด ๆ

³⁶ Piper v. Portnoff Law Assocs., 396 F. 3d 227 (3d Cir. 2005).

³⁷ Goldstein v. Hutton, Ingram, Yuzek, Gainen, Carroll & Bartolotti, 374 F.3d 56, 62-63 (2d Cir. 2004).

- (7) ผู้รับใช้ตามกระบวนการ
- (8) ที่ปรึกษาด้านหนี้ที่ไม่หวังผลกำไร
- (9) ผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินของเจ้าหนี้ เช่น ผู้รับ หรือทรัสต์ของเจ้าหนี้ หรือบุคคลธรรมดาซึ่งทำการแทนเจ้าหนี้คนใดคนหนึ่ง
- (10) บุคคลใด ๆ ซึ่งทวงหนี้เงิน ซึ่งหนี้เงินนั้นยังไม่ถึงกำหนดชำระเมื่อขณะที่ได้รับหนี้เงินนั้นมา

3.3 เงื่อนไขในการปฏิบัติการทวงหนี้ภายใต้บังคับรัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”)

3.3.1 เงื่อนไขในการปฏิบัติในการติดต่อกับลูกหนี้

1. การติดต่อกับลูกหนี้ในการทวงหนี้

ในการติดต่อกับลูกหนี้นั้น ถ้าหากผู้ทวงหนี้มิได้รับความยินยอมจากลูกหนี้ก่อน หรือได้รับอนุญาตจากศาล ผู้ทวงหนี้จะต้องติดต่อกับลูกหนี้ในเวลาและสถานที่ดังที่เงื่อนไขของรัฐบัญญัตินี้ได้กำหนดไว้ดังนี้

1) เวลาที่จะติดต่อ

ผู้ทวงหนี้จะต้องไม่ติดต่อกับลูกหนี้ในการที่จะทวงหนี้ นอกจากเวลาธรรมดา รวมไปถึงเวลาที่ทราบ หรือควรทราบได้ว่า เป็นเวลาที่ไม่สะดวก ถ้าหากผู้ทวงหนี้ไม่ทราบว่าเวลาที่สะดวกคือเวลาใด กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เวลาเช่นนั้นอยู่ในช่วง 8.00 – 21.00 นาฬิกาตามเวลาที่ท้องถิ่นของลูกหนี้³⁸

2) สถานที่ที่จะติดต่อ

กฎหมายมิได้ห้ามโดยเด็ดขาด มิให้ผู้ทวงหนี้ติดต่อกับลูกหนี้ในที่ทำงาน กฎหมายเพียงแต่ห้ามมิให้ผู้ทวงหนี้ติดต่อกับลูกหนี้ที่ทำงานในกรณีที่ผู้ทวงหนี้ทราบหรือควรทราบได้ว่า นายจ้างของลูกหนี้ไม่ให้ความยินยอมเท่านั้น³⁹

3) การติดต่อกับลูกหนี้ผ่านทนายความของลูกหนี้

ถ้าหากผู้ทวงหนี้ทราบว่าลูกหนี้ได้แต่งตั้งทนายความเพื่อรับผิดชอบเรื่องหนี้เงินดังกล่าว แล้วผู้ทวงหนี้ทราบชื่อและที่อยู่ทนายความคนนั้น ผู้ทวงหนี้จะต้องติดต่อกับ

³⁸ Section 805(a)(1) Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

³⁹ Section 805(a)(3) Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

ทนายความของลูกหนี้เท่านั้น ห้ามมิให้ติดต่อกับลูกหนี้ เว้นแต่ ในกรณีที่ทนายความผู้นั้นไม่ติดต่อกลับภายในระยะเวลาอันสมควร หรือทนายความให้ความยินยอมให้ผู้ทวงหนี้ติดต่อกับลูกหนี้ได้โดยตรง⁴⁰

2. การแจ้งเตือนเบื้องต้นก่อนติดต่อกับลูกหนี้

FDCPA กำหนดเงื่อนไขเบื้องต้นไว้ก่อนที่ผู้ทวงหนี้จะติดต่อกับลูกหนี้ ผู้ทวงหนี้ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว โดยผู้ทวงหนี้ต้องเปิดเผยตนเอง และแจ้งให้ลูกหนี้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับหนี้เงินนั้น

ข้อมูลอันจำเป็นที่ผู้ทวงหนี้ต้องแจ้งให้ลูกหนี้ทราบ ได้แก่ข้อมูลดังต่อไปนี้

1) เปิดเผยความประสงค์ว่าเป็นผู้ทวงหนี้และมีความประสงค์จะทวงหนี้เงิน เปิดเผยความประสงค์เพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่ได้รับจะนำไปใช้ในวัตถุประสงค์เพื่อการทวงหนี้เท่านั้น เปิดเผยความประสงค์ว่าจะเปิดเผยรายละเอียดต่างๆ ในการติดต่อครั้งต่อไป

2) ผู้ทวงหนี้มีสิทธิที่จะเลือกว่าจะติดต่อกับลูกหนี้ในเบื้องต้นโดยวิธีใดอาจทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือวาจาก็ได้ วิธีการติดต่อที่จะแจ้งเตือนข้อมูลต่างๆ ขึ้นอยู่กับวิธีการที่ผู้ทวงหนี้เลือก

(1) การติดต่อเป็นลายลักษณ์อักษร

ถ้าหากว่าผู้ทวงหนี้เลือกที่จะติดต่อในเบื้องต้นเป็นลายลักษณ์อักษร ข้อมูลต่างๆ ซึ่งแสดงในหนังสือบอกกล่าวทวงถามนั้น จะต้องมีลักษณะเตือนอย่าง” Mini-Miranda”⁴¹

(2) การติดต่อเป็นวาจา

ถ้าหากว่าผู้ทวงหนี้เลือกที่จะติดต่อในเบื้องต้นเป็นวาจาข้อมูลต่างๆ ซึ่งแสดงด้วยวาจานั้น จะต้องมีลักษณะเตือนอย่าง” Mini-Miranda”

อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นว่า เงื่อนไขของการเตือนดังกล่าวไม่จำต้องกระทำลง ถ้าหากว่าเอกสารซึ่งส่งโดยผู้ทวงหนี้เป็นเอกสารทางกฎหมาย เช่น หลักฐานแสดงการกู้ยืมเงิน

⁴⁰ Section 805(a)(2) Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

⁴¹ Windy A. Hillman, Overview of The Fair Debt Collection Practices Act, At http://www.birminghambar.org/data/_/HillmanArticle/fdcpagseminar.pdf. (last visited 9 October 2009).

3. คำบอกกล่าวทวงถามอันสมบูรณ์

คำบอกกล่าวทวงถามอันสมบูรณ์นั้น จะต้องมียกยัดซึ่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 809 ผู้ทวงหนี้มีหน้าที่ต้องส่งคำบอกกล่าวซึ่งมีรายละเอียดของหนี้เงิน รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่ลูกหนี้พึงมีด้วย

คำบอกกล่าวทวงถามอันสมบูรณ์ จะต้องส่งให้ลูกหนี้ในทางใดทางหนึ่ง ดังต่อไปนี้ คือ หนึ่ง ส่งข้อมูลซึ่งยังมิได้เปิดเผยทั้งหมดนั้นไปพร้อมกับการติดต่อเบื้องต้น สอง แจ้งเตือนให้ลูกหนี้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน 5 วัน นับแต่วันที่ได้ติดต่อเบื้องต้น

คำบอกกล่าวทวงถามอันสมบูรณ์ต้องประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) จำนวนแห่งหนี้เงิน
- 2) ชื่อเจ้าหนี้คนปัจจุบันหรือเจ้าหนี้เดิม ถ้าหากมีการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้และเจ้าหนี้เดิมกับเจ้าหนี้คนปัจจุบัน มีชื่อและที่อยู่ที่แตกต่างกัน ลูกหนี้มีสิทธิโดยชอบที่จะเรียกร้องให้ผู้ทวงหนี้เปิดเผยชื่อและที่อยู่ของเจ้าหนี้เดิม โดยทำเป็นหนังสือร้องขอภายใน 30 วัน

3) แสดงความประสงค์ที่จะแจ้งให้ลูกหนี้ทราบถึงสิทธิของตน ในอันจะได้แจ้งความถูกต้องสมบูรณ์แห่งหนี้เงิน การแสดงออกนั้นต้องมีรายละเอียดดังนี้

(1) ถ้าหากลูกหนี้มิได้โต้แย้งความสมบูรณ์แห่งหนี้เงินนั้น ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าวทวงถาม ถือว่าหนี้เงินนั้นเป็นอันสมบูรณ์

(2) ถ้าหากลูกหนี้ได้โต้แย้งความสมบูรณ์แห่งหนี้เงิน โดยทำเป็นหนังสือภายใน 30 วัน ผู้ทวงหนี้จะแสดงให้ปรากฏถึงความสมบูรณ์แห่งหนี้เงินนั้น หรือผู้ทวงหนี้จะจัดส่งสำเนาคำพิพากษา หรือสำเนาเอกสารต่างๆ ไปให้ลูกหนี้

(3) แม้ว่าลูกหนี้ไม่สามารถโต้แย้งความสมบูรณ์ของหนี้เงินนั้นได้ และหนี้เงินนั้น ถือเป็นอันสมบูรณ์ก็ตาม แต่หากกระทบกระทั่งถึงความรับผิดชอบในมูลหนี้เงินดังกล่าวของลูกหนี้ไม่

เมื่อผู้ทวงหนี้ได้รับหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรจากลูกหนี้โต้แย้งหนี้เงิน หรือหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรขอให้แสดงถึงชื่อและที่อยู่ของเจ้าหนี้เดิม ผู้ทวงหนี้จะต้องหยุดกระทำการทั้งปวง เพื่อทวงหนี้ไว้ชั่วคราวจนกว่าผู้ทวงหนี้จะได้รับการยืนยันว่า หนี้เงินนั้นสมบูรณ์ หรือสำเนาคำพิพากษา หรือสำเนาเอกสารต่างๆ หรือชื่อและที่อยู่เจ้าหนี้เดิม ได้ถูกจัดส่งไปถึงยังลูกหนี้

4. การสิ้นสุดการทวงหนี้

ตามบทบัญญัติมาตรา 805 (4) ลูกหนี้มีสิทธิโดยเด็ดขาดที่จะห้ามมิให้ผู้ทวงหนี้ ทวงหนี้อีกต่อไป การใช้สิทธิเช่นนี้ลูกหนี้จะต้องทำคำบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรไปถึงผู้

ทวงหนี้ว่า ขอปฎิเสธไม่ชำระหนี้เงิน หรือให้ผู้ทวงหนี้หยุดการติดต่อในอนาคต คำบอกกล่าวของลูกหนี้จะมีผลนับแต่เมื่อส่งไปถึงผู้ทวงหนี้และผู้ทวงหนี้จะต้องไม่ติดต่อกับลูกหนี้อีกในเหตุนั้น อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นบางประการให้ผู้ทวงหนี้สามารถติดต่อกับลูกหนี้ได้ดังกรณีต่อไปนี้

- 1) เพื่อแจ้งให้ลูกหนี้ทราบว่า ผู้ทวงหนี้จะหยุดการทวงหนี้ตามความประสงค์ของลูกหนี้
- 2) เพื่อแจ้งให้ลูกหนี้ทราบว่า ผู้ทวงหนี้หรือเจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อการเยียวยาในความเสียหายตามธรรมดา
- 3) เพื่อแจ้งให้ลูกหนี้ทราบว่า ผู้ทวงหนี้หรือเจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อการเยียวยาในความเสียหาย

3.3.2 เงื่อนไขการปฏิบัติในการติดต่อกับบุคคลภายนอก

1. การค้นหาที่อยู่ของลูกหนี้

เพื่อให้ได้มาซึ่งที่อยู่ของลูกหนี้นั้น ผู้ทวงหนี้จะต้องแนะนำตนให้บุคคลภายนอกทราบ แต่ต้องไม่เปิดเผยถึงหนี้เงิน ผู้ทวงหนี้จะติดต่อกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ลูกหนี้ได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น เว้นแต่ว่ามีเหตุผลที่จะเชื่อได้ว่าบุคคลผู้นั้นรู้ที่อยู่อันถูกต้องแน่นอนของลูกหนี้ ถ้าหากผู้ทวงหนี้ทราบว่า ลูกหนี้ได้แต่งตั้งทนายความเพื่อการอันเกี่ยวข้องกับหนี้เงินนั้นแล้ว และผู้ทวงหนี้ทราบชื่อและที่อยู่ของทนายความคนดังกล่าว ผู้ทวงหนี้ต้องติดต่อกับทนายความโดยตรงเท่านั้น ห้ามติดต่อกับบุคคลอื่น เว้นแต่ว่า ผู้ทวงหนี้ไม่สามารถติดต่อทนายความผู้นั้นได้ หรือได้รับความยินยอมจากลูกหนี้ หรือได้รับอนุญาตจากศาล⁴²

การติดต่อกับบุคคลภายนอก FDCPA ห้ามมิให้ผู้ทวงหนี้ติดต่อกับบุคคลอื่นนอกจากลูกหนี้ ทนายความของลูกหนี้ หรือตัวแทนผู้บริโภค นอกจากข้อยกเว้นดังต่อไปนี้

- 1) ติดต่อเพื่อทราบข้อมูลและที่อยู่ของลูกหนี้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 804 ได้รับความยินยอมจากลูกหนี้มาก่อน ความยินยอมเช่นนั้นไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ
- 2) ได้รับอนุญาตจากศาล
- 3) มีเหตุอันจำเป็นเพื่อทำให้คำพิพากษามีผลบังคับใช้ได้

⁴² Section 804 Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

3.4 ข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในการทวงหนี้ภายใต้รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”)

3.4.1 การใช้ความรุนแรงหรือก่อความ

ก่อนที่ FDCPA จะประกาศใช้ ผู้ทวงหนี้สามารถใช้วิธีการใดก็ได้ในการทวงหนี้ รวมถึงการใช้ความรุนแรง การบีบคั้น การก่อความวุ่นวายแก่บุคคลอื่น ดังนั้น FDCPA จึงห้ามมิให้กระทำการต่างๆ อันเป็นการรบกวน บีบคั้น หรือใช้ความรุนแรงในการติดต่อเพื่อทวงหนี้⁴³ ดังตัวอย่าง 6 ข้อต่อไปนี้

1. การใช้ความรุนแรงหรือทำร้ายบุคคลใดๆ หรือทำร้ายชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้น กรณีรวมไปถึงการที่ผู้ทวงหนี้แสดงเจตนาถึงลูกหนี้ว่า “พวกเราจะไม่เล่นรอบๆ แต่จะเล่นที่นี้”

2. การใช้ถ้อยคำลามกอนาจาร หรือหยาบคาย หรือก่อความ ถ้อยคำที่ก่อความ รวมถึงการดูถูกในมุมมองด้านศาสนา, การใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย, การเรียกผู้บริโภคว่า คนโกหก หรือ คนหนีหนี้ หรือการเหยียดเชื้อชาติ หรือเพศสภาพ

3. การเปิดเผยรายชื่อของลูกหนี้ผู้ปฏิเสธไม่ชำระหนี้เงิน เว้นแต่เปิดเผยต่อสมาคมผู้บริโภค

4. การป่าวประกาศถึงหนี้เงินเพื่อบีบบังคับให้จ่ายเงิน

5. โทรศัพท์ก่อความซ้ำซ้อนหลายครั้ง หรือโทรศัพท์ต่อเนื่องด้วยเจตนาที่จะก่อความ ทำให้รำคาญ หรือข่มขู่แก่บุคคลใดๆ

6. การโทรศัพท์ไปโดยปิดบังตัวตนของผู้โทร

อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างที่กล่าวมายังมิได้ครอบคลุมทั้งหมด ผู้ทวงหนี้ยังอาจถูกพิจารณาว่าใช้ความรุนแรง บีบบังคับ หรือข่มขู่ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 806 ได้อีก แม้ว่าจะมิได้กระทำการข้อใดตาม 1 – 6 เลข ตัวอย่างเช่น โทรศัพท์ไปถึงบุคคลภายนอกโดยไม่จำเป็น ทั้งที่ผู้ทวงหนี้ทราบชื่อ และเบอร์โทรศัพท์ของลูกหนี้คืออยู่แล้ว และผู้ทวงหนี้สามารถติดต่อกับลูกหนี้ได้โดยตรง อีกตัวอย่างหนึ่งเช่น บุคคลหลายคนติดต่อผู้บริโภคด้วยเจตนาที่จะใช้ความรุนแรง การบังคับให้ต้องตอบคำถามจำนวนมากเป็นเวลานาน หรือไม่ให้โอกาสผู้บริโภคตอบคำถาม หรือติดต่อไปยังที่ทำงานของผู้บริโภคด้วยความประสงค์ที่จะให้เป็นภัยต่องานของผู้บริโภค

⁴³ Section 806 Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

3.4.2 การเสนอข้อมูลที่ผิดหรือทำให้เข้าใจผิด

รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) ห้ามมิให้ใช้ข้อมูลผิด หลอกลวง หรือทำให้เข้าใจผิดเพื่อการทวงหนี้⁴⁴ มีตัวอย่าง 16 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. การหลอกลวงว่า ผู้ทวงหนี้ได้รับการรับรอง หรือผูกพันกับสหรัฐหรือมลรัฐใดมลรัฐหนึ่ง รวมทั้งใช้ตราสัญลักษณ์ของรัฐบาล ในหนังสือบอกกล่าวทวงถาม เช่น บังคับวาง ตราศาล หรือตราฯ

2. การหลอกลวงถึงบุคคล จำนวนเงิน หรือนิติฐานะแห่งหนี้เงินนั้น ตัวอย่างเช่น อ้างว่าเป็นหนี้มากกว่าจำนวนเงินอันแท้จริง หรือยืนยันว่า มีหนี้ยู่ทั้งที่แท้จริงแล้วหาหนี้ดื้อกันไม่เคยมีคำพิพากษาของศาล ซึ่งวินิจฉัยว่า ผู้ทวงหนี้จะต้องรับผิดชอบการนำเสนอข้อมูลที่ผิดพลาด แม้ว่าปราศจากเจตนาที่จะโกหก เว้นแต่เป็นการผิดพลาดโดยสุจริต⁴⁵

3. การหลอกลวง หรือการกล่าวเป็นนัยว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นทนายความ หรือการติดต่อใดๆ มาจากทนายความ

4. การนำเสนอหรือกล่าวอ้างโดยนัยว่า การไม่ชำระหนี้เงินนั้น จะเป็นผลให้ลูกหนี้ถูกจับกุมคุมขัง ยึดทรัพย์ อาศัยทรัพย์ หรือบังคับขายทรัพย์สินของผู้บริโภคไป แม้ว่าการกระทำเช่นนั้น จะชอบด้วยกฎหมาย แต่หากว่าผู้ทวงหนี้หรือเจ้าหนี้มิได้มีเจตนาที่จะกระทำเช่นนั้น

5. การใช้คำข่มขู่ คุกคามที่ผิดกฎหมาย หรือข่มขู่โดยไม่มีเจตนากระทำ เช่น ขู่ว่าจะฟ้องคดีต่อศาลหรือการกระทำอื่นใดเพื่อทวงหนี้ ซึ่งเจ้าหนี้ไม่มีอำนาจหรือผู้ทวงหนี้ไม่มีเจตนาที่จะกระทำการเช่นนั้น

6. การหลอกลวงว่า หากมีการ โอนหนี้เงินจะทำให้ผู้บริโภคสูญเสียสิทธิต่างๆ ที่ FDCPA รับรอง

7. การหลอกลวงว่า ผู้บริโภคได้ก่ออาชญากรรมเป็นต้นว่าชักชวน

8. การติดต่อซึ่งให้ข้อมูลที่ผิดเกี่ยวกับสินเชื่อ

9. การใช้เอกสารอย่างใดๆ ซึ่งอาจทำให้เข้าใจผิดว่า เป็นเอกสารทางราชการของรัฐบาล

10. การหลอกลวงหรือการใช้วิธีหลอกลวงในการทวงหนี้เงิน หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งที่อยู่ของผู้บริโภค

⁴⁴ Section 807 Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

⁴⁵ Duffy v. Landberg, 215 F. 3d 871 (8th Cir. 2000).

11. ความผิดพลาดของคำเตือน ในส่วนนี้หมายความว่าผู้ทวงหนี้ได้เปิดเผยข้อมูลซึ่งได้มาระหว่างการติดต่อกับผู้ทวงหนี้หรือระหว่างค้นหาข้อมูลของลูกหนี้ซึ่งข้อมูลนั้นจะต้องใช้เพื่อวัตถุประสงค์การทวงหนี้หรือพยายามทวงหนี้เท่านั้น แต่ผู้ทวงหนี้นำไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น

12. การโกหกว่าโอนหนี้ให้บุคคลอื่นไปแล้ว

13. สถานการณ์ของขั้นตอนตามกฎหมาย

14. การที่ผู้ทวงหนี้ใช้ชื่ออื่นนอกจากชื่อจริงของตน

15. การหลอกลวงว่าเอกสารต่างๆ ไม่ได้เป็นไปตามขั้นตอนกฎหมาย เช่น ปิดบังส่วนสำคัญส่วนสำคัญของเอกสารนั้นไว้ และทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมายต่อไปได้

16. การหลอกลวงว่า ผู้ทวงหนี้เป็นพนักงานของบริษัทเครดิตบูโร ทั้งๆ ที่ความจริงแล้วมิได้เป็น

อย่างไรก็ตาม ข้อห้ามปฏิบัติมิได้จำกัดไว้เพียง 16 ประการข้างต้นเท่านั้น การกระทำใดๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเข้าใจผิด หลอกลวง หรือชักจูงให้เข้าใจผิด ส่วนต้องห้ามภายใต้บทบัญญัติแห่งลักษณะนี้

3.4.3 การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) ห้ามมิให้ผู้ทวงหนี้ใช้วิธีการอันไม่เป็นธรรมหรือไม่จำเป็นในการทวงหนี้มีตัวอย่าง 8 ข้อ ที่ถือว่าเป็นวิธีการที่ไม่เป็นธรรม⁴⁶ ดังนี้

1. ทวงหนี้มากกว่าจำนวนที่แท้จริงแห่งหนี้เงินนั้น เช่นค่าไร, ค่าบริการ, ค่าปรับ, ค่าทวงหนี้ โดยมีได้มีข้อตกลงไว้ในสัญญา หรือโดยมีข้อกำหนดไว้ในกฎหมาย

2. ขอมรับเช็คซึ่งล่วงเลยระยะเวลาไปแล้วห้าวัน เว้นแต่ขณะที่มีหนังสือบอกกล่าวทวงถามไปยังผู้บริโภค ก่อนที่จะมีการเบิกเงินตามเช็ค

3. นำเช็คซึ่งล่วงเลยระยะเวลาไปแล้วไปฟ้องร้องเพื่อแก่งัดดำเนินคดีอาญา

4. นำเช็คไปขึ้นเงินก่อนที่จะถึงวันที่ที่ลงในเช็ค

5. ทวงค่าบริการเพื่อการติดต่อ เช่นค่าโทรศัพท์ หรือค่าโทรเลข

6. ใช้วิธีการ หรือพยายามจะใช้วิธีการอื่น นอกจากการเรียกร้องทางศาล เพื่อจะบังคับเอากับทรัพย์สิน

7. ส่งจดหมาย หรือซองจดหมาย ซึ่งอาจเปิดเผยวัตถุประสงค์เพื่อการทวงหนี้

⁴⁶ Section 808 Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

8. ใช้ที่อยู่อื่น นอกจากที่อยู่อันแท้จริงของผู้ทวงหนี้บนซองจดหมาย ถ้าหากว่าผู้ทวงหนี้ใช้ชื่อทางการค้าอื่นซึ่งไม่ตรงกับชื่อที่ใช้ในการทวงหนี้ ผู้ทวงหนี้จะใช้ชื่อทางการค้าเพื่อการติดต่อก็ได้

อย่างไรก็ตาม ข้อห้ามมิได้มี 8 ประการข้างต้นเท่านั้น การกระทำใดๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นการอันไม่เป็นธรรม หรือไม่จำเป็นย่อมต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้⁴⁷

3.5 ความรับผิด

3.5.1 ความรับผิดของผู้ทวงหนี้

ความรับผิดของผู้ทวงหนี้ภายใต้รัฐธรรมนูญว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) เป็นความรับผิดโดยเด็ดขาด ผู้บริโภคร้องคดี มีภาระการพิสูจน์พิสูจน์เพียงว่า ผู้ทวงหนี้ฝ่าฝืนข้อบังคับนี้ ผู้บริโภคไม่ต้องพิสูจน์ว่ากระทำละเมิดโดยเจตนาหรือเพิกเฉย ถ้าพิสูจน์ได้ตามนั้น ผู้ทวงหนี้จะรับผิดโดยตรงต่อผู้บริโภค นอกจากนั้น ผู้ทวงหนี้สามารถพิสูจน์ได้ว่าการฝ่าฝืนเกิดจากการใช้สิทธิไม่สุจริต

ผู้ทวงหนี้อื่นๆ ที่ไม่ล่วงละเมิดเงื่อนไขของข้อบังคับนี้จะรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายต่อบุคคลผู้ถูกระทำ⁴⁸ ผู้ทวงหนี้อื่นๆ หมายรวมถึงลูกจ้างของตัวแทนผู้ทวงหนี้ เพราะ ลูกจ้างเป็นผู้ทวงหนี้และรับผิดชอบเหมือนกับตัวแทนเหล่านั้น ยิ่งกว่านั้น ตัวแทนผู้ทวงหนี้จะรับผิดชอบการฝ่าฝืน FDCPA ของนายเหล่านั้น

3.5.2 ค่าเสียหาย

จำนวนค่าเสียหายจะถูกกำหนดโดยคำตัดสินของศาล ค่าเสียหายแบ่งเป็น 2 ส่วน ค่าเสียหายตามจริง และค่าเสียหายเพิ่มเติม ดังนั้น จำนวนค่าเสียหายแบ่งส่วนเท่าๆ กัน สรุปได้ดังนี้

⁴⁷ Federal Trade Commission, Statements of General Policy or Interpretation Staff Commentary on the Fair Debt Collection Practices Act, At <http://www.ftc.gov/os/statutes/fdcpa/commentary.htm>. (last visited 3 October 2009).

⁴⁸ Section 813 Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

1. ค่าเสียหายตามจริง

คำตัดสินของศาลว่าค่าเสียหายตามจริงไม่ใช่เพียงเงินที่ออกจากกระเป๋า แต่รวมค่าเสียเกียรติ อีตอัคใจ ความปวดร้าวทางจิตใจด้วย⁴⁹ แต่จำนวนหนี้ทั้งหมดไม่ประกอบด้วยค่าเสียหายตามจริง⁵⁰

2. ค่าเสียหายเพิ่มเติม

สำหรับคดีส่วนตัว ศาลอาจจะตัดสินจำนวนค่าเสียหายเพิ่มเติมไม่เกินกว่า 1000 ดอลลาร์ สำหรับคดีส่วนรวม ศาลอาจจะกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพิ่มเติมสำหรับโจทก์แต่ละคนไม่เกินกว่า 1000 ดอลลาร์ และผู้มีส่วนได้เสียคนอื่นๆ ไม่เกินกว่า 500,000 ดอลลาร์ หรือ 1% ของมูลค่าหนี้สุทธิ⁵¹

การกำหนดค่าเสียหายเพิ่มเติม ศาลอาจจะกำหนดจำนวนค่าเสียหายทั้งสองโดยพิจารณาความบ่อยของผู้ทวงหนี้ไม่ปฏิบัติตาม โดยธรรมชาติของผู้ไม่ปฏิบัติตามและขอบเขตการไม่ปฏิบัติตามเป็นเจตนา ยิ่งกว่านั้น ในคดีต่อส่วนรวม ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเป็นแหล่งอ้างอิงของผู้ทวงหนี้และจำนวนของคนที่เป็นประปักษ์

3.5.3 ค่าทนายความ

ศาลจะกำหนดค่าทนายและค่าธรรมเนียมเพื่อบรรลุลวัตถุประสงค์ ถ้าศาลพบว่าโจทก์ใช้สิทธิไม่สุจริตยื่นคดีต่อศาล ศาลจะกำหนดค่าใช้จ่ายให้จำเลย

3.5.4 ข้อยกเว้น

ผู้ทวงหนี้อาจจะไม่รับผิดชอบสำหรับการฝ่าฝืน FDCPA ถ้าเขามีพยานหลักฐานพิสูจน์ว่า ไม่มีเจตนาฝ่าฝืนและใช้สิทธิไม่สุจริตและเขาคำเนินการสิ่งที่ถูกต้องต่อไปเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาด ความล้มเหลวพิสูจน์แต่ละเงื่อนไขเกิดจากใช้สิทธิไม่สุจริตไม่มีอยู่ต่อไป

3.5.5 อายุความ

ผู้บริโภคมจะใช้สิทธิตามรัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) ต่อต้านการฝ่าฝืนต่อศาลจังหวัด United States หรือ ศาลอื่นๆ ผู้บริโภคต้องนำคดีสู่ศาล

⁴⁹ Smith v. Law Offices of Mitchell N. Kay, 124 B.R. 182, 185 (D. Del. 1991).

⁵⁰ Wiginton v. Pacific Credit Corp., 2 Haw. App. 435, 634 P.2d 111, 118 (1981).

⁵¹ Net worth is equal to asset deduct with liability.

ที่มีเขตอำนาจภายใน 1 ปีนับแต่วันทำละเมิด อย่างไรก็ตาม การกำหนดอายุความจะใช้ต่อคดีส่วนตัวเท่านั้น ไม่รวมถึงการกระทำต่อตัวแทนรัฐบาล

3.6 การตรวจตรา ควบคุมดูแล

ตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) ตัวแทนรัฐบาลซึ่งควบคุมดูแลการบังคับใช้ FDCPA ถูกเรียกว่า FTC มี 2 มาตรการของการบังคับใช้ FTC

มาตรการแรก บนพื้นฐานที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับ FDCPA โดยนายหน้า ผู้ทวงหนี้ที่ปรึกษาจาก FTC หรือละเลยต่อความเชื่อที่ดี จะไม่รับผิดชอบภายใต้ FDCPA ภายหลัง ทศนคติถูกแก้ไขหรือยกเลิกแล้ว ในทางปฏิบัติ FTC มอบหมายให้คณะทำงานให้แนะนำนโยบาย⁵² รวมถึงการตีความ FDCPA ระหว่าง ผู้ทวงหนี้ ทนายความ และผู้บริโภค ผ่านจดหมายคณะทำงานอย่างไม่ทางการ อย่างไรก็ตาม จดหมายคณะทำงานไม่ทางการเป็นความเชื่อไม่ใช่ข้อผูกมัดศาล⁵³ เป็นจดหมายไม่ผ่านการอนุมัติจากนายหน้า FTC อย่างไรก็ตาม จดหมายนั้นเป็นตัวแทนเก็บไว้ในสารบบของศาล ไม่เป็นนายหน้าพิสูจนบุคคลใดๆ ผู้ซึ่ง จะไม่ป้องกันความรับผิดชอบจาก FDCPA

ปี 1988 FTC ขึ้นประเด็น ทีมงาน FTC แสดงความคิดเห็นรัฐธรรมนูญว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) ผ่านจดหมายคณะทำงานอย่างไม่เป็นทางการก่อนหน้านี้ จนกระทั่ง การรวบรวมคำวิจารณ์ของคณะทำงานไม่ผูกมัด FTC สาธารณชน และศาลเพราะจดหมายไม่ใช่กฎหมายในตัวเองและไม่ถูกพัฒนาผ่านคดี case laws⁵⁴ ดังนั้น คณะทำงานวิจารณ์เมื่อขัดแย้งกับคำตัดสินของศาลหรือระบุเจาะจงเวลาในการกระทำ

มาตรการข้อ 2. บังคับใช้การละเมิดรัฐธรรมนูญว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรมฉบับปัจจุบัน (“FDCPA”) เมื่อ FTC บรรยายฟ้อง หรือรายงาน หรือตัวแทนของท้องถิ่นว่า การละเมิดเกิดขึ้นแล้ว FTC จะตรวจตรา ควบคุมดูแลการละเมิดแบบปกปิดและสืบสวนไม่เป็นทางการ ถ้า FTC พบว่ามี การละเมิด FTC จะเสนอผู้ทวงหนี้ให้เป็นอาสาสมัครเข้าไปยื่น a consent order ว่าเขาบังคับให้หยุดการโต้เถียง สิ่งนี้ไม่ใช่ข้อผูกมัดเป็นคำรับสารภาพ ถ้าผู้ทวงหนี้ไม่เข้าไป consent order FTC จะนำคดีสู่ศาลเพื่อบังคับใช้ต่อไป

⁵² Section 813 (e) Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

⁵³ Moore v. Ingram & associates, Inc., 805 F. Supp. 7 (D.S.C. 1992).

⁵⁴ Robert J. Hobbs, National Consumer Law Center, Fair Debt Collection, (UKbooks:

การแก้ไขเพิ่มเติม FTC ต้องนำรายงานประจำปีเข้าสู่รัฐสภา⁵⁵ รายงานประจำปีควรจะประกอบด้วย การบังคับใช้และการบริหารจัดการอื่นๆ จำนวนคำฟ้อง ประเมินการปฏิบัติงาน และคำแนะนำ

3.7 กฎหมายการติดตามทวงถามหนี้ของประเทศออสเตรเลีย

บทบัญญัติของกฎหมายการติดตามทวงถามหนี้ของออสเตรเลีย มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

3.7.1 แนวคิดและที่มาของกฎหมายการติดตามทวงถามหนี้

กฎหมายการติดตามทวงถามหนี้ของออสเตรเลียมีแนวคิดพื้นฐานจากการที่ส่วนใหญ่ล้วนต้องการปฏิบัติตามข้อผูกพันตามสัญญาที่มีตามแต่โอกาสอันสมควรที่สามารถจะปฏิบัติได้ โดยความซื่อสัตย์ ซึ่งคนที่จะไม่ชำระหนี้หนี้ล้วนมีสาเหตุที่คาดไม่ถึงหรือประสบเหตุที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น การเจ็บป่วย การถูกออกจากงาน ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ หรือปัญหาทางครอบครัว เป็นต้น

ในขณะที่ฝ่ายเจ้าหนี้ ก็ต้องการที่จะได้รับการชำระหนี้ และพยายามเร่งรัดเวลาในการติดตามทวงถามหนี้ให้เร็วที่สุด ดังนั้น การดำเนินการติดตามทวงถามหนี้จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดการกระทบกระทั่ง ขัดแย้งกันระหว่างเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้กับลูกหนี้ บางครั้งก็มีการกระทำกับลูกหนี้อย่างรุนแรงเกินกว่าเหตุ ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดในการคุ้มครองลูกหนี้จากการถูกติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่ยุติธรรมขึ้น เพื่อให้การติดตามทวงถามหนี้เป็นไปอย่างเหมาะสมและให้โอกาสลูกหนี้ที่จะหาเงินมาใช้หนี้ โดยหากเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้กระทำการติดตามทวงถามหนี้แบบนี้มนวลยุติธรรม และเป็นไปได้จริงจะส่งผลทำให้ลูกหนี้มีโอกาสที่จะทำการชำระหนี้อย่างรวดเร็วและมีความรับผิดชอบอันจะทำให้การติดตามทวงหนี้เป็นไปในรูปแบบที่เหมาะสม

โดยแต่เดิมนั้น การคุ้มครองสิทธิของลูกหนี้เหล่านี้ จะอาศัยอำนาจจากกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค Commonwealth Consumer Protection Laws ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบกว้างๆ มิได้มีรายละเอียดเหมือนกฎหมายสหรัฐอเมริกา ประกอบกับการใช้กฎหมายวิธีปฏิบัติทางการค้า (Trade Practices Act) และพระราชบัญญัติคณะกรรมการหลักทรัพย์และการลงทุนแห่งออสเตรเลีย (Australian Securities and Investment Commission Act) และในประเทศออสเตรเลียยังมีหน่วยงานที่มีอำนาจควบคุมการติดตามทวงถามหนี้ที่เรียกว่า Australian Competition and Consumer Commission (ACCC) โดยมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบช่วยเหลือลูกหนี้ที่ได้รับการกระทำที่ไม่

⁵⁵ Section 815 Fair Debt Collection Practices Act of 1997.

เหมาะสมลูกหนี้ที่ไม่มีความสามารถในการหาความช่วยเหลือทางการเงิน โดยหน่วยงานเหล่านี้จะต้องจัดหาบริการที่จำเป็น รวมถึงจัดหาผู้เชี่ยวชาญในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินและมีหน้าที่รายงานเหตุการณ์ปัจจุบันว่ากฎหมาย รวมถึงแนวปฏิบัติในปัจจุบันที่ออกมาครอบคลุมกับเหตุการณ์ปัจจุบันและมีการปฏิบัติตามอย่างไรหรือไม่ รวมถึงมีอำนาจเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและวิธีปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ในปัจจุบัน และมีหน้าที่เก็บรวบรวมผลตอบรับหลังจากมีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้อีกด้วยโดยเมื่อปี ค.ศ. 1999 คณะกรรมการดังกล่าวมีการออก ACCC's Debt Collection and the Trade Practices Act 1999 แต่ในภายหลังเมื่อมีการเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้แก่ คณะกรรมการหลักทรัพย์และการลงทุนแห่งออสเตรเลีย Australian Securities and Investments Commission (ASIC) โดยให้เข้ามามีอำนาจรับผิดชอบการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับการใช้บริการทางการเงิน ดังนั้น ASIC และ ACCC จึงมีอำนาจรับผิดชอบร่วมกันในการป้องกันผู้บริโภคที่เป็นลูกหนี้ หรือถูกกล่าวหาว่าเป็นลูกหนี้จากการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรมโดยอาศัยอำนาจจากกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ในส่วนของกฎหมายวิธีปฏิบัติทางการค้า ค.ศ. 1974 แต่เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวยังไม่มีรายละเอียดในเรื่องของวิธีปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ของเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ ต่อมาเมื่อปี ค.ศ. 2005 จึงมีการออก Debt Collection Guideline: for collectors and creditors โดยแนวปฏิบัตินี้เป็นการสนับสนุนการติดตามทวงถามหนี้ โดยการกระทำอย่างมีนวลของเจ้าหนี้หรือตัวแทน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือพอสมควรแก่ลูกหนี้ด้านค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ อันเป็นการยอมรับว่าลูกหนี้ที่ประสบภาวะทางการเงินจะมีความเป็นไปได้ที่ต้องตกเป็นหนี้กับเจ้าหนี้รายอื่นๆ เพิ่มมากขึ้นอันจะทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ต้องลดลง

3.7.2 ผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง

อาศัยอำนาจจากกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยวิธีปฏิบัติทางการค้า พ.ศ. 2517 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการหลักทรัพย์และการลงทุนแห่งออสเตรเลีย พ.ศ. 2544 ในการคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงถามหนี้โดยในการติดตามทวงหนี้ที่จะได้รับความคุ้มครองจะครอบคลุมหนี้ที่เกิดจากมูลหนี้ทุกประเภท และยังรวมถึงหนี้ที่มีการรับโอนมาให้ติดตามทวงหนี้ไม่ว่าจะโดยการขายหรือเป็นผู้แทนของเจ้าหนี้หรือเรียกกรองแทนไม่ว่าจากวิธีใดๆ ในฐานะที่เป็นสิทธิของเจ้าหนี้และคุ้มครองลูกหนี้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา นิติบุคคลที่เป็นองค์กรทางธุรกิจที่เป็นหนี้หรือถูกกล่าวหาว่าเป็นหนี้โดยผู้ติดตามทวงถามหนี้ที่จะอยู่ภายใต้การควบคุมนั้น หมายถึง บุคคลที่ติดตามทวงถามหนี้ในหน่วยของธุรกิจ รวมถึงเจ้าหนี้ ผู้ติดตามทวงหนี้อิสระ ผู้รับโอน ตัวแทน ทนายความและบุคคลใดๆ ที่ติดตามทวงหนี้ในนามของคนอื่นด้วย ซึ่งเป็นบทกฎหมายที่ครอบคลุมกว้างขวางมาก

3.7.3 ข้อปฏิบัติและข้อห้ามในการติดตามทวงถามหนี้

1. เรื่องการติดต่อสื่อสารในการติดตามทวงถามหนี้

กฎหมายกำหนดให้ผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องปฏิบัติดังนี้

1) เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องติดต่อกับลูกหนี้เพื่อวัตถุประสงค์อันสมควรและจำเป็นเท่านั้น โดยต้องไม่เป็นการติดต่อเพื่อทำอันตราย คุกคาม หรือทำให้ลูกหนี้ต้องอับอายต่อหน้าบุคคลอื่นๆ หรือสาธารณะแต่อาจติดต่อกับลูกหนี้ได้หากเป็นความประสงค์ของลูกหนี้ นอกจากนี้เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องติดต่อกับลูกหนี้ในเวลาอันเหมาะสม ห้ามติดต่อในวันหยุดนักขัตฤกษ์ ห้ามติดต่อหลังเวลา 21.00 นาฬิกา เว้นแต่มีเหตุอันสมควร

2) การติดต่อสื่อสารโดยตรงต่อหน้ากันและกันอาจกระทำได้หากลูกหนี้ปฏิเสธหรือไม่ตอบรับการติดต่อสื่อสารโดยทางอื่น หรือหากมีกฎหมายอนุญาต นอกจากนี้เมื่อลูกหนี้มีการตั้งผู้แทนที่ปรึกษาทางการเงิน ทนายความ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ต้องไม่ติดต่อกับลูกหนี้โดยตรงหลังจากที่รู้หรือควรรู้ว่ามีการตั้งผู้แทน แต่อาจติดต่อกับลูกหนี้ได้หากไม่มีการตอบรับจากผู้แทนภายในระยะเวลาอันควร หรือการตั้งผู้แทนไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นการตั้งผู้แทนที่ไม่เกี่ยวข้องกับหนี้หรือลูกหนี้มีความประสงค์ให้ติดต่อกับตนโดยตรง

3) ถ้าเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ไม่สามารถแสดงถึงความรับผิดชอบที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบได้เมื่อถูกตรวจสอบถึงความถูกต้องทางกฎหมาย หรือถ้าบุคคลภายนอกแจ้งว่าไม่ประสงค์ที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับลูกหนี้ เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ต้องหยุดการติดต่อกับลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกจนกว่าจะพิสูจน์ความรับผิดชอบของลูกหนี้ได้

4) ถ้าลูกหนี้ปฏิเสธความรับผิดชอบในหนี้และหรือกล่าวแสดงความตั้งใจที่จะปฏิเสธกระบวนการทางกฎหมาย เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้อาจติดต่อโดยทางหนังสือหรืออาจเริ่มดำเนินกระบวนการทางกฎหมายกับลูกหนี้ได้ โดยการติดต่อทางหนังสือนั้นต้องเป็นไปเพื่อกล่าวถึงสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ ผลที่ตามมาหากมีการเริ่มกระบวนการทางกฎหมายหรือเพื่อเสนอแนวทางระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

2. ข้อปฏิบัติอื่นๆ

1) เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้มีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลส่วนตัวของลูกหนี้ โดยในการติดต่อทุกครั้งต้องแน่ใจว่าเป็นการติดต่อกับลูกหนี้ โดยก่อนที่เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้หรือความลับต่างๆ ต้องให้ลูกหนี้ระบุตัวเองก่อนจากนั้นเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้จึงระบุตัวเองโดยแจ้งชื่อตน ชื่อเจ้าหนี้ วัตถุประสงค์ในการติดต่อ รวมถึง

รายละเอียดเกี่ยวกับหนี้ แต่ทั้งนี้ เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้อาจเปิดเผยข้อมูลเหล่านั้นได้หากมีเหตุผลที่เหมาะสมเพื่อวัตถุประสงค์ในการติดตามทวงถามหนี้ที่จำเป็นเท่านั้น

2) หากมีการร้องขอของลูกหนี้ในข้อมูลหรือเอกสารเกี่ยวกับหนี้ ผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องจัดหามาให้ เช่น ในกรณีที่หนี้เกี่ยวกับผู้บริโภคหรือหนี้บัตรเครดิตเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องจัดหารายงานการเงินของจำนวนหนี้แต่ละจำนวนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รายงานการชำระหนี้ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ มีการคิดคำนวณอย่างไร และมีการชำระไปแล้วหรือไม่อย่างไร รวมถึงสำเนาสัญญาและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยหากมีการผิดพลาดในการจัดหาข้อมูลดังกล่าวอาจถือว่าการกระทำที่หลอกลวงให้เข้าใจผิด หรือเป็นการกระทำที่ไม่สมเหตุสมผล

3) เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องไม่เพิกเฉยต่อข้อเรียกร้องหรือข้อโต้แย้งของลูกหนี้ โดยเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องพยายามกระทำการระงับข้อเรียกร้องหรือทำการตอบรับที่เหมาะสมกับข้อเรียกร้องนั้นได้ในเวลาอันเหมาะสม และดำเนินการระงับการต่อไปภายใต้การพิจารณาข้อเรียกร้องหรือข้อโต้แย้งนั้น

4) เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องติดตามทวงหนี้โดยกระทำการอย่างมีเหตุผลเหมาะสม ยุติธรรมและอาจมีการเจรจาต่อรองให้ชำระหนี้ โดยอาจให้ความช่วยเหลือทางการเงินอันสมควรแก่ลูกหนี้ด้านค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ รวมถึง การยืดระยะเวลาชำระหนี้ การแบ่งหรือผ่อนการชำระหนี้ เป็นต้น

โดยกำหนดข้อห้ามปฏิบัติของผู้ติดตามทวงถามหนี้ ดังนี้

(1) การใช้กำลังบังคับ การรบกวนที่ไม่เหมาะสม การบังคับที่ไม่เหมาะสม⁵⁶

การใช้กำลังบังคับ หมายถึง การใช้ความรุนแรงหรือกำลังบังคับ รวมถึงในกรณีที่อาจถือเป็นความผิดทางอาญา ส่วนการรบกวนที่ไม่เหมาะสมนั้นอาจเกิดขึ้นเมื่อมีความพยายามที่จะกดดันอย่างต่อเนื่องกับลูกหนี้ โดยไม่จำเป็นที่ต้องถึงขนาดเป็นการกระทำความผิดในกฎหมายใดๆ และการบังคับที่ไม่เหมาะสมนั้นอาจเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นการใช้กำลังบังคับเท่านั้น และอาจไม่เกี่ยวข้องกับการรบกวนที่ไม่เหมาะสม โดยการบังคับ หมายความว่ารวมถึง การบังคับหรือคุกคามหรือการบังคับให้ปฏิเสธทางเลือกของลูกหนี้ เช่น เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องปฏิบัติต่อลูกหนี้โดยไม่กระทำการดูหมิ่นลูกหนี้ในลักษณะ

⁵⁶ Section 60 Trade Practice Act 1974 and Section 12 DJ Australian Securities and Investment Commission Act 2001.

ต่างๆ ใช้ภาษาวาจาที่ดูหมิ่นก้าวร้าว และไม่ทำให้ลูกหนี้ได้รับความอับอาย ไม่กระทำการก้าวร้าวหรือคุกคาม ไม่ข่มขู่จะใช้หรือใช้กำลังบังคับลูกหนี้หรือบุคคลอื่นที่ใกล้ชิดกับลูกหนี้หรือทรัพย์สินของบุคคลเหล่านั้น

(2) การกระทำที่หลอกลวงให้เข้าใจผิด

เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้อาจกระทำการที่หลอกลวงให้เข้าใจผิดได้แม้ไม่ตั้งใจ โดยในบางกรณีเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้อาจต้องเปิดเผยข้อมูลที่เชื่อถือได้เพื่อหลีกเลี่ยงว่าเป็นการกระทำที่หลอกลวงให้เข้าใจผิด เช่น เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ต้องไม่แสดงตนด้วยข้อมูลอันไม่เป็นความจริง เช่น ต้องไม่ระบุว่าตนเป็นทนายความหรือทำงานให้กับทนายความหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตำรวจ หรือศาล เป็นต้น ซึ่งในความจริงแล้วหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ รวมถึงการกระทำที่หลอกลวงให้เข้าใจผิดในรูปของเอกสาร ข้อความ สัญลักษณ์ใดๆ รูปแบบหรือสิ่งอื่นอันคล้ายคลึงว่าเป็นกระบวนการของบุคคลดังกล่าว รวมทั้งเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ต้องไม่แสดงออกอันเป็นการหลอกลวงเกี่ยวกับหนี้รวมถึงผลที่ตามมาของการไม่ชำระหนี้ ทั้งต้องไม่ข่มขู่หรือทำให้กลัวว่าจะกระทำการทางกฎหมาย หรือไม่กล่าวหรือบอกเป็นนัยว่าการกระทำทางกฎหมายจะไม่เกิดขึ้น เมื่อในความจริงมีความตั้งใจที่จะดำเนินการกระทำความดังกล่าวหรือกระบวนการดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ เช่น การกล่าวหรือบอกเป็นนัยว่าจะมีการยึด อาศัย บ้านและทรัพย์สิน เงินเดือนของลูกหนี้หรือบุคคลที่ใกล้ชิดกับลูกหนี้ หรือจะมีความรับผิดชอบในค่าธรรมเนียมค่าปรับที่เพิ่มขึ้น หรือจะมีการรายงานหนี้ดังกล่าวกับศูนย์ข้อมูลความน่าเชื่อถือทางการเงิน รวมถึงการกล่าวหรือบอกเป็นนัยว่าการไม่ชำระหนี้จะถือว่ามีความรับผิดชอบทางอาญา หรือกล่าวว่าจะดำเนินคดีทางอาญากับลูกหนี้ที่ไม่ชำระหนี้

(3) การกระทำอันไม่สมเหตุสมผล⁵⁷

เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้มีความเป็นไปได้ที่จะกระทำการอันไม่สมเหตุสมผล เมื่อมีความพยายามที่จะใช้สิทธิพลที่ไม่เหมาะสมหรือจะกดดันหรือจะใช้วิธีปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมกับลูกหนี้ที่มีข้อด้อยพิเศษ เช่น เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการติดตามทวงหนี้อันเป็นการกระทำอันไม่สมเหตุสมผลที่อาศัยข้อด้อยพิเศษของลูกหนี้ในเรื่องความไม่สามารถกระทำการต่างๆ การขาดการศึกษา อายุของลูกหนี้ ความยากจน ความอ่อนแอ ความมีเมตตา การไม่ได้รับการอธิบายและช่วยเหลือเมื่อจำเป็น

⁵⁷ Part IV Trade Practices Act 1974 and Part. 2, Div. 2, Subdivice C, Australian Securities and Investment Commission Act 2001.

3.7.4 ความรับผิดชอบ

เจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทางทวงถามหนี้ซึ่งฝ่าฝืนข้อปฏิบัติหรือข้อห้ามปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ จะถือว่ามีความรับผิดชอบใน

1. ค่าปรับ โดยในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดเป็นการใช้กำลังบังคับ การรบกวนที่ไม่เหมาะสม การบังคับที่ไม่เหมาะสม การกระทำที่หลอกลวงให้เข้าใจผิดหรือการกระทำอันไม่สมเหตุสมผล จะถือว่ามีความรับผิดชอบต้องโทษปรับในอัตราที่กฎหมายกำหนด

2. คณะกรรมการหลักทรัพย์และการลงทุนแห่งออสเตรเลีย มีอำนาจออกคำสั่งทางแพ่งกับเจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทวงหนี้โดยคำสั่งดังกล่าว ได้แก่ การออกคำสั่งควบคุมพฤติกรรมในอนาคต หรือคำสั่งทางแพ่งที่ไม่เป็นการลงโทษโดยเฉพาะการ โฆษณาแก้ไขพฤติกรรม

3. ค่าเสียหายหรือคำสั่งศาล ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายที่เป็นผลมาจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้มีสิทธิเรียกร้องในจำนวนความเสียหายภายใต้กฎหมายฉบับนี้ และลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกมีสิทธิที่จะเรียกให้มีคำสั่งอื่นๆ ที่จะบรรเทาความเสียหายของตน

นอกจากนี้ยังมรการควบคุมโดยคณะกรรมการ โดยในประเทศออสเตรเลียมีหน่วยงานที่มีอำนาจควบคุมการติดตามทวงหนี้ คือ Australian Competition and Consumer Commission (ACCC) และ Australian Securities and Investments Commission (ASIC) โดยมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบช่วยเหลือลูกหนี้ที่ได้รับการกระทำที่ไม่เหมาะสม โดยต้องจัดหาบริการที่จำเป็น รวมถึงให้บริการโดยจัดหาผู้เชี่ยวชาญในการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบครอบคลุมถึงหนี้เกี่ยวกับบัตรเครดิต หนี้เกี่ยวกับบ้าน ครอบครัว หนี้ส่วนบุคคล การผ่อนชำระรถยนต์ ของใช้ภายในบ้าน เป็นต้น และหนี้ค่าธรรมเนียมสำหรับการปรึกษาให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ประกันและอื่นๆ รวมถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการติดตามทวงหนี้รวมถึงการกระทำที่หลอกลวงให้เข้าใจผิดเกี่ยวกับหนี้

หน่วยงานที่มีอำนาจควบคุมการติดตามทวงถามหนี้ และคณะกรรมการหลักทรัพย์และการลงทุนแห่งออสเตรเลีย มีอำนาจหน้าที่รายงานเหตุการณ์ปัจจุบันที่เป็นวิธีปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ว่ากฎหมายรวมถึงแนวปฏิบัติในปัจจุบันที่ออกมานั้นครอบคลุมกับเหตุการณ์ปัจจุบันและมีการปฏิบัติตามอย่างไรหรือไม่ รวมถึงอำนาจเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและวิธีปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ในปัจจุบันและมีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากมีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ นอกจากนี้ในมตรัฐส่วนใหญ่จะมีการกำหนดการอนุญาตให้ติดตามทวงถามหนี้ โดยมีการออกใบอนุญาตติดตามทวงหนี้ที่แตกต่างกัน โดยในแต่ละมตรัฐจะมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่อนุมัติหรือเพิกถอนใบอนุญาตติดตามทวงหนี้ที่แตกต่างกันไป

3.8 กฎหมายการติดตามทวงถามหนี้ของประเทศนอร์เวย์

บทบัญญัติของกฎหมายการติดตามทวงถามหนี้ของนอร์เวย์ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

3.8.1 แนวคิดและที่มาของกฎหมาย

ประเทศนอร์เวย์ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา คือ มีพฤติการณ์การติดตามหนี้โดยใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสมและเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของลูกหนี้เป็นจำนวนมากและเกิดกรณีร้องเรียนและฟ้องร้องต่อศาลเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่เป็นประชาชนทั่วไป จึงเกิดแนวคิดในการคุ้มครองลูกหนี้จากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่มีอำนาจกำกับดูแลการติดตามทวงหนี้ คือ The Norwegian Banking Insurance and Securities Commission โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจอนุมัติและเพิกถอนใบอนุญาตกิจการติดตามทวงหนี้ และมีอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้เปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ที่เป็นการฝ่าฝืนข้อปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้และมีอำนาจออกคำสั่งห้ามเจ้าหนี้ หรือผู้ติดตามทวงหนี้ที่ยังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางกฎหมายติดตามทวงหนี้จนกว่าเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้จะปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือระยะเวลาตามที่คณะกรรมการกำหนดได้

ทำให้มาตรการในการควบคุมการติดตามทวงถามหนี้ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญในการให้ความคุ้มครองลูกหนี้ เนื่องจากปรากฏว่ามีการติดตามทวงหนี้โดยใช้วิธีการที่กระทำให้เกิดความเสียหายอันเกินสมควร แก่ลูกหนี้ จึงมีแนวความคิดที่จะให้ความคุ้มครองลูกหนี้ โดยการควบคุมการติดตามทวงถามหนี้ให้ดำเนินการใช้วิธีการอย่างเหมาะสม โดยในปี ค.ศ. 1988 มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการติดตามทวงหนี้ คือ Debt Collection Act โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1989 ทั้งนี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดย Act of December 20th 2002 No. 106 ซึ่งสาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าวเป็นการคุ้มครองลูกหนี้โดยการควบคุมการติดตามทวงถามหนี้โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติ ข้อห้ามปฏิบัติและความรับผิดชอบในการควบคุมการติดตามทวงหนี้ ทั้งยังมีคณะกรรมการคอยควบคุมกำกับดูแลและมีอำนาจอนุมัติหรือเพิกถอนใบอนุญาตติดตามทวงถามหนี้

3.8.2 ผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง

ในประเทศนอร์เวย์ การคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงถามหนี้จะนำมาใช้กับการติดตามทวงหนี้ในสิทธิเรียกร้องทางการเงินที่ถึงกำหนดระยะเวลาชำระ นอกจากนี้ยังนำมาใช้บังคับกับกรณีการรับโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวและกระทำการติดตามทวงหนี้ในสิทธิเรียกร้องนั้น โดยผู้ติดตามทวงถามหนี้ หมายถึง บุคคลหรือบริษัทที่กระทำการติดตามทวงถามหนี้ และยังหมายความรวมถึงเจ้าหนี้ผู้ติดตามทวงถามหนี้ โดยการเรียกให้ชำระหนี้ทางการเงินของตน โดยการ

ติดตามทวงถามหนี้ต้องดำเนินการ โดยหน่วยงานธุรกิจที่ได้จดทะเบียนอนุญาตประกอบกิจการติดตามทวงหนี้โดยเฉพาะ

3.8.3 ข้อปฏิบัติและข้อห้ามในการติดตามทวงถามหนี้

การติดตามทวงหนี้ในประเทศนอร์เวย์มีขั้นตอนอันเป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ ดังนี้

1. ก่อนที่ผู้ติดตามทวงถามหนี้จะดำเนินการติดตามทวงหนี้ เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องส่งการเตือนเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ หลังจากนั้นก็กำหนดเวลาชำระว่าจะเริ่มดำเนินการติดตามทวงหนี้ หลังจากนั้นต้องแจ้งไปยังลูกหนี้ในเรื่องช่วงระยะเวลาสุดท้ายในการชำระหนี้ว่าหากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้วยังไม่มีการชำระหนี้ เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้จะดำเนินการติดตามทวงหนี้ โดยระยะเวลาสุดท้ายในการชำระหนี้ต้องมีระยะเวลาอย่างน้อย 14 วันหลังจากเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ได้ส่งการเตือนเป็นหนังสือนั้น

2. หลังจากนั้นก็ถึงกำหนดชำระแล้วจะมีการติดตามทวงถามหนี้โดยช่วงระยะเวลาสุดท้ายในการชำระหนี้ได้ผ่านพ้นไปแล้ว เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องส่งหนังสือแจ้งให้ชำระหนี้ ภายในระยะเวลา 14 วัน โดยหนังสือแจ้งให้ชำระหนี้ต้องมีระบุถึงชื่อเจ้าหนี้ มูลเหตุของสิทธิเรียกร้อง จำนวนเงินที่ต้องชำระ โดยมีการระบุแยกทั้งจำนวนดอกเบี้ยกระบวนการทางกฎหมายและค่าเสียหายในอนาคตหากไม่ชำระหนี้รวมถึงสิทธิเรียกร้องในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ย และก่อนที่เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้จะเริ่มดำเนินกระบวนการทางกฎหมาย เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามหนี้ต้องได้ทำการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของหนี้นั้น โดยรอบคอบแล้ว⁵⁸

อนึ่ง การที่เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ ไม่ทำการแจ้งเตือนตามหลักเกณฑ์ข้างคั่นนั้น ไม่มีผลทำให้เจ้าหนี้ไม่สามารถฟ้องร้องดำเนินคดีในหนี้ดังกล่าวได้ แต่อาจมีผลทำให้เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้มีความรับผิดในโทษปรับ หรือโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือโทษทั้งจำทั้งปรับตามกฎหมายฉบับนี้

3. ผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องเก็บรักษาข้อมูลในการติดตามทวงถามหนี้ที่ได้รับแจ้งจากเจ้าหนี้ โดยเมื่อได้ดำเนินการติดตามทวงหนี้จนเสร็จสิ้นแล้ว ผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องส่งหนังสือแสดงสถานะทางการเงินของเจ้าหนี้ที่แสดงถึงมูลเหตุของสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ การชำระหนี้ ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายต่างๆ ของผู้ติดตามทวงถามหนี้แก่เจ้าหนี้ นอกจากนี้เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ ถูกจ้างหรือผู้ช่วยของบุคคลดังกล่าว รวมถึงบุคคลอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ

⁵⁸ Section 10 – 11 Debt Collection Act 1988.

การติดตามทวงถามหนี้มีหน้าที่ต้องเก็บรักษาความลับของบุคคลต่างๆ ในการติดตามทวงหนี้ไม่ให้เป็นที่รับรู้ของบุคคลภายนอก⁵⁹

4. เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องดำเนินการติดตามทวงหนี้โดยใช้วิธีปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ที่เป็นการยอมรับได้โดยทั่วไป ไปตามปกติของวิญญูชน โดยต้องไม่ใช้วิธีปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นการบีบบังคับอันปราศจากเหตุสมควร หรือทำอันตรายแก่ลูกหนี้⁶⁰

3.8.4 ความรับผิดชอบ

1. ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการชดเชยความเสียหายของเจ้าหนี้ที่จำเป็น อันเกิดขึ้นจากการติดตามทวงหนี้และการบังคับสิทธิเรียกร้องดังกล่าว

2. เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ที่ตั้งใจจะฝ่าฝืน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการฝ่าฝืนข้อปฏิบัติหรือข้อห้ามปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ตามกฎหมายฉบับนี้ จะถือว่ามีความรับผิดชอบในโทษปรับ หรือโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือโทษทั้งจำทั้งปรับ อนึ่ง หากบุคคลใดก็ตามที่ละเลยการต่อต้านการฝ่าฝืนหรือเข้าไปช่วยเหลือการฝ่าฝืนอาจจะถือว่ามีความรับผิดชอบในโทษจำคุก⁶¹

โดยทั้งนี้มีการควบคุมโดยคณะกรรมการ ซึ่งในประเทศนอร์เวย์ การคุ้มครองลูกหนี้จากการติดตามทวงหนี้มีคณะกรรมการที่คอยควบคุมกำกับดูแล คือ คณะกรรมการที่มีอำนาจกำกับดูแลการติดตามทวงหนี้ โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจอนุมัติและเพิกถอนใบอนุญาตทางธุรกิจติดตามทวงหนี้ และมีอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ และมีอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้เปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ที่อาจเป็นการฝ่าฝืนข้อปฏิบัติ หรือข้อห้ามปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้และมีอำนาจออกคำสั่งห้ามเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้กระทำการติดตามทวงหนี้ภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ในกรณีที่เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้ยังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางกฎหมายในส่วนระยะเวลาและเงื่อนไขสำหรับการติดตามทวงหนี้หรือระยะเวลาและเงื่อนไขสำหรับการอนุญาตติดตามทวงหนี้จนกว่าเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้จะปฏิบัติตามเงื่อนไขในระบะเวลาดังกล่าว

โดยเงื่อนไขในการอนุญาตติดตามทวงหนี้ มีสาระสำคัญ คือ ใบอนุญาตติดตามทวงหนี้ เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงหนี้จะได้รับเมื่อ

1) บุคคลดังกล่าวอยู่ในธุรกิจการติดตามทวงหนี้ และพูนได้ว่ามีประสบการณ์ทำงานในการเรียกให้ชำระหนี้เงินมาแล้ว อย่างน้อยเป็นเวลา 3 ปี ภายในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา และมีใบรับรองความประพฤติของตำรวจ และ

⁵⁹ Section 15 , Section 28 Debt Collection Act 1988.

⁶⁰ Section 8 Debt Collection Act 1988.

⁶¹ Section 32 Debt Collection Act 1988.

2) ธุรกิจการติดตามทวงหนี้ที่บุคคลดังกล่าวอยู่นั้นมีภูมิลำเนาที่มั่นคงถาวรในประเทศนอร์เวย์ ส่วนเงื่อนไขในการเพิกถอนการอนุญาตติดตามทวงหนี้ นั้น คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจกระทำได้หากมีเหตุที่ไม่สมควรอนุญาตให้มีการติดตามทวงหนี้ อันเนื่องมาจากผู้ถือใบอนุญาตติดตามทวงหนี้ยังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางกฎหมายในส่วนของระยะเวลา และเงื่อนไขในการอนุญาตติดตามทวงหนี้ หรือมีเหตุพิเศษประการอื่น⁶²

กล่าวโดยสรุปคือ ในต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่ถือว่า การเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน จึงเป็นที่มาของการตรากฎหมายออกมาเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านต่างๆ มากมาย เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้ใช้บัตรเครดิต (Consumer Credit Protection Act) กฎหมายคุ้มครองการเรียกชำระหนี้ที่เป็นธรรม (Fair Credit Billing Act) โดยเฉพาะในเรื่องการติดตามทวงถามหนี้ก็มีกฎหมายว่าด้วยการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม (The Fair Debt Collection Practices Act) ซึ่งตราขึ้นเพื่อคุ้มครองลูกหนี้ที่เป็นประชาชนทั่วไปจากการติดตามทวงหนี้อย่างไม่เหมาะสมไม่เป็นธรรมจากเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามหนี้ โดยลูกหนี้มีสิทธิฟ้องเจ้าหนี้เพื่อไม่ให้เจ้าหนี้กระทำการตามอำเภอใจอันเป็นการละเมิดสิทธิของลูกหนี้และบุคคลอื่นๆ โดยส่วนใหญ่ศาลจะมีคำพิพากษาให้เจ้าหนี้จ่ายค่าปรับหากมีพฤติกรรมในการทวงหนี้ที่ผิดกฎหมาย

ในประเทศอังกฤษก็เช่นเดียวกันได้มีการตรากฎหมายหลายฉบับเพื่อให้คุ้มครองผู้บริโภคทางด้านสินเชื่อต่างๆ เพราะการให้บริการสินเชื่อเป็นกิจการทางพาณิชย์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในอังกฤษ รัฐจึงต้องเข้าแทรกแซงการดำเนินกิจการดังกล่าวโดยการออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของลูกหนี้หรือผู้บริโภคส่วนใหญ่ของประเทศ กฎหมายเฉพาะที่ออกมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสินเชื่อที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 (The Consumer Credit Act 1974) โดยมีสาระสำคัญในเรื่องการกำหนดให้ข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคเป็นข้อตกลงที่ควบคุมเพื่อป้องกันไม่ให้มีข้อตกลงสินเชื่อที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งจะให้อำนาจศาลในการพิจารณาว่าข้อตกลงใดมีลักษณะของความไม่เป็นธรรม

นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม (Office of Fair Trading) ที่เป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการประกอบการค้าอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1973 (The Fair Trading Act 1973) โดยมีหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจในการให้สินเชื่อการออกใบอนุญาตและเพิกถอนใบอนุญาตต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมและคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้บริโภคให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของลูกหนี้อย่างเป็นรูปธรรมอีกประเทศหนึ่ง

⁶² Section 5 and Section 31 Debt Collection Act 1988.

บทที่ 4

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม

4.1 เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายควบคุมการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม

ปัจจุบันการติดตามทวงถามหนี้ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำธุรกรรมของผู้ติดตามหนี้ รวมทั้งยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองประชาชนผู้เป็นหนี้ไว้เป็นการเฉพาะ ในขณะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะองค์กรกำกับดูแลการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต เครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล ให้ความใส่ใจเพียงแต่การแจ้งเป็นแนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ออกเป็น หนังสือเวียนขอความร่วมมือไปยังสถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจเท่านั้น ซึ่งไม่ค่อยได้ผลสักเท่าไรนัก เพราะยังมีการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นการ ละเมิด คุกคาม และทำให้ลูกหนี้เสื่อมเสียชื่อเสียงอยู่ตลอดเวลาโดยไม่มีบทลงโทษใดๆ

1. เหตุผลในการออกแนวปฏิบัติ

เนื่องจากปรากฏว่าประชาชนที่เป็นหนี้สินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล ได้รับความเดือดร้อนจากการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เหมาะสมในหลายลักษณะ ทั้งในกรณีที่ สถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเป็นผู้ติดตามทวงถามหนี้เอง และในกรณีที่มีการว่าจ้างบุคคลภายนอกเป็นผู้ติดตามทวงถามหนี้ ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงได้ออกแนวปฏิบัติฉบับนี้ เพื่อให้การติดตามทวงถามหนี้ของผู้ประกอบธุรกิจทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ไม่ว่าจะเป็นหนี้ประเภทใดนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วหรือไม่ มีมาตรฐานเดียวกันและไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน โดยมีได้มีบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน และไม่ครอบคลุมถึงการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ หรือการรับจ้าง หรือการรับมอบอำนาจจากนิติบุคคลผู้ให้สินเชื่อดังกล่าว ดังนั้น สมควรกำหนดหลักเกณฑ์ เพื่อแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการติดตามทวงถามหนี้และสร้างมาตรฐานในการติดตามทวงถามหนี้ที่เหมาะสม

การออกแนวปฏิบัติฉบับนี้ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากหลักเกณฑ์เดิม กล่าวคือ ผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ควรติดต่อกับลูกหนี้ ในช่วงเวลาที่กำหนด มีการแสดงตนเมื่อติดตามทวงถามหนี้ มีระบบการเรียกเก็บรักษาความลับของลูกหนี้ ตลอดจนกำหนดวิธีการและภาษาที่ใช้ในการติดตามทวงถามหนี้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจใช้บริการผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ผู้ประกอบธุรกิจยังคงมีความรับผิดชอบต่อกับลูกหนี้และบุคคลภายนอกเสมือนเป็นผู้ดำเนินการเอง และควรมีหลักเกณฑ์ ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ที่เหมาะสมและแจ้งให้ลูกหนี้ได้รับทราบข้อมูลอย่าง

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดรายละเอียดของกฎหมายควบคุมติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม

กฎหมายทวงหนี้ที่เป็นธรรมสำคัญอย่างไร แม้ว่าการกู้ยืมเงินจะมีสิทธิที่จะติดตามทวงถามหนี้จากลูกหนี้เพื่อให้มาชำระหนี้ได้ แต่ก็ต้องทำด้วยวิธีการที่เหมาะสมและตามสมควร ต้องไม่ใช่วิธีละเมิด คุกคาม หรือการประจานทำให้ลูกหนี้ต้องอับอาย แต่ในช่วงที่ผ่านมาว่า การติดตามทวงถามหนี้ของเจ้าหนี้สินเชื่อบุคคลและสินเชื่อบัตรเครดิตหลายราย ยังมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อลูกหนี้ในหลายลักษณะแม้ทางธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศเป็นหนังสือเวียนเรื่องแนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้แล้วก็ตาม เช่น โทรตามวันละหลายๆ ครั้ง สายว่างเมื่อไหร่เป็นได้เจอ กำลังนั่งทำงานอยู่ไม่ใช่ว่าต้องได้ทำงานกัน วันหนึ่งมาเป็นสิบๆ ครั้ง โทรมาบ้างส่งมอเตอร์ไซค์มาบ้าง ถ้ามอเตอร์ไซค์จะ ไม่มีการแนะนำชื่อเสียงเรียงนามของคนมาทวงหนี้ ไม่มีเอกสารมอบอำนาจ หรือถ้ามีการแนะนำตัวจะหลอกลูกหนี้หรือคนใกล้ชิดว่าเป็นสาววัด ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่กรมบังคับคดี ที่ร้องเรียนเข้ามามากๆ คือ ใช้ภาษาหยาบคาย ข่มขู่ ดุหมั่น เจาะลูกหนี้ไม่พอยังตามไปถึง พ่อ แม่ ลูก เมีย หรือนายจ้าง หรือเพื่อนร่วมงาน วิธีการเหล่านี้ ผลักดันให้ลูกหนี้แก้ปัญหาหนี้ด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสมและไม่เกิดประโยชน์กับลูกหนี้ เช่น วิ่งไปหมุนเงินจากแหล่งอื่นมาใช้หนี้ หรือใช้วิธีหยอดเงินครั้งละ 100-200 บาท โดยไม่รู้ว่าไม่เป็นเงินต้นเลย หรือหลงไปปรับโครงสร้างหนี้โดยไม่รู้ว่าการปรับโครงสร้างหนี้คืออะไร บางคนตัดสินใจหนีออกจากงาน เลิกกับครอบครัว และที่แย่ที่สุดคือการฆ่าตัวตาย

กฎหมายว่าด้วยการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรมได้จัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการติดตามทวงถามหนี้ภาคประชาชนที่ไม่เป็นธรรม และคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น ประชาชนที่เป็นลูกหนี้สินเชื่อทั่วไปไม่ว่าจะเป็นลูกหนี้ของสถาบันการเงิน และ NON-BANK เช่น ธุรกิจ บัตรเครดิต สินเชื่อส่วนบุคคล ลิขิ่ง เช่าซื้อ หรือแฟคตอริง เป็นต้น จะได้รับความคุ้มครองภายใต้ร่างกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากกฎหมายได้บังคับเฉพาะเจ้าหนี้ที่เป็นนิติบุคคลที่ให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติเท่านั้น ดังนั้น หากประชาชนที่เป็นลูกหนี้สินเชื่อหรือการกู้ยืมเงินจากบุคคลทั่วไปก็ดี จากธุรกิจอื่นที่ไม่ใช่สถาบันการเงินหรือ NON-BANK ก็ดี จะไม่ได้รับความคุ้มครองจากร่างกฎหมายว่าด้วยการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม

1. สิทธิของเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายควบคุมติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม

เจ้าหนี้มีสิทธิโดยชอบธรรมในอันที่จะใช้มาตรการต่างๆ ในการติดตามทวงถามหนี้ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ แต่การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้

และลูกหนี้ที่จะต้องเคารพซึ่งสิทธิและหน้าที่ที่มีต่อกัน อันจะเป็นการสร้างสมดุลระหว่างการใช่วิธีการต่างๆ ของผู้ติดตามทวงถามหนี้กับการให้ความคุ้มครองจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม

บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นธรรม พ.ศ. นี้ ได้กำหนดให้ผู้ได้รับความคุ้มครอง คือ ผู้บริโภค ซึ่งหมายถึง บุคคลธรรมดาที่มีภาระผูกพันที่จะต้องชำระหนี้สินเชื่อ และหนี้ที่ได้รับความคุ้มครองคือ หนี้ที่เกิดจากสินเชื่อ ซึ่งสินเชื่อ หมายถึง การให้กู้ยืมเงิน การรับซื้อตราสารเปลี่ยนมือ การให้บริการบัตรเครดิต การให้เช่าซื้อ การให้เช่าซื้อแบบลิสซิ่ง ให้แก่บุคคลธรรมดาและธุรกรรมอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นการเน้นให้ความคุ้มครองแก่บุคคลธรรมดาในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมหรือสินเชื่อที่ใช้ในชีวิตประจำวันปกติ ไม่ว่าจะเป็นสินเชื่อกู้ยืมเงิน บัตรเครดิต การเช่าซื้อ ฯลฯ ส่วนทางฝ่ายเจ้าหนี้และผู้ติดตามหนี้ หมายถึง ผู้ให้สินเชื่อ ผู้รับมอบอำนาจช่วงในการติดตามทวงถามหนี้จากผู้ให้สินเชื่อ แต่ไม่รวมถึงบุคคลที่ทำหน้าที่บังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล หรือบุคคลใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด และธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ นั้น หมายความว่า ธุรกิจที่รับจ้างโดยตรงจากผู้ให้สินเชื่อในการติดตามทวงถามหนี้

จากบทนิยามข้างต้นสรุปได้ว่า ทางฝ่ายเจ้าหนี้ และผู้ติดตามทวงถามหนี้ หมายถึง ทั้งบุคคลธรรมดา นิติบุคคล รวมถึงลูกจ้างในหุ้นส่วนบริษัทที่ดำเนินธุรกิจติดตามทวงถามหนี้และหมายรวมถึงทนายความหรือสำนักงานกฎหมายต่างๆ ที่รับจ้างติดตามทวงถามหนี้ในนามของลูกความที่เป็นเจ้าหนี้อีกด้วย

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้วนั้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายสหรัฐอเมริกา นั้น หนี้ที่ได้รับความคุ้มครองต้องเป็นหนี้ที่ต้องเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน โยปกติของบุคคล อาทิ หนี้ที่เกิดจากการติดต่อทางการซื้อขายสินค้า ประกันภัยและบริการต่างๆ ของบุคคลหรือครอบครัว ไม่รวมถึงหนี้ที่เกิดขึ้นกับธนาคาร สถาบันการเงิน เจ้าหนี้ของรัฐ หรือหนี้ภาษี ค่าปรับ ค่าเลี้ยงดูสามีหรือภริยาในกรณีหย่าร้าง ค่าเลี้ยงดูบุตรและสิทธิเรียกร้องจากการละเมิด เป็นต้น ส่วนลูกหนี้ที่จะได้รับความคุ้มครอง หมายถึง บุคคลธรรมดาเท่านั้น ไม่รวมถึงนิติบุคคล ส่วนเจ้าหนี้และผู้ติดตามทวงถามหนี้หมายถึง บุคคลธรรมดา นิติบุคคล รวมถึงลูกจ้างหุ้นส่วนบริษัทในเครือของธุรกิจ และความหมายรวมถึง เจ้าหนี้ซึ่งติดตามทวงถามหนี้โดยใช้ชื่ออันมิใช่ชื่อตนเอง รวมถึงทนายความหรือสำนักงานกฎหมายที่ติดตามทวงถามหนี้ในนามของลูกความ

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้วการที่ประเทศไทยได้นำแนวคิดของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นต้นแบบในร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นธรรม พ.ศ. ฉบับนี้ โดยทำให้เห็นได้ว่าการให้ความคุ้มครองต่างๆ ยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร เพราะยังเน้นอยู่ที่

หนี้ ที่เป็นหนี้ที่เกิดจากสินเชื่อโดยเฉพาะจากบัตรเครดิต การให้เช่าซื้อ การกู้ยืมเงินที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันของบุคคลธรรมดาเท่านั้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดข้อปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้

ในร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นทางการ พ.ศ. นี้ ได้กำหนดบทบัญญัติในเรื่องข้อปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ไว้ในหลายมาตรา ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติส่วนใหญ่กำหนดขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองลูกหนี้จากผู้ติดตามทวงหนี้ที่ใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม โดยกำหนดแนวปฏิบัติและข้อห้ามไว้อย่างชัดเจน และสามารถใช้เป็นมาตรฐานในการติดตามทวงถามหนี้ได้เป็นอย่างดี แต่ยังมีข้อกำหนดบางข้อที่น่าจะเป็นปัญหาในทางปฏิบัติได้ กล่าวคือ

ในกระบวนการขั้นตอนการติดตามทวงถามหนี้ที่สำคัญเรื่องหนึ่งก็คือ การบอกกล่าวแจ้งเตือนให้ชำระหนี้ ซึ่งการที่เจ้าหนี้แจ้งเตือนลูกหนี้หนี้ นั้น ก็เพื่อบอกกล่าวให้ลูกหนี้ทราบว่าได้ถึงกำหนดชำระหนี้แล้ว โดยการแจ้งนี้จะทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือจะทวงถามด้วยวาจาหรือกิริยาอาการอย่างใด ๆ ที่สื่อให้ลูกหนี้เข้าใจได้ว่าถึงกำหนดเวลาชำระหนี้แล้ว ซึ่งตามบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นทางการ พ.ศ. ได้มีข้อกำหนดให้ผู้ติดตามทวงหนี้ต้องปฏิบัติในการแจ้งเตือนให้ลูกหนี้ชำระหนี้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ติดตามหนี้ต้องแจ้งชื่อ นามสกุล หน่วยงาน ให้ลูกหนี้ทราบและแสดงเจตนาว่าติดต่อมาเพื่อต้องการติดตามทวงถามหนี้
2. ผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องติดต่อแจ้งเตือนลูกหนี้ ณ สถานที่ที่ลูกหนี้แจ้งให้เป็นสถานที่ติดต่อล่วงหน้าไว้ หากลูกหนี้ไม่ได้บอกสถานที่ติดต่อไว้หรือบอกไว้แต่ไม่สามารถติดต่อได้ ให้ถือเอาสถานที่อื่นเป็นสถานที่เหมาะสมในการติดต่อลูกหนี้ได้
3. การติดต่อแจ้งเตือนลูกหนี้ต้องติดต่อในเวลา 08.00 – 20.00 นาฬิกา ในวันธรรมดา และเวลา 08.00 – 18.00 นาฬิกา ในวันหยุดราชการ

และหากผู้ติดตามหนี้ไม่สามารถติดต่อเพื่อแจ้งเตือนลูกหนี้ได้ ผู้ติดตามทวงถามหนี้อาจติดต่อกับบุคคลอื่นได้ แต่ต้องปฏิบัติภายใต้เงื่อนไข ตามบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นทางการ พ.ศ. โดย

1. ผู้ติดตามหนี้ต้องแจ้งชื่อ นามสกุล หน่วยงาน และแสดงเจตนาว่าต้องการสอบถามถึงสถานที่เพื่อติดต่อลูกหนี้เท่านั้น
2. ติดต่อได้ในเวลา 08.00 – 20.00 นาฬิกา ในวันธรรมดาและในเวลา 08.00 – 18.00 นาฬิกา ในวันหยุดราชการ
3. ติดต่อโดยมีเหตุอันสมควรและไม่ทำความเดือดร้อนรำคาญ

4. ห้ามแจ้งถึงความเป็นหนี้ของลูกหนี้
5. ห้ามติดต่อโดยใช้ไปรษณียบัตร
6. ห้ามใช้ตราสัญลักษณ์หรือชื่อทางธุรกิจของผู้ติดตามหนี้บนซองจดหมายหรือเอกสารใดๆ ที่ใช้ในการติดต่อกับบุคคลอื่นที่อาจทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเป็นการติดต่อมาเพื่อทวงถามหนี้กับลูกหนี้

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า การบอกกล่าวแจ้งเตือนลูกหนี้เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเพราะมีผลต่อการตัดสินใจที่จะชำระหนี้ หรือจะทำให้เกิดการเจรจาจับข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้น โดยไม่ต้องถึงขั้นฟ้องร้องเป็นคดีได้เพราะหากลูกหนี้ได้รับการบอกกล่าวแจ้งเตือนจากเจ้าหนี้ก็จะเป็นการทำให้ลูกหนี้ทราบถึงรายละเอียดต่างๆ ในเรื่องหนี้สินและเปิดโอกาสให้ได้แย้งในเรื่องจำนวนหนี้ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายต่างๆ ฯลฯ อันเป็นสิทธิของลูกหนี้ที่จะกระทำได้เพื่อคุ้มครองลูกหนี้จากการปกปิดหรือถูกหลอกลวงในรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวกับหนี้สินและตัดสินใจชำระหนี้ได้ในที่สุด ซึ่งวิธีการแจ้งเตือนนี้ควรเน้นการเก็บรักษาความลับและข้อมูลต่างๆ ของลูกหนี้อันเป็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย จึงต้องกำหนดให้ผู้ติดตามทวงถามหนี้ต้องติดต่อกับตัวลูกหนี้โดยตรง ตามสถานที่และเวลาที่เหมาะสม และต้องมีการแสดงให้ชัดเจนว่า ผู้ติดตามทวงถามหนี้เป็นใครหรือมาจากหน่วยงานใดและแสดงเจตนาว่า ติดต่อมาเพื่อแจ้งให้ลูกหนี้ทราบถึงการต้องชำระหนี้ด้วย เว้นแต่เป็นกรณีที่ไม่สามารถติดต่อกับตัวลูกหนี้ได้จริงๆ จึงสามารถติดต่อกับบุคคลอื่นเพื่อขอข้อมูลในการติดต่อลูกหนี้ได้ แต่ก็ต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่นนั้นด้วย จึงต้องกำหนดเงื่อนไข วิธีการต่างๆ ไว้ค่อนข้างรัดกุม แต่เนื่องจากวิธีปฏิบัติตามร่างกฎหมายดังกล่าวค่อนข้างมีบทบัญญัติที่มีรายละเอียดปลีกย่อยค่อนข้างมาก และเป็นลักษณะการรับเอาแนวปฏิบัติของกฎหมายต่างประเทศมาเกินไป ซึ่งพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่า ยังไม่เหมาะสมกับสภาพวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ สภาพสังคม เศรษฐกิจของประเทศไทยมากนัก เช่น การกำหนดเวลาการติดต่อลูกหนี้ซึ่งในงานภาคเอกชนนั้น เช่น งานในโรงงานต่างๆ ที่มากรทำงานเป็นช่วงกะเวลาไม่แน่นอนเหมือนงานในระบบราชการ ดังนั้น จึงมีข้อน่าพิจารณาว่าการกำหนดเวลาเพื่อติดต่อกับลูกหนี้ดังกล่าวจะเป็นการเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

หากกำหนดข้อปฏิบัติที่มีรายละเอียดมากจนเกินไปก็อาจเป็นการสร้างภาระเกินจำเป็นแก่ฝ่ายเจ้าหนี้ได้ และอาจจะส่งผลกระทบต่อระบบการปล่อยสินเชื่อในภาพรวมได้ จึงเห็นว่า ควรจะกำหนดเป็นกรอบกว้างๆ ให้มีความยืดหยุ่นได้จะเหมาะสมกว่า ส่วนเรื่องที่ต้องเน้นให้ความคุ้มครองลูกหนี้ นั้น ต้องพิจารณาเรื่องของการเก็บรักษาข้อมูลของลูกหนี้ให้เป็นความลับ ซึ่งกฎหมายควรจะเน้นให้ความสำคัญกับบทบัญญัติในเรื่องนี้ให้ชัดเจนจะเหมาะสมกว่า

หากวิเคราะห์กฎหมายของต่างประเทศแล้วจะเห็นได้ว่า กฎหมายของสหรัฐอเมริกา มีการกำหนดข้อปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ที่มีหลักเกณฑ์ร่วมกัน คือ ต้องเก็บรักษาข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลของเจ้าหนี้ ลูกหนี้หรือบุคคลอื่นๆ ไม่ให้เผยแพร่เป็นที่ทราบแก่สาธารณชนไม่ว่าจะในระหว่างติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกในการติดตามทวงหนี้หรือในภายหลังจากดำเนินการติดตามทวงหนี้เสร็จเรียบร้อยแล้วก็ตาม เพราะการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหนี้ ลูกหนี้รวมถึงบุคคลอื่นๆ ในการติดตามทวงหนี้เป็นเรื่องสำคัญถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ที่ต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยตามร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้ อย่างเป็นทางการ พ.ศ. นี้ มีบทบัญญัติห้ามมิให้แจ้งถึงความเป็นหนี้ของลูกหนี้แก่บุคคลอื่นทราบ ห้ามมิให้ติดต่อแจ้งเตือนโดยใช้ไปรษณียบัตรหรือใช้ภาษาสัญลักษณ์ใดๆ ในทางที่สื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ว่าเป็นการติดต่อมาเพื่อติดตามทวงถามหนี้ต่อลูกหนี้ ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่มีเจตนาเพื่อเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวของลูกหนี้ที่ไม่ต้องการเปิดเผยให้บุคคลอื่นทราบ

3. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดข้อห้ามปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้

จากบทบัญญัติร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม พ.ศ. มีการกำหนดข้อห้ามปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ไว้อย่างน่าสนใจในประ โณสำคัญ 3 เรื่องคือ

1) ข้อห้ามในเรื่องการกระทำที่เป็นลักษณะการละเมิด ลูกคาม หรือละเมิดสิทธิของลูกหนี้

2) ข้อห้ามในเรื่องการกระทำในลักษณะที่เป็นเหตุทำให้ลูกหนี้เกิดความเข้าใจผิด

3) ข้อห้ามในเรื่องการกระทำในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม

จากข้อห้ามปฏิบัติต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นการนำกฎหมายของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาที่มีข้อกำหนดเรื่องการห้ามใช้กำลังบังคับหรือการรบกวนลูกหนี้อย่างไม่เหมาะสม โดยกำหนดห้ามเจ้าหนี้หรือผู้รับจ้างติดตามทวงถามหนี้ใช้ความรุนแรงหรือใช้กำลังบีบบังคับหรือกระทำการอันเป็นการรบกวนลูกหนี้หรือผู้อื่นโดยไม่เหมาะสม ห้ามมิให้กระทำการใช้ภาษาหรือข้อความที่ดูหมิ่น เสียดสี ทำให้ลูกหนี้เกิดความอับอาย ฯลฯ รวมทั้งมีข้อกำหนดเรื่องการห้ามกระทำที่เป็นการหลอกลวง ปลอม หรือแสดงออกที่ผิด เช่น ต้องไม่แสดงตนด้วยการแอบอ้างชื่อเท็จจริง หรือต้องไม่แสดงออกในลักษณะที่หลอกลวงเกี่ยวกับการแอบอ้างชื่อเท็จจริงอันไม่เป็นความจริง หรือต้องไม่แสดงออกในลักษณะที่หลอกลวงเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ ผลที่ตามมาของการไม่ชำระหนี้ รวมถึงต้องไม่ข่มขู่หรือทำให้กลัวว่าจะกระทำการทางกฎหมาย

นอกจากนี้ กฎหมายสหรัฐอเมริกา ยังมีข้อห้ามปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ในเรื่องวิธีการที่ไม่ยุติธรรมเช่น การก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายต่อบุคคลเกี่ยวกับค่าติดต่อสื่อสาร หรือขู่ว่าจะกระทำการใดๆ ที่มีผลให้เกิดการยึดทรัพย์สินหรือการทำให้สิทธิในทรัพย์สินหมดลง เป็นต้น

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่จะได้รับความคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม

ในหลักการแล้วนั้น เจ้าหนี้มีสิทธิโดยชอบธรรมในอันที่จะใช้มาตรการต่างๆ ในการติดตามทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ แต่การดำเนินการดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่จะต้องเคารพซึ่งสิทธิและหน้าที่ที่มีต่อกัน อันจะเป็นการสร้างสมดุลระหว่างการใช่วิธีการต่างๆ ของผู้ติดตามทวงถามหนี้กับการให้ความคุ้มครองลูกหนี้จากการกระทำที่ไม่เหมาะสม และบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรมนี้ ได้กำหนดให้ผู้ได้รับความคุ้มครอง คือ ผู้บริโภค ซึ่งหมายถึง บุคคลธรรมดาที่มีภาระผูกพันที่จะต้องชำระหนี้สินเชื่อ และหนี้ที่ได้รับความคุ้มครอง คือ หนี้ที่เกิดจากสินเชื่อ ซึ่งสินเชื่อหมายถึง การให้กู้ยืมเงิน การรับซื้อตั๋วเงิน การรับซื้อตราสารเปลี่ยนมือ การให้บริการบัตรเครดิต การให้เช่าซื้อ การให้เช่าซื้อแบบลิสซิ่ง ให้แก่บุคคลธรรมดาและธุรกิจอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด จะเห็นได้ว่า เป็นการเน้นให้ความคุ้มครองแก่บุคคลธรรมดาในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมหรือสินเชื่อที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นสินเชื่อกู้ยืมเงิน บัตรเครดิต การเช่าซื้อ ฯลฯ ส่วนทางฝ่ายเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้หมายถึง ผู้ให้สินเชื่อ ผู้รับมอบอำนาจหรือผู้รับมอบอำนาจช่วงในการติดตามทวงถามหนี้จากผู้ให้สินเชื่อ แต่ไม่รวมถึงบุคคลที่ทำหน้าที่บังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล และธุรกิจติดตามทวงถามหนี้หมายความว่า ธุรกิจที่รับจ้างโดยตรงจากผู้ให้สินเชื่อในการติดตามทวงถามหนี้ สรุปได้ว่า ทางฝ่ายเจ้าหนี้และผู้ติดตามทวงถามหนี้ หมายถึง ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล รวมถึงลูกจ้างในหุ้นส่วนบริษัทที่ดำเนินธุรกิจติดตามทวงถามหนี้และหมายความรวมถึงนายความหรือสำนักงานกฎหมายต่างๆ ที่รับจ้างติดตามทวงถามหนี้ในนามของลูกหนี้ที่เป็นเจ้าหนี้อีกด้วย

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศจะเห็นได้ว่า กฎหมายสหรัฐอเมริกา นั้น มีหนี้ที่ได้รับความคุ้มครองต้องเป็นหนี้ที่ต้องเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยปกติของบุคคล ส่วนลูกหนี้ที่จะได้รับความคุ้มครองหมายถึง บุคคลธรรมดาเท่านั้น ไม่รวมถึงนิติบุคคล ในส่วนของเจ้าหนี้และผู้ติดตามทวงถามหนี้หมายถึง บุคคลธรรมดา นิติบุคคล รวมถึงลูกจ้างหุ้นส่วนบริษัทในเครือของธุรกิจ และหมายความรวมถึง เจ้าหนี้ซึ่งติดตามทวงถามหนี้โดยใช้ชื่ออันมิใช่ชื่อตนเอง รวมถึงนายความหรือสำนักงานกฎหมายที่ติดตามทวงถามหนี้ในนามของลูกหนี้

ทางกฎหมายของนอร์เวย์หนี้ที่ได้รับความคุ้มครองจะเกี่ยวกับการติดตามทวงหนี้ในสิทธิเรียกร้องทางการเงินที่ถึงกำหนดระยะเวลาชำระ รวมถึงกรณีรับโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวและกระทำการติดตามทวงถามหนี้ในสิทธิเรียกร้องนั้น ส่วนผู้ติดตามทวงถามหนี้ หมายถึง บุคคลหรือ

บริษัทที่กระทำการติดตามทวงถามหนี้ และยังหมายความรวมถึงเจ้าหนี้ผู้ซึ่งติดตามทวงถามหนี้โดยการเรียกให้ชำระหนี้ทางการเงินของตน โดยการติดตามทวงถามหนี้ต้องกระทำโดยหน่วยงานธุรกิจที่ได้จดทะเบียนทางธุรกิจและได้รับใบอนุญาตติดตามทวงหนี้

สำหรับกฎหมายออสเตรเลีย หนี้ที่จะได้รับความคุ้มครองจะใช้กับหนี้ที่เกิดจากมูลหนี้ทุกประเภทและยังรวมถึงกรณีหนี้ที่มีการรับโอนมาให้ติดตามทวงหนี้ไม่ว่าจะโดยการขายหรือเป็นผู้แทนของเจ้าหนี้หรือเรียกร้องแทนไม่ว่าจากวิธีใดๆ ในฐานะที่เป็นสิทธิของเจ้าหนี้ ส่วนลูกหนี้ที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นครอบคลุมกว้างขวางมากไม่ว่าจะเป็นบุคคล หน่วยงานทางธุรกิจหรือนิติบุคคลที่เป็นหนี้หรือถูกกล่าวหาว่าเป็นหนี้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัจจุบันมีพฤติกรรมในการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและกำลังเป็นปัญหาสังคม การติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรมในที่นี้หมายถึงการติดตามทวงถามหนี้โดยใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นวิธีการที่ไม่สิทธิหรือไม่มีอำนาจให้กระทำได้ หรือมีสิทธิหรือมีอำนาจให้กระทำได้ตามกฎหมายแต่กระทำไปโดยเกินขอบเขต ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าใช้วิธีข่มขู่ คุกคาม แบบบิบบังคับลูกหนี้ด้วยวิธีการต่างๆ ตลอดจนการบังคับชำระหนี้โดยพลการ

การที่บุคคลต้องตกอยู่ในสถานะเป็นหนี้สิน โดยไม่สามารถชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ได้นั้น พบว่าลูกหนี้ที่มีความตั้งใจจะไม่ชำระหนี้เจตนาโกงเจ้าหนี้มีอยู่จำนวนไม่มาก แต่เนื่องจากสถานะเศรษฐกิจ สังคมในปัจจุบันที่ค่าครองชีพสูงมากจนมีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของประชาชนทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการกู้ยืมรูปแบบต่างๆ ได้ ดังนั้น การที่เจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ใช้มาตรการที่ไม่เหมาะสมอย่าง ไม่เลือกหน้ากับลูกหนี้ทุกคนจึงเป็นพฤติกรรมที่ไม่มีความเป็นธรรม รวมถึงการสร้างควมรำคาญให้แก่บุคคลที่สาม (ผู้ค้าประกัน) ที่ไม่ใช่ลูกหนี้ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนโดยรวมเป็นจำนวนมาก เท่าที่ผ่านมาการติดตามทวงถามหนี้จะใช้วิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้วาจาและภาษาที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอย่างรุนแรง การคุกคามโดยใช้กำลังหรือทำให้เสียชื่อเสียง รวมถึงการให้ข้อมูลเท็จเพื่อให้ลูกหนี้และผู้อื่นเข้าใจผิด นอกจากนี้ยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการติดตามทวงถามหนี้ไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต้องเข้ามาดูแลแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดปัญหารุนแรงต่อไป

ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและสร้างมาตรฐานในการติดตามทวงถามหนี้ที่เหมาะสมและเป็นธรรม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ ลูกหนี้หรือผู้บริโภค และบุคคลอื่นใดที่เกี่ยวข้องโดยรวม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นธรรมขึ้นมา

จากการศึกษาแนวคิดของต่างประเทศพบว่า หลักการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะลูกหนี้ นั้นตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า กฎหมายต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง และกฎหมายเหล่านี้ก็แฝงด้วยความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความจำเป็นและมีภาระไม่เท่ากัน การก่อหนี้สินต่างๆ อาจเกิดจากความจำเป็นในครอบครัว ดังนั้น ลูกหนี้จึงไม่ใช่อาชญากรที่จะต้องถูกระงับจากเจ้าหนี้อย่างไม่เป็นธรรมด้วยวิธีการต่างๆ

จากแนวคิดดังกล่าวทำให้กฎหมายและมาตรการของต่างประเทศที่ใช้คุ้มครองดูแลลูกหนี้ จึงมีความเข้มแข็งและปฏิบัติได้จริง ไม่เหมือนกับในสังคมไทยที่ยังมีทัศนคติในเชิงลบกับผู้ที่ เป็นหนี้สินและถูกละเลยเพิกเฉยไม่ได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือจากภาครัฐเท่าที่ควร ทั้งกฎหมายที่มี อยู่ก็ไม่สามารถที่จะให้ความคุ้มครองลูกหนี้ได้อย่างเต็มที่ กล่าวคือ ในส่วนของความรับผิดชอบ ของเจ้าหนี้หรือผู้ติดตามทวงถามหนี้ หากเกิดกรณีการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้ นั้น ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบในทางแพ่งฐานละเมิดตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 หรือความรับผิดชอบในทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาใน ฐานความผิดต่างๆ เช่น ความผิดฐานกรรโกทรัพย์ หมิ่นประมาท หน่วงเหนี่ยวกักขัง หรือแม้แต่การ ควบคุมโดยองค์การวิชาชีพทนายความก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาการติดตามทวงถามหนี้อย่างไม่เป็น ธรรมนี้ได้อย่างตรงจุด ยังมีช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายอยู่อีกมาก

แม้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทย (ธ.ป.ท.) ได้ออกแนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ให้ สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบัน การเงิน และผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่มีใช้สถาบันการเงินทุกแห่ง ดำเนินการ แต่เนื่องจากไม่ได้มีบทลงโทษแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และไม่ครอบคลุมถึงการกำกับดูแล การประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ หรือการรับจ้าง หรือรับมอบอำนาจจากนิติบุคคลผู้ให้สินเชื่อ ซึ่งสถาบันการเงินบางแห่งได้มีการว่าจ้างบริษัทภายนอกในการติดตามทวงถามหนี้ ซึ่งอยู่นอกเหนือ ระเบียบข้อบังคับกฎหมายของ ธ.ป.ท. รวมทั้งไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการติดตามทวงถามหนี้ไว้เป็น การเฉพาะและไม่มีหน่วยงานใดกำกับดูแลโดยตรง

ดังนั้น จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่พยายามจะแก้ไขปัญหาความรุนแรงจากการติดตามทวงถาม หนี้ ลดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหนี้ ลูกหนี้และผู้ประกอบการติดตามทวงถามหนี้ได้ และจะเป็น โอกาสให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้คืนจากลูกหนี้ที่พอจะชำระหนี้ได้เพิ่มขึ้น โดยร่าง พระราชบัญญัติที่ยกร่างขึ้นนี้ส่วนใหญ่คัดแปลงมาจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่เรียกว่า The Fair Debt Collection Practices Act หรือ FDCPA แต่อย่างไรก็ตาม นับว่าเป็นแนวคิดที่ดีที่จะมี กฎหมายใหม่ๆ ตราออกมาเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภค และสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นใน สังคมได้มากขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้มีการออกพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้อย่างเป็นทางการเป็นธรรมขึ้นมา เพื่อ ใช้บังคับ ควบคุมการติดตามทวงถามหนี้ของผู้ติดตามทวงถามหนี้ให้อยู่ในขอบเขตและกรอบของ กฎหมาย เนื่องจากปัญหาในการติดตามทวงถามหนี้ของผู้ติดตามทวงถามหนี้ก่อให้เกิดผลกระทบ

ต่อผู้บริโภคหรือลูกหนี้รวมถึงบุคคลที่สามนั้นเป็นปัญหาที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุด แต่ยังไม่มีความมาตรการในการดำเนินการควบคุมพฤติกรรมการทวงหนี้ที่ใช้วิธีการ คุกคาม ข่มขู่ลูกหนี้ โดยการ จัดให้มีการขอรับใบอนุญาตการประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ การประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้จะกระทำได้อาจต้องจดทะเบียนขอใบอนุญาตจากคณะกรรมการที่กำกับดูแล และการขอรับ ใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตลอดจนเสีย ค่าธรรมเนียมตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยบุคคลที่ประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ จะต้องมาขึ้นทะเบียนกับกระทรวงการคลังภายใน 90 วัน และห้ามไม่ให้ผู้ใด นอกจากผู้ติดตามทวงถามหนี้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ และในกรณีที่ผู้ติดตามทวงถามหนี้ที่ ประกอบวิชาชีพทนายความก็ควรให้มีองค์กรหรือหน่วยงานที่เข้ามาควบคุมหรือกำกับดูแลการ ติดตามทวงถามหนี้ด้วย

2. ขอบเขตการคุ้มครองเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่จะได้รับการคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติ ติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม พ.ศ. ในประเด็นนี้ฝ่ายทางเจ้าหนี้มีมติที่เห็นว่ามีความชัดเจน และครอบคลุมอยู่แล้ว คือ หมายถึงผู้ให้สินเชื่อ ผู้รับมอบอำนาจ ผู้รับมอบอำนาจช่วงในการติดตาม ทวงถามหนี้ ซึ่งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล รวมถึงลูกจ้างในบริษัทที่ดำเนินธุรกิจติดตามทวงถาม หนี้และรวมถึงทนายความหรือสำนักงานกฎหมายต่างๆ ที่รับจ้างทวงหนี้ด้วย แต่ในส่วนของผู้หนี้ นั้นเห็นว่า ยังไม่ให้ความคุ้มครองเพียงพอ กล่าวคือในร่างพระราชบัญญัตินี้ยังเน้นให้ความคุ้มครอง ลูกหนี้ที่เป็นประชาชนผู้บริโภคโดยทั่วไป ที่เป็นหนี้ที่เกิดจากสินเชื่อที่ใช้ในชีวิตประจำวันต่างๆ เป็นหลักโดยไม่รวมถึงลูกหนี้ที่เป็นหนี้ที่เป็นนิติบุคคลที่ทำธุรกิจต่างๆ ซึ่งยังเป็นช่องว่างของ กฎหมายอยู่ ดังนั้น สมควรขยายความสนับสนุนธุรกิจประเภท SME หรือธุรกิจภาคชุมชน ภาค คราวเรือน ที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังเป็นผู้ประกอบการเล็กๆ ยังคงอาศัยสินเชื่อกู้ยืมเงินมาลงทุน หมุนเวียนในกิจการอยู่

ส่วนประเด็นปัญหาเกี่ยวกับหนี้สิน ควรจะกำหนดให้มีความคุ้มครองมูลหนี้ในทุก ประเภทอย่างกว้างขวาง โดยไม่กำหนดว่าต้องเกิดจากมูลหนี้ประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้นอันจะ ทำให้ลูกหนี้ได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่ เพราะในความเป็นจริงแล้วการทวงถามหนี้หนี้เกิดจาก มูลหนี้ทุกประเภทไม่มีจำกัด หากขยายการคุ้มครองได้จะเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ทุกประเภทมาก ยิ่งขึ้น

3. ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธ.ป.ท.) ควรมีอำนาจในการกำหนดโทษเด็ดขาด ใน การยกเลิกหรือเพิกถอนใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจการติดตามทวงถามหนี้ กรณีที่มีผู้จงใจฝ่า พินข้อบังคับ และควรกำหนดบทลงโทษอาญาไว้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อช่วยลดความเสียหายที่จะเกิดแก่ ลูกหนี้ที่ได้รับการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม

4. กำหนดให้ผู้ติดตามทวงถามหนี้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการติดต่อลูกหนี้ คือ ห้ามไม่ให้ติดต่อในเวลาและสถานที่ทำให้เกิดความไม่สะดวกแก่ลูกหนี้ ในกรณีที่ไม่ได้แจ้งไว้ล่วงหน้า ให้ถือเอาเวลา 8.00 น. ถึง 21.00 น. ณ สถานที่ติดต่อลูกหนี้เป็นเวลา และสถานที่เหมาะสม ในการติดต่อลูกหนี้ห้ามมิให้ใช้ภาษา สัญลักษณ์ หรือชื่อทางธุรกิจของผู้ติดตามหนี้บนซองจดหมายหรือในหนังสือ หรือในสื่ออื่นที่จะใช้ในการติดต่อสอบถามผู้อื่นที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้ว่าเป็นการติดต่อมาเพื่อการติดตามทวงถามหนี้ของผู้บริโภค เว้นเสียแต่ชื่อทางธุรกิจของผู้ติดตามหนี้ไม่ได้สื่อให้ทราบได้ว่าเป็นการประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ และในกรณีที่ผู้ติดตามหนี้ได้รับแจ้งจากลูกหนี้เป็นหนังสือว่าได้มีการแต่งตั้งตัวแทน พร้อมชื่อและที่อยู่ของตัวแทนที่ได้แต่งตั้งในเรื่องเกี่ยวกับหนี้นั้นๆ แล้ว ห้ามมิให้ผู้ติดตามหนี้ติดต่อบุคคลอื่นนอกจากตัวแทนที่ได้รับการแต่งตั้ง เว้นเสียแต่ตัวแทนที่ได้รับการแต่งตั้งไม่ทำหน้าที่และติดต่อกับผู้ติดตามหนี้ภายใน 30 วันนับจากวันที่ผู้ติดตามหนี้ได้รับหนังสือแต่งตั้งตัวแทน

5. การกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดและเป็นการรบกวน ผู้ติดตามหนี้ต้องไม่ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติที่เป็นการข่มขู่ การใช้ความรุนแรง การกระทำผิดทางอาญา โดยให้เกิดความเสียหายแก่ ร่างกาย ชื่อเสียง และทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้อื่น หรือการแจ้ง การเปิดเผยชื่อลูกหนี้ให้แก่ผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการติดตามหนี้ เว้นแต่เป็นการแจ้งให้แก่บุคคลอื่นตามที่กฎหมายกำหนด และการติดต่อลูกหนี้เพื่อติดตามทวงถามหนี้ห้ามเกินวันละหนึ่งครั้ง เว้นแต่เป็นการติดต่อเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติม หรือได้รับความยินยอมจากลูกหนี้

บรรณานุกรม

หนังสือ

กำธร พันธูลาก. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518.

กุศล บุญเย็น. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2540.

คมกริช วัฒนเสถียร. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 หนี้ พร้อมตัวอย่างคำพิพากษา. กรุงเทพมหานคร: แพรวพิทยา, 2517.

จรัส กาญจนจิต. ข้อคิดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินและข้อต่อสู้ในคดี. กรุงเทพมหานคร: เกรนโกรว, 2543.

จี๊ด เศรษฐบุตร และดารารพร ธีระวัฒน์. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2553.

ทะนงศักดิ์ ดุลยกาญจน์. หลักและปัญหาในสัญญาบัญชีเดินสะพัดและบัตรเครดิต. กรุงเทพมหานคร: จีรรัชการพิมพ์, 2539.

ธนะชัย ผดุงธิต. ดอกเบี้ย เบี้ยปรับ. กรุงเทพมหานคร: นิติรัฐ, 2544.

ประพันธ์ ทรัพย์ประสงศ์. ศิลปะในการทวงหนี้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2536.

ไพโรจน์ วายุภาพ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เนติบัณฑิตยสภา, 2551.

ภาสกร ญาณสุธี. เทคนิคผ่าตัดดอกเบี้ยและเบี้ยปรับ เบี้ยปรับสูงเกินไปหรือไม่. กรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ป.).

เสรี สุวรรณภานนท์. การประนีประนอมระหว่างธนาคารกับลูกหนี้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์อักษร, 2542.

วิทยานิพนธ์

กานดา ภูเขียวชาญวาทย์. การบังคับใช้กฎหมายห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

นิตยา ชินวงศ์. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบัตรเครดิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

คำพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 864/2541.

คำวินิจฉัยประธานศาลอุทธรณ์ เลขที่ 3/2551.

กฎหมาย ขอบเขตและบทบัญญัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เลขที่ 16/2552

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เลขที่ 18/2552

ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศออสเตรเลีย

รัฐบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค 2517

รัฐบัญญัติว่าด้วยการทวงหนี้ที่เป็นธรรม

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ปณัฏฐ์ เจริญศรีเกียรติ และคนอื่นๆ. ความหมายของระบบเศรษฐกิจ (economic system). ใน <http://social-sk.blogspot.com/2007/12/economic-system.html>. (last visited December 2007).

สำนักงานปลัดกระทรวง การคลัง กลุ่มงานป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ. พ.ร.บ.การติดตามทวงถามหนี้ เป็นธรรม. ใน http://www.1359.in.th/fincrime2004/index.php?option=com_content&task=view&id=219175&Itemid=71. (last visited 09 November 2010).

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักกฎหมาย. ร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างการพิจารณา: สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. ใน <http://www.fpo.go.th/FPO/index2.php?mod=Category&file=categoryview&categoryID=CAT0001470>. (last visited 15 October 2013).

สิ่งพิมพ์รัฐบาลและเอกสารอื่นๆ ของทางราชการ

สำนักกรรมการ 1 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. “การพิจารณาศึกษาปัญหาในการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรม.” 17 มกราคม 2551.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 - 2559.”

สำนักการงานการประชุมและชวเลข สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. “รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 69.” 7 ธันวาคม 2550.

สำนักการงานการประชุมและชวเลข สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรม พ.ศ.” 27 สิงหาคม 2551 และ 22 เมษายน 2554.

ภาคผนวก ก

ร่างพระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้ที่เป็นธรรม

[๔๑]

ร่าง

พระราชบัญญัติ

การติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรม

พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการติดตามทวงถามหนี้เป็นธรรม
พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการติดตามทวงถามหนี้
เป็นธรรม พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันซึ่งพ้นไปจากวันที่
นับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
“หนี้” หมายความว่าหนี้ที่เกิดจากสินเชื่อ รวมถึงการค้ำประกันสินเชื่อ
“สินเชื่อ” หมายความว่า การให้ยืมเงิน การให้กู้ยืมเงิน การให้สินเชื่อ การให้สินเชื่อ
การให้บริการบัตรเครดิต การให้เช่าซื้อ และการให้เช่าแบบลีสซิง ให้แก่บุคคลธรรมดา และธุรกรรม
อื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนดโดยกฎกระทรวง

“บัตรเครดิต” หมายความว่า บัตรหรือสิ่งอื่นใดที่ผู้ให้สินเชื่อออกให้แก่ผู้บริโภค เพื่อใช้ชำระค่าสินค้า ค่าบริการหรือค่าอื่นใดแทนการชำระด้วยเงินสด หรือเพื่อการเบิกถอนเงินสด โดยผู้บริโภคต้องชำระค่าธรรมเนียม ค่าบริการ ดอกเบี้ย หรือค่าอื่นใด แต่ไม่รวมถึงบัตรที่ได้มีการชำระค่าสินค้า ค่าบริการหรือค่าอื่นใดไว้ล่วงหน้าแล้ว

“ผู้บริโภค” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่มีภาระผูกพันที่จะต้องชำระหนี้สินเชื่อ ทั้งนี้ รวมถึงบุคคลธรรมดาผู้ค้าประกันหนี้สินเชื่อด้วย

“ผู้ให้สินเชื่อ” หมายความว่า

- (๑) นิติบุคคลที่ให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติ
- (๒) นิติบุคคลที่รับซื้อหรือรับโอนสินเชื่อจาก ๘ (๑)
- (๓) นิติบุคคลที่รับซื้อหรือรับโอนสินเชื่อจาก ๘ (๒)
- (๔) บุคคลอื่นใดตามที่คณะกรรมการรัฐมนตรีประกาศกำหนด

“ผู้ติดตามหนี้” หมายความว่า ผู้ให้สินเชื่อ ผู้รับมอบอำนาจหรือผู้รับมอบอำนาจช่วง ในการติดตามทวงถามหนี้จากผู้ให้สินเชื่อ ทั้งนี้ ไม่ให้หมายรวมถึง

- (๑) บุคคลที่ทำหน้าที่บังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล
- (๒) บุคคลอื่นใดตามที่คณะกรรมการรัฐมนตรีประกาศกำหนด

“ธุรกิจติดตามทวงถามหนี้” หมายความว่า ธุรกิจที่รับจ้างโดยตรงจากผู้ให้สินเชื่อ ในการติดตามทวงถามหนี้

“สถานที่ติดต่อผู้บริโภค” หมายความว่า ที่อยู่อาศัยของผู้บริโภค หรือสถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด และให้รวมทั้งหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อผู้บริโภคได้

“หนังสือเวียน” หนังสือที่ส่งถึง เลขาธิการคณะกรรมการ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามคำสั่งพิเศษของ คณะกรรมการให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง และประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง และประกาศนั้น ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันถัดจากวันได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นไปแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๕ ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนการประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้ตามพระราชบัญญัตินี้ต่อนายทะเบียนตาม พ.ร.บ.หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของคสช.เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคตามที่คณะกรรมการรัฐมนตรีประกาศ กำหนด

หมวด ๑
การติดตามทวงถามหนี้

มาตรา ๖ ห้ามมิให้ผู้ติดตามหนี้ ติดต่อผู้ใดที่มีใช้ผู้บริโภคเพื่อการติดตามทวงถามหนี้ เว้นแต่เป็นการติดต่อเพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

- (๑) เพื่อการติดต่อสอบถามสถานที่ติดต่อผู้บริโภคตามมาตรา ๗
- (๒) เพื่อการอื่นตามที่มิกฎหมายหรือระเบียบราชการกำหนดไว้
- (๓) เพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่มิใช่ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา ๗ ผู้ติดตามหนี้อาจติดต่อบุคคลอื่นได้นอกเหนือจากผู้บริโภคในการให้ได้มาซึ่งข้อมูลสถานที่ติดต่อผู้บริโภคโดยต้องถือปฏิบัติดังนี้

- (๑) แจ้งให้ทราบชื่อ นามสกุล ชื่อหน่วยงาน และแสดงเจตนาว่าต้องการสอบถามหรือยืนยันข้อมูลสถานที่ติดต่อผู้บริโภคเท่านั้น
- (๒) ในกรณีติดต่อโดยโทรศัพท์หรือบุคคลให้ติดต่อในเวลา ๐๘.๐๐ น./ นาฬิกา ถึง ๒๐.๐๐ น./ นาฬิกา ยกเว้นวันหยุดราชการให้ติดต่อได้ในเวลา ๐๘.๐๐ น./ นาฬิกา ถึง ๑๘.๐๐ น./ นาฬิกา

- (๓) ติดต่อโดยมีเหตุอันควรและไม่ก่อให้เกิดความรำคาญ
- (๔) ห้ามมิให้แจ้งถึงความเป็นหนี้ของผู้บริโภค
- (๕) ห้ามมิให้ติดต่อโดยทางไปรษณียบัตร
- (๖) ห้ามมิให้ใช้ภาษา สัญลักษณ์ หรือชื่อทางธุรกิจของผู้ติดตามหนี้บนซองจดหมายหรือในหนังสือ หรือในสื่ออื่นที่จะใช้ในการติดต่อสอบถามผู้อื่น ที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้ว่าเป็นการติดต่อมาเพื่อการติดตามทวงถามหนี้ของผู้บริโภค

(๗) คณะกรรมการอื่นที่มิใช่ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา ๘ การติดต่อกับผู้บริโภคให้ผู้ติดตามหนี้ถือปฏิบัติดังนี้

- (๑) แจ้งให้ทราบชื่อ นามสกุล ชื่อหน่วยงาน และแสดงเจตนาว่าต้องการติดตามหนี้
- (๒) ให้ถือเอาสถานที่ที่ผู้บริโภคแจ้งเป็นสถานที่ติดต่อกับผู้บริโภค ในกรณีที่ผู้บริโภคไม่ได้แจ้งไว้ล่วงหน้า หรือสถานที่แจ้งไว้ไม่สามารถติดต่อได้โดยผู้ติดตามหนี้ได้พยายามติดต่อตามสมควรแล้ว ให้ถือเอาสถานที่ติดต่อผู้บริโภคอื่นเป็นสถานที่เหมาะสมในการติดต่อผู้บริโภค

- (๓) ให้ในกรณีติดต่อโดยโทรศัพท์หรือบุคคลให้ติดต่อได้ในเวลา ๐๘.๐๐ น./ นาฬิกา ถึง ๒๐.๐๐ น./ นาฬิกา ยกเว้นวันหยุดราชการให้ติดต่อได้ในเวลา ๐๘.๐๐ น./ นาฬิกา ถึง ๑๘.๐๐ น./ นาฬิกา เว้นแต่ผู้บริโภคและผู้ติดตามหนี้ได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่นในระหว่างการผิฉนัดชำระหนี้

(๓/๑) ในกรณีผู้ติดตามหนี้ไม่สามารถติดต่อผู้บริโภคดีตามช่วงเวลาใน (๓) และได้ใช้ความพยายามตามสมควรแล้ว ผู้ติดตามหนี้อาจติดต่อผู้บริโภคได้ในเวลาอื่นตามช่วงเวลาหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(๕) วิธีที่ควรหลีกเลี่ยงในกรณีที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๖ ผู้ติดตามหนี้อาจติดต่อกับบุคคลอื่นใดดังต่อไปนี้ได้

- (๑) บุคคลที่ผู้บริโภคได้ให้ความยินยอม
- (๒) บุคคลอื่นใดตามกระบวนการทางกฎหมาย หรือคำสั่งศาล
- (๓) บริษัทข้อมูลเครดิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

(๕) บุคคลอื่นใดที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้ผู้ติดตามหนี้กระทำการในลักษณะที่เป็นการละเมิด และคุกคามในการติดตามทวงถามหนี้ ดังต่อไปนี้

- (๑) การข่มขู่ การใช้ความรุนแรง หรือการกระทำความผิดที่ส่งผลอื่นใดโดยทำให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย ชื่อเสียง และทรัพย์สินของผู้บริโภค หรือผู้อื่น
- (๒) การใช้วาจาหรือภาษาที่เป็นการดูหมิ่น ด่าทอ ปล่อยดี ทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค หรือผู้อื่น
- (๓) การแจ้ง การเปิดเผยชื่อผู้บริโภคให้แก่ผู้อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการติดตามหนี้ เว้นแต่เป็นการแจ้งให้แก่บุคคลอื่นตามที่กฎหมายกำหนด
- (๔) การติดต่อผู้บริโภคเพื่อติดตามทวงถามหนี้ทางโทรศัพท์วันละหลายครั้ง โดยไม่มีเหตุอันควรเพื่อก่อให้เกิดความรำคาญ

(๕/๑) การติดตามทวงถามหนี้เกินสมควรแก่เหตุ และก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้บริโภค หรือผู้อื่น

(๕) วิธีที่ควรหลีกเลี่ยงในกรณีที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๑๑ ห้ามมิให้ผู้ติดตามหนี้กระทำการในลักษณะที่เป็นเท็จ หรือทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการติดตามทวงถามหนี้ ดังต่อไปนี้

- (๑) การแสดง หรือการใช้เครื่องหมายหรือเครื่องแบบ สัญลักษณ์ หรือข้อความใดๆ ที่อาจทำให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าเป็นการกระทำของศาล เจ้าพนักงานบังคับคดี รัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ โดยไม่เป็นความจริง
- (๒) การแสดงหรือมีข้อความที่ทำให้เชื่อว่าการติดต่อทวงถามหนี้เป็นการกระทำโดยทนายความหรือสำนักงานกฎหมาย ทั้งที่ไม่ใช่
- (๓) การแสดงหรือมีข้อความที่ทำให้เชื่อว่าหากไม่ชำระหนี้จะถูกดำเนินคดี ถูกยึด หรืออายัดทรัพย์สินหรือเงินเดือน เว้นแต่เป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย

(๔) การข่มขู่ว่าจะดำเนินการใด ทั้งที่ไม่มีอำนาจจะกระทำได้ตามกฎหมาย

(๕) การติดต่อ หรือการแสดงตนที่ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิด เพื่อให้ได้ข้อมูลอื่น
เกี่ยวกับผู้บริโภคเพื่อวัตถุประสงค์ในการติดตามทางถามหนี้

(๖) การใช้ชื่อของบุคคลอื่นแทนชื่อของผู้ติดตามหนี้ในการดำเนินการติดตาม
ทางถามหนี้

(๗) การติดต่อหรือการแสดงตนให้ผู้บริโภคเชื่อว่าผู้ติดตามหนี้ดำเนินการ
ให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตหรือรับจ้างบริษัทข้อมูลเครดิต

(๕๖) ศัพท์ที่คล้ายคลึงกับที่คณะกรรมาธิการประกาศใช้

มาตรา ๑๒ ห้ามมิให้ผู้ติดตามหนี้กระทำการในลักษณะที่ไม่เป็นธรรมในการติดตาม
ทางถามหนี้ ดังต่อไปนี้

(๑) การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ เว้นแต่ได้มีการตกลงไว้
ล่วงหน้า หรือที่มีกฎหมายอนุญาตให้ทำได้

(๒) การติดต่อผู้บริโภคเกี่ยวกับหนี้โดยไปรษณียบัตร เอกสารเปิดผนึกหรือโทรสาร
ที่สื่อให้ทราบว่าเป็นการติดตามทางถามหนี้อย่างชัดเจน

(๓) การใช้ภาษา หรือสัญลักษณ์ ชื่อทางธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจติดตามทางถามหนี้
บนซองจดหมายในการติดต่อผู้บริโภคที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการติดต่อมาเพื่อการติดตามทางถามหนี้
เว้นแต่ชื่อทางธุรกิจของผู้ติดตามหนี้ไม่ได้สื่อให้ทราบได้ว่าเป็นการประกอบธุรกิจติดตามทางถามหนี้

(๕๖) ศัพท์ที่คล้ายคลึงกับที่คณะกรรมาธิการประกาศใช้

มาตรา ๑๓ มิให้นำมาตรา ๑๒ (๓) มาใช้บังคับกับการติดตามทางถามหนี้
เป็นหนังสือเพื่อจะใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาล

มาตรา ๑๔ ผู้ติดตามหนี้ต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบถึงชื่อของผู้ให้สินเชื่อและจำนวนหนี้
ที่ผู้บริโภคเป็นหนี้

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่ผู้บริโภครู้ว่าผู้ติดตามหนี้ติดตามทางถามหนี้หลายบัญชีในคราว
เดียวกันและผู้บริโภคได้ชำระหนี้บางส่วนผ่านผู้ติดตามหนี้ผู้นั้น ให้ผู้ติดตามหนี้ที่ส่งเงินดังกล่าวไปแจ้ง
จำนวนหรือสัดส่วนของเงินที่จะแบ่งชำระในแต่ละบัญชีที่ตนติดตามหนี้ดังกล่าวให้ผู้บริโภคได้ทราบ
ก่อนการชำระ เว้นแต่ผู้บริโภคมิขอโต้แย้งหรือได้กำหนดวิธีการชำระหนี้ไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๕/๑ เพื่อประโยชน์ในการติดตามทางถามหนี้ตามหมวดนี้ ให้รัฐมนตรี
โดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ในการติดตามทางถามหนี้ได้เท่าที่จำเป็น

หมวด ๒
การกำกับดูแลผู้ติดตามหนี้

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่ผู้บริโภครหรือบุคคลอื่นใดได้รับการปฏิบัติจากผู้ติดตามหนี้ อันเป็นการขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นใดอาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการ เพื่อวินิจฉัย

การร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

เมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ติดตามหนี้ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยชี้ขาดนั้น

มาตรา ๑๗ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สิ้นเชื่อ" ประกอบด้วยปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธานกรรมการ ผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ หรือผู้แทน ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เลขาธิการ คณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน นายกสททนายความหรือผู้แทน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนห้าคนเป็นกรรมการ

ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยอย่างน้อยต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการเงินและการธนาคารหนึ่งคน และด้านการคุ้มครองผู้บริโภคหนึ่งคน โดยมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ สาม ปีและอาจแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะแต่งตั้งให้อยู่ในตำแหน่ง ติดต่อกันเกินสองวาระมิได้

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงการคลังตั้งแต่ระดับ ผู้อำนวยการสำนักหรือเทียบเท่าขึ้นไปคนหนึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

มาตรา ๑๘ ให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ในการกำกับดูแลการติดตาม ทวงถามหนี้ของผู้ติดตามหนี้ อำนาจและหน้าที่ดังกล่าวให้รวมถึง

- (๑) ออกประกาศหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) ออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการปฏิบัติ ในการติดตามทวงถามหนี้

(๓) สั่งให้ผู้ติดตามหนียื่นรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการเป็นการทำงานไป หรือเป็นการเฉพาะ โดยมีรายการและตามระยะเวลาที่กำหนด

- (๔) รับเรื่องร้องเรียน และพิจารณาวินิจฉัยร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้
- (๕) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ
- (๖) แต่งตั้งเลขานุการคณะกรรมการ

(๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่มิกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการเป็นผู้ปฏิบัติหรือดำเนินการหรือเสนอความเห็นมายังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วยก็ได้

มาตรา ๑๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๗) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งหรือมีหน้าที่หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการธุรกิจติดตามทวงถามหนี้

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้ เว้นแต่วาระของกรรมการจะเหลือน้อยกว่าเก้าสิบวัน และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา ๒๐ ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการหรือรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมแทน

การประชุมคณะกรรมการทุกคราวต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๒๑ คณะอนุกรรมการต้องประกอบด้วยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินห้าคน

คณะอนุกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

การประชุมของคณะอนุกรรมการ ให้นำมาตรา ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดส่งเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีผู้ร้องเรียนหรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคสำหรับสินค้าเชื่อทุกศตมาพิจารณาได้ ในการนี้จะเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงด้วยก็ได้

มาตรา ๒๓ ให้การปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการต้องให้ออกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือสงสัยว่ากระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็นตามสมควร เว้นแต่ในกรณีที่จำเป็นและเร่งด่วนการกำหนดหรือออกคำสั่งในเรื่องใดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการคำนึงถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ทั้งผู้บริโภค ผู้ให้สินเชื่อ ผู้ติดตามหนี้หรือบุคคลอื่นใดที่เกี่ยวข้อง และในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งผู้ตรวจราชการจะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเป็นการชั่วคราวในการบังคับให้เป็นไปตามการกำหนดหรือออกคำสั่งนั้นก็ได้

มาตรา ๒๔ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง ทำหน้าที่เป็นนายทะเบียน และมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ติดตามหนี้เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามแต่กรณี
- (๒) กำกับการทำงานของผู้ติดตามหนี้ อันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทวงถามหนี้พร้อมกับรายงานต่อคณะกรรมการ
- (๓) ประสานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลหรือตรวจสอบผู้ให้สินเชื่อ ผู้ติดตามหนี้หรือบุคคลอื่นใด
- (๔) ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการเห็นสมควรตามพระราชบัญญัตินี้
- (๕) ให้คำปรึกษาในการแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างหนี้แก่ผู้บริโภค
- (๖) รับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการ
- (๗) รับคำขอจดทะเบียนขบวนการประกอบธุรกิจติดตามทวงถามหนี้
- (๘) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๒๕ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้ง พนักงานเจ้าหน้าที่และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (๑) เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้ติดตามหนี้ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด หรือมีหลักฐานหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อตรวจสอบได้ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น
- (๒) ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี
- (๓) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๒๖ ให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา
ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

หมวด ๓
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๗ บุคคลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดระยะเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๘ บุคคลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหมวด ๑ ตามพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นมาตรา ๑๐ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๙ บุคคลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา ๑๐ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๐ บุคคลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม พระราชพิธีการตั้งศพของศพธรรมศพในหมวด ๒ ตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าสำนักงานปลัดกระทรวงการคลังเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในคดีอาญานั้น ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกทรัพย์สิน หรือราคา หรือค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายแทนผู้บริโภครหรือผู้เสียหายที่แท้จริง ในการนี้ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับใช้โดยอนุโลม

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้บริโภคหรือผู้เสียหายที่แท้จริงในการใช้สิทธิฟ้องร้องหรือดำเนินการใดๆ ตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิดนั้น

LIRT

มาตรา ๓๒ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้มีจำนวนสามคน และคนหนึ่งต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใด และผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดแล้ว ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกันและให้คณะกรรมการเปรียบเทียบแจ้งให้คณะกรรมการทราบโดยเร็ว

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นยินยอมหรือตนได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๔ บุคคลใดประกอบธุรกิจติดตามทางกฎหมายหนึ่งหรือกิจการอื่นในลักษณะทำนองเดียวกันอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยื่นขอจดทะเบียนตามมาตรา ๕ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ในระหว่างที่ยื่นคำขอให้ผู้นั้นประกอบธุรกิจต่อไปได้จนกว่าคณะกรรมการจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ข

รายงานสรุปผลการศึกษาเรื่อง

“ปัญหาในการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม”

รายงานสรุปผลการศึกษา เรื่อง “ปัญหาในการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม”

๑. ที่มา

โดยที่ปัจจุบันการติดตามทวงถามหนี้สินเชื่อบุคคลเป็นธุรกิจประเภทหนึ่งที่มีผลกระทบต่อสังคม จากการใช้วิธีต่างๆ ในการติดตามหนี้ โดยมีได้พิจารณาถึงความเหมาะสมและจริยธรรม สร้างความเดือดร้อนให้แก่ลูกหนี้และผู้อื่นรอบข้างลูกหนี้ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหนี้ดังกล่าว มีการติดต่อโดยใช้วาจา และภาษาที่เป็นการละเมิด คุณงามทั้งโดยวิธีการที่เป็นการใช้กำลัง หรือทำให้เสียชื่อเสียง การให้ข้อมูลอันเป็นเท็จเพื่อให้ลูกหนี้เข้าใจผิด

ดังนั้นคณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงินจึงได้มอบหมายให้คณะทำงานศึกษาปัญหาในการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม เพื่อหาทางแก้ไขให้ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำดังกล่าวและหาแนวทางในการสร้างมาตรฐานในการติดตามทวงถามหนี้ที่เหมาะสมและเป็นธรรม

๒. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการกำหนดมาตรการในการกำกับดูแลการติดตามทวงถามหนี้
๒. เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้ของผู้บริโภค

๓. การศึกษา

๓.๑ คณะทำงานได้ทำการศึกษาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในการติดตามหนี้ของประเทศสหรัฐอเมริกา "Fair Debt Collection Practice Act" ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ในการติดตามหนี้ไว้ ดังนี้

หลักเกณฑ์ในการติดตามหนี้

- การติดต่อ เพื่อการติดตามทวงถามหนี้
 ๑. การติดต่อบุคคลอื่น
 ๒. วิธีปฏิบัติในการติดต่อบุคคลที่สามเพื่อสอบถามสถานที่ติดต่อ
 ๓. การติดต่อลูกหนี้

๔. ข้อยกเว้นในการติดต่อกับบุคคลอื่นดังต่อไปนี้ได้

- การกระทำที่เป็นการละเมิดและเป็นการถูกละเมิด
- การแจ้งข้อมูลที่เป็นเท็จ หรือการแจ้งเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจผิด
- การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

๓.๒ การศึกษากฎหมายในประเทศอื่นในการกำกับการติดตามหนี้ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
ปัญหาการติดตามทวงถามหนี้ที่เคยเกิดขึ้นมาในฮ่องกง

๓.๓ ศึกษากฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาใน บทที่ ๗ และบทที่ ๑๓

๓.๔ รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลในหลายส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากภาคสถาบันการเงิน
สภาพนาความ ตัวแทนกลุ่มลูกหนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
ผู้ประกอบการธุรกิจรับจ้างติดตามทวงถามหนี้ โดยอาศัยร่างกฎหมายต้นแบบเพื่อใช้ในการ
แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะ

๓.๕ คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงินได้จัดให้มีการสัมมนา
ในหัวเรื่อง “การจัดระเบียบสังคม: การตามหนี้ที่เป็นธรรม” ขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๓๐
กันยายน ๒๕๕๐ นั้น ซึ่งจากการสัมมนาเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาของหนี้และการแก้ไข
ปัญหาในการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรมและรับฟังข้อคิดเห็นต่างๆ จากผู้เข้าร่วม
การสัมมนา ได้มีสรุปรายงานการสัมมนาเสนอต่อกรรมการ (ตามเอกสารแนบที่ ๑)

๔. บทวิเคราะห์

๔.๑ สิทธิของเจ้าหนี้และลูกหนี้

เป็นที่เข้าใจในหลักการที่ว่าเจ้าหนี้มีสิทธิโดยชอบธรรมอย่างเต็มที่ในการที่จะใช้
มาตรการที่เหมาะสมในการติดตามทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้ดำเนินการ
ชำระหนี้ที่ตนเป็นหนี้อยู่ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้จะต้องเคารพซึ่งสิทธิ
และหน้าที่ที่มีต่อกัน กฎหมายต้องให้ความคุ้มครองในสิทธิของเจ้าหนี้ในการติดตามทวง
ถามหนี้ด้วยวิธีที่เหมาะสมไม่เช่นนั้นแล้วบทบาทของสถาบันการเงินในการเป็นแหล่งเงินกู้
ก็จะมีเปลี่ยนแปลงไปและอาจทำให้การเข้าถึงสินเชื่อของผู้บริโภคเกิดขึ้นได้ยาก
ยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้การให้สินเชื่อในระบบหยุดชะงักลงและอาจทำให้ผู้บริโภคต้องหันไปหา
สินเชื่อนอกระบบ

การกำหนดหลักเกณฑ์ในการติดตามทวงถามหนี้จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างการใช้วิธีการต่างๆ ของผู้ที่ทำหน้าที่ติดตามหนี้หรือเจ้าหนี้ กับการคุ้มครองมิให้ลูกหนี้ถูกกระทำในการติดตามทวงถามหนี้ด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการเปิดช่องทางให้ลูกหนี้หลบเลี่ยงการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้

๔.๒ กฎหมายอาญาและมาตรการกำกับต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

๔.๒.๑ เนื่องจากในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ออกมาควบคุมการติดตามหนี้ จากพฤติกรรมในการติดตามหนี้ที่ไม่เหมาะสมนั้นจึงอาจจะสามารถปรับใช้ประมวลกฎหมายอาญาได้ในบางกรณี เช่น

- ข้อกำหนดการห้ามคุกคามความผิดทางอาญาซึ่งมีกระบวนการในการดำเนินการทางคดีได้อยู่แล้ว เช่น ความผิดในหมวดความผิดต่อเสรีภาพ มาตรา 309 และความผิดฐานกรรโชก ริดเอาทรัพย์สิน มาตรา 337 และเป็นความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาทในมาตรา 326 และความผิดลหุโทษในการหลอมนซึ่งหน้า ทำให้อับอาย มาตรา 393 มาตรา 397
- การติดตามทวงถามหนี้ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนความรำคาญหรือกระทบต่อความเป็นอยู่ส่วนตัวนั้น อาจถือเป็นการทำละเมิดตาม มาตรา ๔๒๐ ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์
- อย่างไรก็ตามในการจะนำเอาประมวลกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญามาบังคับใช้นั้นก็ยังคงมีปัญหาอยู่ เช่น วิธีการในการติดตามทวงถามหนี้บางประการที่จัดได้ว่ามีความไม่เป็นธรรม อาทิ การส่งไปรษณียบัตรในการทวงหนี้ก็ไม่ได้มีความชัดเจนว่าเป็นกระทำที่อาจผิดประมวลกฎหมายแพ่งฯ และ กฎหมายอาญาได้ การติดตามหนี้ทางโทรศัพท์ช่วงเวลาใดที่จะถือว่าเป็นการเหมาะสมและเป็นการใช้สิทธิโดยชอบ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะนำเอาประมวลกฎหมายที่เป็นกฎหมายทั่วไปมาปรับใช้ ในกรณีนี้เว้นเสียแต่การกระทำผิดทางอาญาที่ร้ายแรงจะสามารถระบุได้อย่างชัดเจน เช่นการทำร้ายร่างกาย เป็นต้น
- ปัญหาการจะบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากผู้เสียหายมักจะไม่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินการอันเนื่องจาก
 - ความกลัวและไม่ต้องการที่จะมีคดี

- มีเจตนาต้องการจะถ่วงเวลาการชำระเพื่อการต่อรองในการขอลดหนี้
- ผู้เสียหายบางรายมีความประสงค์เพียงแค่การรายงานเท่านั้น ไม่ต้องการจะดำเนินคดี
- ผู้เสียหายไม่มีความสามารถพอในการที่จะต่อสู้ในคดีที่ต้องใช้เวลาและอาจต้องใช้ทุนทรัพย์ในการจัดการ
- ในบางกรณีการติดตามทวงถามหนี้กระทำโดยบุคคลอื่นที่มีใจเข้าห้ ทำให้ผู้เสียหายไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะระบุได้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำ
- การดำเนินคดีทำได้ยากเนื่องจากเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายระยะเวลา และในทางอาญายังเกี่ยวกับพยานหลักฐานต่างๆ อีก

๔.๒.๒ การกำกับ โดยแนวปฏิบัติของรพท. ในการบังคับ การติดตามผล

- ภายหลังจากที่มีกลุ่มลูกหนี้ได้ฟ้องศาลเพื่อดำเนินคดีกับสถาบันการเงินในการติดตามทวงถามหนี้ใน วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๐ ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต และ ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคล ได้มีหนังสือเวียนที่ รพท.ผนส.(๒๑)ว. ๑๗๘๖/๒๕๕๐ เรื่องแนวทางปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ โดยกำหนดให้
 - ผู้ประกอบธุรกิจ(สถาบันการเงิน)และผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ควรให้ข้อมูลกับลูกหนี้ หากมีการมอบหมายให้ผู้เรียกเก็บหนี้เป็นผู้ดำเนินการแทน การติดต่อลูกหนี้ต้องทำในช่วงเวลาที่กำหนด มีการแสดงตนต่อลูกหนี้ในการเรียกเก็บหนี้ การเก็บรักษาความลับของลูกหนี้ ตลอดจนการกำหนดวิธีการและภาษาที่ใช้ในการเรียกเก็บหนี้ที่เหมาะสม
 - ในการใช้บริการผู้เรียกเก็บหนี้รายอื่น ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดชอบต่อลูกหนี้และบุคคลภายนอกเสมือนผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้กระทำเอง รวมทั้งควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกผู้ให้บริการในการเรียกเก็บหนี้

- ผู้ประกอบการต้องจัดให้มีนโยบาย ขั้นตอนในการรับและการจัดการเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทวงถามหนี้ของลูกค้าที่เหมาะสม
 - ทั้งนี้ ธปท. ได้กำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติตามแนวปฏิบัตินี้
 - การกำกับของธปท. นั้นนับว่าเป็นแนวทางการเริ่มต้นที่ดีในการจัดระเบียบให้การติดตามทวงถามหนี้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจ (สถาบันการเงิน) ร่วมรับผิดชอบในการกระทำของผู้ให้บริการติดตามหนี้ด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องดูแลใกล้ชิดมิเพียงแต่การกระทำของพนักงานลูกจ้างของตน แต่ยังรวมถึงบริษัที่รับจ้างติดตามทวงถามหนี้ด้วย
 - แม้ว่าแนวทางปฏิบัติจะมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติจะมีความชัดเจน หากแต่แนวทางปฏิบัติดังกล่าวยังขาดบทลงโทษที่ชัดเจน อีกทั้งยังไม่สามารถครอบคลุมไปถึงสินเชื่อของผู้ให้สินเชื่อบางกลุ่มที่มีได้อยู่ในกำกับอาทิเช่นสินเชื่อเช่าซื้อและบริษัทลิสซิง อย่างไรก็ตามก็ตีผลจากพระราชบัญญัติสถาบันการเงินที่เพิ่งผ่านการพิจารณาให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย ก็จะมีผลให้กรอบของการกำกับดูแลสถาบันการเงินอื่นมีเพิ่มมากขึ้น
 - ความชัดเจนในช่องทางและวิธีการในการที่ผู้เสียหายจะร้องเรียนหรือแจ้งพฤติกรรมติดตามหนี้ที่ไม่เหมาะสมยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอให้ประชาชนหรือผู้ใช้บริการสินเชื่อได้รับทราบ ทั้งนี้รวมถึงช่องทางการร้องเรียนที่สถาบันการเงินจะต้องดำเนินการด้วย
 - คณะกรรมการหรือสภาทวิที่จะต้องกำหนดให้ ธปท. รายงานผลการประเมินการควบคุมการติดตามทวงถามหนี้ และ ข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินเชื่อต่างๆ ให้คณะกรรมการหรือสภาทวิเป็นระยะทุก ๖ เดือน และความประชาสัมพันธ์ปัญหาการติดตามทวงถามหนี้และผลที่มาตรการที่ได้มีออกไปให้สาธารณชนได้ทราบข้อมูล
- ๔.๒.๓ การกำกับตัวเองของสถาบันการเงิน เช่น สมาคมธนาคารไทย
- ภายหลังการออกแนวปฏิบัติออกมาแล้ว ทางด้านสมาคมธนาคารไทยและชมรมบัตรเครดิตได้ตอบรับการดำเนินการในเรื่องนี้โดยได้มีการออกระเบียบปฏิบัติในการกำกับดูแลการติดตามทวงถามหนี้ที่เหมาะสม

ออกมาเพื่อกำกับการดำเนินการของสมาชิกในเรื่องดังกล่าว และได้มีการกำหนดแนวทางการแก้ไขหากมีการกระทำผิดไว้ด้วย

- การดำเนินการดังกล่าวยังคงต้องมีการประเมินและการดูแลอย่างใกล้ชิดต่อไป

๔.๓ มาตรการในการแก้ไขปัญหานี้และความช่วยเหลือเรื่องสภาพทางจิตใจ

๔.๓.๑ การจะแก้ไขปัญหากการติดตามหนี้ได้นั้น จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพก็เมื่อเจ้าหนี้และลูกหนี้หันหน้าเข้าหากัน และร่วมกันปรึกษาหาแนวทางในการชำระหนี้ ลูกหนี้บางรายอาจมีความสามารถในการชำระหนี้ได้บ้าง แต่ไม่อาจเป็นไปตามเงื่อนไขของเจ้าหนี้ ดังนั้นรัฐควรที่จะพิจารณาจัดให้มีการตกลงประนีประนอมกัน และเพื่อให้การประนีประนอมมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นอยู่ที่รัฐจะต้องทำหน้าที่เป็นคนกลางในการจัดการ เพื่อให้เกิดมาตรการแก้ไขหนี้ขึ้นดังเช่น ลทหนี้บางส่วนของเจ้าหนี้และลูกหนี้ แบ่งจ่ายจากรายได้ทุกเดือนในระยะเวลาที่กำหนด รวมถึงการรวมเอาหนี้ทั้งหมดเข้ามาแก้ไขในคราวเดียวกัน (Debt Consolidation) เช่นเดียวกับ บทที่ ๑๓ ในกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะเป็นมาตรการที่ห้ามออกศาลและเจ้าหนี้ได้รับชำระคืนในจำนวนที่สามารถยอมรับได้ และ ลูกหนี้สามารถหลุดพ้นจากความเป็นหนี้

๔.๓.๒ จากสภาพของความเป็นหนี้และถูกติดตามทวงถาม ซึ่งหากการติดตามดังกล่าวมีความไม่เหมาะสมแล้วนั้น โดยการข่มขู่ การสร้างความรำคาญ การนำเอาปัญหานี้แจ้งให้ผู้อื่นที่มีใช้ลูกหนี้ได้ทราบซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาคอขวด ปัญหาที่เกิดขึ้นมิใช่เป็นแค่เพียงปัญหาทางการเงินเท่านั้นแต่ยังอาจเป็นปัญหาคือสภาพทางจิตใจและก่อให้เกิดความเครียดได้ ดังนั้นรัฐควรที่จะต้องเข้ามาดูแล และจัดหาช่องทางในการดูแลปัญหา โดยจัดให้มีหน่วยงานที่คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางจิตใจด้วย

๔.๔ กระบวนการทางศาล

การปรับปรุงให้กระบวนการทางศาลตั้งแต่การฟ้องร้องจนกระทั่งถึงกระบวนการในการบังคับคดี หากสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สามารถลดค่าใช้จ่ายและลดระยะเวลาลงก็จะทำให้การติดตามทวงถามหนี้มีจำนวนลดน้อยลง แม้ในปัจจุบันปรับปรุงเรื่องการฟ้องในคดีมโนสำเนาแล้วก็ตาม แต่ยังมีขั้นตอนในการบังคับคดีอีกและระยะเวลานานทำให้เจ้าหน้าที่เลือกที่จะใช้วิธีการติดตามทวงถามมากกว่าการฟ้องเพื่อการบังคับคดี

๔.๕ มาตรการกำกับควบคุมเจ้าหน้าที่ และผู้ประกอบการธุรกิจในการติดตามทวงหนี้

- มาตรการในการที่ให้ผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าหน้าที่ กำกับควบคุมดูแลผู้รับจ้างติดตามหนี้เป็นมาตรการที่ดี แต่การทำให้เกิดผลยังจำเป็นต้องหาทางที่จะดำเนินการและบังคับใช้ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การออกมาตรการของรพท. ที่ให้การให้บริการผู้เรียกเก็บหนี้รายอื่น ผู้ประกอบการธุรกิจต้องรับผิดชอบต่อกฎหนี้และบุคคลภายนอกเสมือนผู้ประกอบการ(สถาบันการเงิน) เป็นผู้กระทำเอง รวมทั้งควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการในการเรียกเก็บหนี้ จะทำให้ผู้ประกอบการหรือเจ้าหน้าที่มีความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น
- หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรจะต้องมีมาตรการที่จะควบคุมให้การใช้สินเชื่อเป็นไปเหมาะสม ไม่ให้เกิดการกระตุ้นการใช้จ่ายจนเกินความสามารถในการชำระและรายได้

๔.๖ การให้ความรู้ การส่งเสริมวินัยทางการเงิน การทำให้สินเชื่อมีคุณภาพซึ่งเป็นการลดปัญหาในการติดตามทวงถามหนี้

- รัฐมีหน้าที่ที่ต้องให้ความคุ้มครองผู้บริโภค และการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องสินเชื่อ การใช้สินเชื่อ และการส่งเสริมให้ประชาชนมีวินัยทางการเงิน ไม่บริโภคจนเกินกำลัง การใช้จ่ายอย่างมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันในเรื่องของการมีสินเชื่อเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะเป็นการลดปัญหาการติดตามหนี้ได้ หากสินเชื่อโดยส่วนใหญ่มีคุณภาพ
- การใช้ระบบข้อมูลเครดิตเพื่อการกำกับทำให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน และการควบคุมไม่ให้ผู้บริโภคมีสินเชื่อจนเกินควร ควรได้รับการส่งเสริม
- การให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์เรื่องดังกล่าวข้างต้น รัฐควรต้องดำเนินการและจัดสรรงบประมาณในการนี้ การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ดังกล่าวจะทำให้ผลที่ดีกว่าการแก้ไขปัญหาหนี้หากปล่อยทิ้งไว้ซึ่งอาจจะต้องใช้งบประมาณ และ กวามยากลำบากมากกว่าเป็นหลายเท่าหากปล่อยให้เกิดปัญหาหนี้ที่ปลายเหตุ

๔.๓ การร้องเรียนเรื่องการถูกปฏิบัติจากการติดตามหนี้ที่ไม่เป็นธรรม

- การร้องเรียนของลูกหนี้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการติดตามทวงหนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์ และ กำหนดช่องทาง วิธีการให้ชัดเจน ทั้งการร้องเรียน ผ่านหน่วยงานของรัฐ สคบ. กระทรวงยุติธรรม ธปท. สถาบันการเงิน และสมาคมธนาคารไทย ยังขาดการรับรู้และรับทราบของประชาชนที่เป็นลูกหนี้
- วิธีการปฏิบัติในการร้องเรียน และระยะเวลาที่เมื่อมีการร้องเรียนแล้ว สถาบันการเงิน หรือผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องชี้แจงปัญหากลับมาภายในระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่มีกำหนดไว้อย่างชัดเจน
- การรวมศูนย์ข้อมูลเรื่องการร้องเรียนและการดำเนินการแก้ไขเพื่อให้การประเมิน และการติดตามผลเกิดการบูรณาการ

๔.๔ การขอใบอนุญาต หรือการขึ้นทะเบียน

- เพื่อให้การกำกับดูแลการติดตามทวงถามหนี้สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น การกำหนดให้การประกอบธุรกิจดังกล่าวต้องขอใบอนุญาต หรือการจดทะเบียนซึ่งจะทำให้การติดตาม การระบุด่วนของผู้ประกอบการธุรกิจรับจ้างติดตามทวงถามหนี้ในการติดตามทวงถามหนี้ง่ายขึ้นในกรณีที่มีการกระทำผิด ทำให้ผู้ประกอบการรับจ้างมีความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการส่งผลดีต่อการติดตามหนี้ ทั้งนี้ระดับของความจำเป็นในการกำหนดให้เป็นการขอใบอนุญาต หรือการจดทะเบียนนั้นจะต้องนำมาพิจารณาในรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจมีความจำเป็นต้องออกเป็นกฎหมายต่อไป

๔.๕ ขอบเขตในการควบคุมการติดตามทวงถามหนี้

- การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เป็นธรรมนั้น ควรที่จะพิจารณาให้มีการความคุ้มครองไปถึงหนี้ที่อยู่นอกระบบด้วย เนื่องจากหนี้ที่อยู่นอกระบบนั้นส่วนใหญ่เป็นการปล่อยสินเชื่อที่มีความเสี่ยงสูงอยู่แล้ว และผลตอบแทนของสินเชื่อที่สูงทำให้สามารถที่จะจ่ายค่าตอบแทนในการติดตามทวงถามหนี้ที่สูงได้ จึงเป็นแรงจูงใจให้การติดตามทวงถามหนี้ใช้ทุกวิถีทางที่จะให้ได้รับชำระเงินคืน โดยไม่คำนึงถึงหลักจริยธรรมและความถูกต้อง

๕. สรุปผลการศึกษา

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

จากประเด็นต่างๆ ที่ได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมมนา และจากการศึกษาของคณะทำงานฯ รวมถึงผู้เกี่ยวข้องที่ได้มาชี้แจงต่อคณะทำงานที่คณะกรรมการการแต่งตั้งขึ้นและนำมาประมวลโดยสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

- การติดตามทวงถามหนี้เป็นกิจการที่รัฐจะต้องกำกับดูแล ซึ่งในการกำกับดูแลนั้นรัฐจำเป็นต้องคำนึงถึง
 - สิทธิของเจ้าหนี้ในการติดตามทวงถามหนี้โดยวิธีที่เหมาะสม
 - วิธีการที่ผู้ประกอบการและเจ้าหนี้ใช้ในการติดตามหนี้ รวมถึงเวลาที่เหมาะสม จำเป็นต้องกำหนดไว้ให้เกิดความชัดเจน
 - การส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแลตนเอง (Self Regulatory Organization) ของผู้ให้สินเชื่อ และการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจรับจ้างติดตามทวงถามหนี้ผ่านผู้ประกอบการ และสถาบันการเงิน
 - การตรวจกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ระเบียบที่จำเป็นเพื่อให้การกำกับมีประสิทธิภาพและสามารถครอบคลุมหนี้จากผู้ให้กู้ได้ทั่วถึงไม่เฉพาะแต่หนี้จากสถาบันการเงินในกำกับของ ธปท. ทั้งนี้ยังต้องรวมถึงหนี้จากการให้กู้ยืมทั้งในและนอกระบบ
- รัฐต้องมีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ และการให้ความรู้ในเรื่องของการใช้สินเชื่อเพื่อให้ผู้บริโภคต้องคอยอยู่ในปัญหาของการเป็นหนี้จนเกินความสามารถในการชำระหนี้การสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมการกู้ยืมมีวินัย
- การพัฒนาระบบข้อมูลเครดิตให้มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการควบคุมให้ระบบสินเชื่อของประเทศมีคุณภาพซึ่งเป็นประโยชน์แก่สถาบันการเงินเองในด้านคุณภาพสินเชื่อและเป็นการควบคุมให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินเชื่อตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งเมื่อสินเชื่อมีคุณภาพแล้วปัญหาการติดตามหนี้ก็จะลดน้อยลง
- การช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหานี้เพื่อให้อยู่ในสภาพที่จะสามารถชำระหนี้ได้ การจัดให้มีกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของผู้บริโภค การจัดให้มีที่ปรึกษาในการแก้ไขหนี้ เป็นสิ่งที่รัฐควรที่จะต้องพิจารณาและหาหน่วยงานที่มารับผิดชอบในเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพราะการรวมหนี้การประนอมหนี้ เป็นทางเดียวที่ถูกหนี้ที่มีหนี้สินจนเกินความสามารถในการชำระจะแก้ไขได้ และ เป็นแนวทางที่ทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์โดยไม่ต้องใช้กระบวนการฟ้องร้องหรือช่องทางในการทวงถามหนี้ที่ไม่เหมาะสม
- การประเมินและการติดตามความคืบหน้าในมาตรการที่รัฐ หรือ ธปท. ได้ออกมาควรมีการติดตามประเมินเป็นระยะ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวจากหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานควรที่จะได้มีการรวมศูนย์เพื่อการประเมินต่อไป

- การตรากฎหมายเพื่อที่จะใช้บังคับในการติดตามหนี้้นั้นย่อมมีผลกับการปล่อยสินเชื่อ หากกฎหมายดังกล่าวเป็นการจำกัดสิทธิเจ้าหนี้ในการติดตามทวงถามจนเกินไป ซึ่งจะทำให้ผู้ให้สินเชื่อต้องมีความระมัดระวังมาก จนอาจเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงสินเชื่อ และอาจทำให้ผู้บริโภคนางกลุ่มต้องหันไปพึ่งพาสินเชื่อในระบบซึ่งมีการค่าใช้จ่ายที่สูงมาก และอาจเป็นปัญหาที่ตามมา จึงต้องมีความระมัดระวังในเรื่องดังกล่าว

ภาคผนวก ค

แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้

แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้

14 กันยายน 2550

จัดทำโดย

สำนักงานนโยบายความเสี่ยง

ฝ่ายนโยบายความเสี่ยง

สาขานโยบายสถาบันการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

โทรศัพท์ 0-2283-5304 , 0-2283-5886

โทรสาร 0-2283-5983

Legislation@btl.or.th, trichyleek@btl.or.th

แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้

1. เหตุผลในการออกแนวปฏิบัติ

เนื่องจากปัจจุบันปรากฏว่ามีประชาชนที่เป็นหนี้สินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลได้รับความเดือดร้อนจากการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เหมาะสมในหลายลักษณะ ทั้งในกรณีที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเป็นผู้ติดตามทวงถามหนี้เอง และในกรณีที่มีการว่าจ้างบุคคลอื่นเป็นผู้ติดตามทวงถามหนี้ภายนอกดำเนินการ ดังนั้น เพื่อให้การติดตามทวงถามหนี้ของผู้ประกอบธุรกิจทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่ว่าจะเป็นหนี้ประเภทใด นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วหรือไม่ มีมาตรฐานเดียวกันและไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงได้ออกแนวปฏิบัติฉบับนี้

2. สถาบันการเงินที่ต้องปฏิบัติ

แนวปฏิบัตินี้ให้ใช้บังคับกับธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ทุกแห่ง

3. เนื้อหา

ในการดำเนินการติดตามทวงถามหนี้ ทั้งในกรณีที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้ประกอบธุรกิจ”) เป็นผู้ดำเนินการเองรวมถึงการว่าจ้างให้บุคคลอื่นเป็นผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

3.1 แนวปฏิบัติทั่วไปในการติดตามทวงถามหนี้กับลูกหนี้

3.1.1 เวลาและความถี่ในการติดต่อเพื่อการติดตามทวงถามหนี้

ในการติดต่อลูกหนี้เพื่อติดตามทวงถามหนี้ ให้ดำเนินการภายในเวลา 8:00-20:00 น. ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ยกเว้นวันหยุดราชการ ให้ดำเนินการภายในเวลา 8:00-18:00 น. ภายใต้ความถี่ที่เหมาะสม

3.1.2 การแสดงตัวเพื่อวัตถุประสงค์ในการติดตามทวงถามหนี้

ให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้แสดงตัวต่อลูกหนี้โดยแจ้งชื่อและวัตถุประสงค์ในการติดต่อให้ลูกหนี้ได้รับทราบอย่างถูกต้องเหมาะสม และในกรณีที่เป็นการติดต่อ

โดยตรงของผู้ให้บริการ (face to face) ให้ผู้เรียกเก็บหนี้แสดงเอกสารซึ่งแสดงให้เห็นว่าตนได้รับอนุญาตจากผู้ประกอบธุรกิจให้ทำการติดตามทวงถามหนี้แทนด้วย

3.1.3 วิธีการเรียกเก็บหนี้

ก. ไม่ให้เรียกเก็บหนี้จากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ เช่น ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนร่วมงาน เว้นแต่ได้รับการยินยอมจากลูกหนี้หรือเป็นสิทธิตามกฎหมาย

ข. ไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อทำร้ายร่างกาย ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของลูกหนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้

ค. ไม่ปลอมแปลง บิดเบือนข้อมูล เอกสารหรือแสดงท่าทางอันทำให้ลูกหนี้สำคัญผิด เช่น

- ไม่ปลอมแปลง บิดเบือนว่าเป็นบุคคลอื่น หรือใช้ชื่ออื่นนอกเหนือจากชื่อจริง รวมถึงไม่ปลอมแปลงบิดเบือนข้อมูลในการแสดงตัวหรืออำนาจหน้าที่ของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ไม่ใช้สัญลักษณ์หรือแสดงท่าทางเพื่อให้ลูกหนี้สำคัญผิดว่ามาจากหน่วยงานของรัฐ หรือบริษัท ข้อมูลเครดิต

- ไม่ปลอมแปลง บิดเบือนเพื่อให้ลูกหนี้สำคัญผิดว่าเอกสารเรียกเก็บหนี้ หรือเอกสารที่ใช้ในการติดต่อกับลูกหนี้นั้น ออกหรือได้รับอนุญาตหรือการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ หรือบริษัท ข้อมูลเครดิต หรือทำให้ลูกหนี้เข้าใจผิดในสาระสำคัญทางกฎหมายของเอกสารดังกล่าว

- ไม่ปลอมแปลง บิดเบือน หรือแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จเกี่ยวกับยอดหนี้เกินกว่าที่มีอยู่ตามกฎหมาย เช่น ประเภท จำนวน สถานะปัจจุบัน หรือค่าธรรมเนียมจากการเรียกเก็บหนี้ เป็นต้น หรือแสดงท่าทางอันใดอันเป็นเท็จเพื่อให้ลูกหนี้สำคัญผิดและชำระหนี้

ง. ไม่ข่มขู่ คุกคามที่มีลักษณะผิดกฎหมาย เช่น

- ข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรง ทำร้ายร่างกาย ทรัพย์สิน หรือชื่อเสียงของลูกหนี้ หรือของบุคคลอื่น หรือข่มขู่ว่าจะฟ้องร้องด้วยความอันเป็นเท็จว่าลูกหนี้กระทำความผิดกฎหมายหากไม่มีการชำระหนี้

- ข่มขู่ว่าจะเพิ่มค่าธรรมเนียมทนายความ ค่าสืบสวน ค่าบริการในการติดตามทวงถามหนี้ ค่าบริการทางการเงิน หรือค่าธรรมเนียมอื่นใดซึ่งไม่สามารถเรียกเก็บได้จริงตามกฎหมาย

- ข่มขู่ว่าจะกระทำการใด ๆ ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ไม่มีเจตนาที่จะกระทำหรือไม่สามารถกระทำได้จริงตามกฎหมาย

- ข่มขู่ว่าจะปลอมแปลงหรือเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับยอดหนี้ของลูกหนี้อันเป็นเท็จ หรือข้อมูลอื่นเพื่อทำลายชื่อเสียงของลูกหนี้

LIRT

ฝนสว90-คป20001-255009/4 ค

Legislative Institutional Repository of Thailand

จ. ไม่รบกวน หรือรังควานลูกหนี้โดยไม่มีเหตุอันสมควร เช่น

- การติดต่อกับโทรศัพท์หลายครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือทำให้โทรศัพท์
ดังอย่างต่อเนื่องเพื่อทำให้ลูกหนี้หรือบุคคลอื่นเกิดความรำคาญ

- การติดต่อด้วยโทรศัพท์กับลูกหนี้หรือบุคคลอื่นโดยไม่เปิดเผยชื่อ

ด. ไม่ใช่ภาษาหยาบคาย ข่มขู่ คุกคามหรือสื่อให้เห็นถึงผลกระทบที่มีลักษณะเป็น
การข่มขู่ลูกหนี้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ หรือทำให้ลูกหนี้สำคัญคิดว่าลูกหนี้ได้กระทำการที่ผิดกฎหมาย
หรือผิดศีลธรรมอันดีงาม

3.1.4 การเก็บรักษาความลับของข้อมูล

ให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บนี้ใช้ความระมัดระวังเชิงผู้ประกอบวิชาชีพในการเก็บรักษาความลับของลูกค้า และไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ของลูกค้าระหว่างการติดต่อกับบุคคลอื่น เว้นแต่ได้รับการยินยอมจากลูกค้า เช่น

ก. ไม่เปิดเผยข้อความ หรือสัญลักษณ์ที่แสดงให้ทราบว่าลูกหนี้มีหนี้สิน ซึ่งมีเจตนาให้เข้าถึงได้เป็นการทั่วไปและทำให้ลูกหนี้เกิดความอับอาย เช่น การใช้ประโยชน์บัตรหรือโทรสาร

ทั้งนี้ ในการติดต่อด้วยจดหมาย บริเวณด้านนอกของจดหมายไม่ควรระบุข้อความหรือสัญลักษณ์อื่นใดอันแสดงให้เห็นว่าลูกหนี้มีหนี้สิน นอกเหนือจากที่อยู่และชื่อของผู้เรียกเก็บหนี้

ข. ในการติดต่อกับนายจ้างของคุณ ให้ติดต่อภายในความถี่ที่เหมาะสมเพื่อยืนยัน
การจ้างงานหรือที่อยู่ของคุณที่นั่น และต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินของคุณ กล่าวคือ
สอบถามได้เฉพาะว่าคุณเป็นพนักงานอยู่หรือไม่เท่านั้น

ค. ในการติดต่อกับบุคคลในครอบครัวของลูกหนี้ ให้ติดต่อภายในความถี่และสถานที่ที่เหมาะสม และต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินของลูกหนี้เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากลูกหนี้หรือสามารถกระทำได้ตามกฎหมาย

ข้อ 3.1.4 ข และ ค เว้นแต่เป็นการติดต่อเพื่อสอบถามที่อยู่ของลูกค้าหรือได้รับคำยินยอมจากลูกค้า

3.1.5 การรับเงินจากลูกหนี้

ให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้มีระบบและหลักฐานการรับเงินจาก
ลูกหนี้ที่เหมาะสมและมีผลในทางกฎหมาย

3.2 การว่าจ้างผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้เรียกเก็บหนี้แทน

3.2.1 การว่าจ้างผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้

ก. ในการใช้บริการผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องรับผิดชอบต่อลูกหนี้และบุคคลภายนอกเสมือนผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้ดำเนินการเอง และต้องจัดให้มีการทำสัญญาว่าจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งดูแลการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ให้มีมาตรฐานเช่นเดียวกับที่ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการเอง

ข. ผู้ประกอบธุรกิจควรต้องแจ้งให้ลูกหนี้ทราบตั้งแต่ในเวลาที่ขอกู้เงินว่าจะใช้บริการบุคคลอื่นในการติดตามทวงถามหนี้รวมถึงระบุค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าว

3.2.2 ในการคัดเลือกผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้

ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ให้ผู้ประกอบธุรกิจพิจารณาเลือกผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ที่มีลักษณะการจัดตั้งแบบบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน และพิจารณาถึงประวัติของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน รวมถึงผู้ถือหุ้นหรือหุ้นส่วน และผู้จัดการ สถานะทางการเงิน ระบบการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงาน ระบบการเก็บรักษาความลับของลูกหนี้ และการเยี่ยมชมที่ทำการของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ เป็นต้น รวมทั้งจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการว่าผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ได้มีการดำเนินการตามแนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ที่ ธปท. กำหนดเพื่อใช้เป็นปัจจัยในการพิจารณาต่อสัญญาการว่าจ้างบริการของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้

ทั้งนี้ ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดให้มีการติดตามดูแลผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ

3.2.3 การให้ข้อมูลกับลูกหนี้

ในขั้นตอนติดตามทวงถามหนี้ ให้ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้แจ้งให้ลูกหนี้ทราบล่วงหน้าถึงการมอบหมายให้ผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้เป็นผู้ดำเนินการแทนและต้องจัดส่งเอกสารยืนยันยอดหนี้ให้กับลูกหนี้ ที่มีรายละเอียดอย่างน้อยดังนี้

- (1) จำนวนเงินและระยะเวลาค้างชำระ
- (2) หมายเลขโทรศัพท์เพื่อใช้ในการติดต่อที่เกี่ยวข้องกับการชำระหนี้
- (3) ค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บหนี้ (ถ้ามี)
- (4) สิทธิ วิธี และสถานที่ในการร้องเรียนของลูกหนี้

LIR

ฝนทว90-คป200๐1-255009/4 ค

Legislative Institutional Repository of Thailand

(5) สิทธิของลูกหนี้ในการเลือกชำระหนี้กับผู้ประกอบธุรกิจรายใดรายหนึ่งก็ได้ ในกรณีที่ผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ได้รับจ้างจากผู้ประกอบธุรกิจหลายรายให้เรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ รายเดียวกัน (ถ้ามี)

3.3 การจัดระบบในการรับติดต่อและรับข้อร้องเรียนจากลูกหนี้

3.3.1 ให้ผู้ประกอบธุรกิจมีนโยบาย ขั้นตอนในการรับและจัดการเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทวงถามหนี้ของลูกหนี้ที่เหมาะสม ตลอดจนจัดให้มีการนำเสนอต่อผู้บริหารระดับสูง ได้รับทราบเป็นระยะ

3.3.2 ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดระบบในการที่ลูกหนี้จะสามารถติดต่อและร้องเรียนได้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ เพื่อรองรับประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ ชื่อสกุล : นายอัครเดช สือบบริรักษ์
- วัน เดือน ปีเกิด : 3 เมษายน 2510
- สถานที่เกิด : กรุงเทพมหานคร
- วุฒิการศึกษา : มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทพศิรินทร์ พ.ศ.2524
 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดอินทาราม พ.ศ. 2527
 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2546
- ประสบการณ์การทำงาน : เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย แผนกบังคับคดี
 บริษัทสำนักกฎหมายสมเกียรติ แอนด์ โซซิเอท จำกัด
 ทนายความ บริษัท สำนักกฎหมาย คร.สมศักดิ์ ไตรรักษา
- ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน : ผู้บริหารห้างหุ้นส่วนจำกัดเรียมอ้าไฟ กฎหมายธุรกิจ

